

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
POLITIKAS ZINĀTNES NODAĻA

KRIEVIJAS ASĀ VARA LATVIJĀ PĒC 2022. GADA

MAĢISTRA DARBS

Autors: **Auce Mūrniece**

Studenta apliecības Nr.: am19133

Darba vadītājs: eksperts Andis Kudors

RĪGA 2024

ANOTĀCIJA

Maģistra darba tēma ir “Krievijas asā vara Latvijā pēc 2022. gada”. Krievija jau kopš 1990. gadiem īsteno dažādas aktivitātes, kas rada draudus Latvijai. Kopš 2014. gada Krievijas kara Ukrainā uzsākšanas, Krieviju iespējams traktēt kā asās varas īstenotāju, kas nozīmē, ka tā ar piespiešanu un maldināšanu cenšas panākt savas ārpolitiskās intereses, radot apdraudējumu citām valstīm, pētījuma kontekstā – Latvijai. Pētījuma mērķis ir izpētīt Krievijas aso varu Latvijā no 2014. līdz 2022. gadam un no 2022. gada līdz 2024. gadam, salīdzinot, kādas izmaiņas novērojamas Krievijas pielietoto asās varas instrumentu un metožu klāstā pret Latviju.

Pētījuma gaitā izpētīti tādi termini kā maigā un asā vara, izpētīta Krievijas ārpolitikas vēsturiskā attīstība, Krievijas pāreja no maigās uz aso varu, Latvijas-Krievijas attiecību dinamika un izpētīti divi periodi – 2014.-2022. gads un 2022.-2024., kas pētījuma noslēgumā salīdzināti, lai sasniegtu pētījuma mērķi.

Atslēgvārdi: Latvija, Krievija, asā vara, draudi, drošība

ABSTRACT

The topic of the master's thesis is "Russia's sharp power in Latvia after 2022". Since the 1990s, Russia has been implementing various activities that pose threats to Latvia. Since 2014, Russia's war in Ukraine, it is possible to treat Russia as an executor sharp power, which means that it is trying to achieve its foreign policy interests, creating threats to other countries, in the context of the thesis – to Latvia. The aim of the thesis is to study Russia's sharp power in Latvia from 2014 to 2022 and from 2022 to 2024, comparing what changes can be observed in the range of tools and methods of sharp power used by Russia against Latvia.

The thesis explores terms such as soft and sharp power, as well as the historical development of Russian foreign policy, Russia's transition from soft to sharp power, the dynamics of Latvian-Russian relations, and two periods – 2014.-2022. and 2022.-2024., which were compared at the end of the thesis in order to achieve the goal.

Keywords: Latvia, Russia, sharp power, threats, security

SATURS

Apzīmējumu saraksts	6
Ievads	7
1. Asās varas teorētiskie principi	12
1.1. Maigās varas pamatidejas	12
1.2. Asās varas pamatidejas	15
2. Metodoloģija	22
3. Krievijas ārpolitikas vēsturiskā attīstība	26
3.1. Krievija no maigās varas uz aso varu	28
3.1.1. Krievijas tautiešu politika	30
3.1.2. “Krievu pasaule”	31
3.1.3. “Krievija šodien”	31
3.1.4. Neatkarīgo Valstu Sadraudzība, ārzemēs dzīvojošo tautiešu un starptautiskās sadarbības aģentūra – “Rossotrudņičestvo”	32
3.2. Krievija – asās varas īstenotāja	33
4. Latvijas – Krievijas attiecību dinamika	38
5. Krievijas asā vara Latvijā 2014. – 2022. gadā	43
5.1. Krievijas ārpolitikas koncepcija 2016. gadā	43
5.2. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2014.-2022. gadā	44
5.2.1. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2014. gadā	45
5.2.2. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2015. gadā	47
5.2.3. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2016. gadā	48
5.2.4. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2017. gadā	50
5.2.5. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2018. gadā	51
5.2.6. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2019. gadā	53
5.2.7. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2020. gadā	55
5.2.8. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2021. gadā	57
6. Krievijas asā vara Latvijā 2022. – 2024. gadā	61
6.1. Krievijas ārpolitikas koncepcija 2023. gadā	61

6.2.1. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2022. gadā.....	62
6.2.2. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2023. gadā.....	66
Diskusija un rezultāti	70
Secinājumi.....	79
Izmantotās informācijas avoti.....	81
Pielikumi	89
1.pielikums. Krievijas asās varas izpausmes divos pārskata periodos	90
2.pielikums. Krievijas vēstījumi par latviņu divos pārskata periodos.....	99
Dokumentārā lapa.....	100

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

ANO – Apvienoto Nāciju Organizācija

ASV – Amerikas Savienotās Valstis

ES – Eiropas Savienība

FSB – Krievijas Federālais drošības dienests

GRU – Krievijas Galvenā izlūkošanas pārvalde

GU – Krievijas Bruņoto spēku ģenerālštāba Galvenā pārvalde

KTLJP – Krievijas tautiešu Latvijā jauniešu padome

LJSOKP – Latvijas Jauniešu sabiedrisko organizāciju koordinācijas padome

LKS – Latvijas Krievu savienība

LSOP – Latvijas Sabiedrisko organizāciju padome

NATO – Ziemeļatlantijas Līguma organizācija (*North Atlantic Treaty Organization*)

NEPLP – Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

NVO – nevalstiskās organizācijas

NVS – Neatkarīgo Valstu Sadraudzība – bijušo Padomju Savienības republiku konfederācija
(neiekļaujot visas bijušās Padomju Savienības valstis)

PSRS – Padomju Sociālistisko Republiku Savienība

RT – “Krievija Šodien” (*“Russia Today”*)

SAB – Satversmes aizsardzības birojs

SVR – Krievijas Ārējās izlūkošanas dienests

VDD – Valsts drošības dienests

IEVADS

Mūsdienu pasaulē demokrātiskās valstīs arvien lielāka nozīme lēmumu pieņemšanā, apstrīdēšanā un izmainīšanā tiek piešķirta sabiedrībai. Tā uzņem plašu informāciju no dažādiem avotiem, tai skaitā ārvalstu, kas ir gan labvēlīgi demokrātisku valstu attīstībai, gan spējīgi ietekmēt un graut demokrātisku iekārtu ierasto kārtību. Viens no veidiem kā iespējams radīt pastarpinātu viedokli ir maigā vara (*soft power*), kas ir arī demokrātisku valstu pamatelements, līdz ar to visbiežāk spēj sniegt labvēlīgu un papildinošu sabiedrības viedokli un valsts attīstību.

Pētījuma ietvaros uzsvars tiek likts nevis uz maigās varas jēdzienu, bet gan uz asās varas (*sharp power*) jēdzienu, kas spēj ietekmēt un graut demokrātijas un kas ir autoritārām valstīm, tai skaitā Krievijai raksturīgs varas izpausmes veids. Šī pieeja izmanto asimetriju starp brīvām un nebrīvām sistēmām, ļaujot autoritāriem režīmiem gan ierobežot vārda brīvību, gan izkropļot politisko vidi demokrātijās, vienlaikus pasargājot savu vietējo publisko telpu no demokratizācijas aicinājumiem, kas nāk no ārvalstīm. Krieviju nav iespējams saistīt ar maigās varas jēdzienu ne tikai tādēļ, ka tā nav demokrātiska valsts, bet arī tādēļ, ka tā savās aktivitātēs ierobežo indivīdu brīvību, ietekmē citu valstu demokrātijas, iejaucoties to iekšpolitikā, tādā veidā padarot Krieviju pievilcīgāku par attiecīgo demokrātiju, kā arī starptautiskajā arēnā kopumā.¹ Noteikti jāmin arī tas, ka Krievija aso varu izmanto informatīvo kampaņu – dezinformācijas, propagandas un citu aktivitāšu īstenošanai ārvalstīs. Un tā nav saistāma ar Rietumu ierasto demokrātisko izpratni par maigo varu – Krievija slēpj savus patiesos ārpolitiskos mērķus, kas tiek novesti līdz pat dažādām informācijas kampaņām ārvalstīs – propagandējošos un dezinformējošos ziņojumos, kiberoperācijās un citās hibrīddraudu izpausmēs, kā arī plašā kara fāzē un konvenciālā karā pret Ukrainu, ko Krievija īsteno jau kopš 2022. gada 24. februāra.²

Pagājušā gadsimtā starptautiskās attiecības lielākoties bija nacionālas valsts monopols. Mūsdienās starptautiskā kārtība, darbība un saziņa balstās ne tikai uz nacionālajām valstīm, bet arī uz plašu dalībnieku loku, tostarp starptautiskām organizācijām, reģionālām grupām, nevalstiskām organizācijām, korporācijām, vietējām valdībām, piemēram, provincēm, un personu tīkliem, kuri vēlas būt saistīti cits ar citu kopīgu ideju dēļ.³ Jau kopš 2005. gada Krievija

---

¹ Walker, Ch. (2018). Journal of Democracy. "What is "Sharp Power"?". Vol. 26. Nr.3.

² Gurganus J., & Rumer E. (2019). *Russia's Global Ambitions in Perspective*. Izgūts no: <https://camegieendowment.org/2019/02/20/russia-s-global-ambitions-in-perspective-pub-78067>

³ Cull, N. (2019). *Public Diplomacy. Foundations for Global Engagement in the Digital Age*. Cambridge: Polity Press. 14.-15.lpp.

plašāk pievērsusies Krievijas publiskā tēla veicināšanai ārvalstīs, piešķirot vairākus miljonus dolāru Krievijas tēla attīstīšanai un veicināšanai ārvalstīs.⁴

Pētījuma izpētes joma ir Krievijas ārpolitika un tās ārpolitikas aktivitātes ārvalstīs, precīzāk, asās varas izpausmes, precīzāk Latvijā, kur aizvien saglabājies salīdzinoši procentuāli augsts krievvalodīgo un etnisko krievu skaits. Latvijas gadījumā, pēc Oficiālā statistikas portāla datiem, 2022. gadā 34,6% iedzīvotāju sauc sevi par krievvalodīgiem un šo valodu izmanto ikdienā.⁵ Savukārt 2022. gadā Latvijā etnisko krievu skaits sastādīja 24,2% jeb 454 350 krievu tautības pārstāvji.⁶ Un no visām Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīm Latvijā ir proporcionāli lielākā krievvalodīgo minoritāte. Līdz ar to, valstī, kas robežojas ar Krieviju un kurā dzīvo 1,8 miljoni iedzīvotāju, etniskais jautājums vienmēr ir bijis klātesošs tās politiskajā un sociālekonomiskajā diskursā.⁷

Pētījuma temats ir Krievijas asā vara Latvijā pēc 2022. gada, attiecinot to uz Krievijas plašas kara fāzes un konvenciāla kara uzsākšanas Ukrainā 2022. gada 24. februārī. Līdzīgi pētījumi ir veikti par laika posmu pēc 2000. gada un pēc Krimas aneksijas 2014. gadā. Ir skaidrs, ka Krievijas asā vara un tās ietekmes instrumenti nav zaudējuši aktualitāti jau kopš pagājušā gadsimta pēdējās desmitgades, tā turpina attīstīties, izmantojot arvien nežēlīgākas operācijas. Šobrīd ir iespējams paredzēt vairākus scenārijus tālākām Krievijas aktualitātēm, taču nav pilnībā iespējams paredzēt tās soļus, ko tā varētu īstenot pret Rietumiem, tādēļ nepieciešams nepārtraukti sekot līdzi Krievijas aktivitātēm, tai skaitā, asās varas aktivitātēm, kas tiešā mērā spēj skart attiecīgās valsts sabiedrību, tādā veidā kaitējot demokrātisku valstu darbībai un režīmam kopumā.

Pētījuma konteksts tiek attiecināts uz Latviju, jo, pirmkārt, tā ir bijusī padomju valsts. Otrkārt, kā jau tika minēts iepriekš, joprojām valstī ir plašs krievvalodīgo un etnisko krievu īpatsvars, kur daļa no šiem iedzīvotājiem joprojām ir uzticīgi Krievijai. Treškārt, valsts piedzīvo arvien biežākus draudus no Krievijas prezidenta Vladimira Putina dažādās uzrunās, kā arī notiekošais Ukrainā liek pievērst pastiprinātu uzmanību Latvijas drošības situācijai – ne tikai militārai un fiziskai drošībai, bet arī drošībai pār sabiedrības prātiem.

Izpētes problēma: Krievija aso varu aktīvi veicina kopš Krimas aneksijas 2014. gadā, kā arī jau kopš Krievijas dibināšanas vērojamas dažādas Krievijas aktivitātes, kas

---

⁴ Avgerinos, K. (2009). *Russia's Public Diplomacy Effort: What the Kremlin is Doing and Why it's not Working*. Izgūts no: <https://jpia.princeton.edu/sites/g/files/toruqf1661/files/2009-6.pdf>

⁵ Oficiālais statistikas portāls. (2023). *64% Latvijas iedzīvotāju dzimtā valoda ir latviešu*. Izgūts no: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/izglitiba-kultura-zinatne/izglitibas-limenis/preses-relizes/21052-dzimta-un-majas>

⁶ Oficiālais statistikas portāls. (2023). *Iedzīvotāji pēc tautības gada sākumā – Tautība un laika periods*. Izgūts no: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_IR_IRE/IRE010/table/tableViewLayout1/

⁷ Jesjana, J. (2023). *Putin's Europe: New Europeans in the Making?* Izgūts no: https://bdf.ba/v2/wp-content/uploads/2023/12/Putins_Europe.pdf#page=107

nodrošinājušas gan tās intereses ārvalstīs, gan Krievijas ārpolitikas koncepcijā noteikto. Krievijas asās varas aktivitātes un to ietekme pēc 2022. gada šķietami ir mazinājusies, taču būtiski, ka mūsdienu mainīgajā pasaulē ir iespējams atrast arvien jaunas un inovatīvas iespējas, kas var apdraudēt ar pavisam jauniem asās varas paņēmieniem, kas līdz šim nav pielietoti, vai arī tiek aprobēti attiecīgajai šī brīža situācijai. Līdz ar to, nepārtraukti ir nepieciešams pētīt Krievijas aktivitātes un tās iespējamus draudus ārvalstīm.

Pētījuma mērķis ir izpētīt Krievijas aso varu Latvijā no 2014. līdz 2022. gadam un no 2022. gada līdz 2023. gada 31. decembrim, salīdzinot, kādas izmaiņas novērojamas Krievijas pielietoto asās varas instrumentu un metožu klāstā pret Latviju. Šāds termiņš izvēlēts, jo 2014. gads ir laiks, kad Krievija maigo varu ir nomainījusi pret aso varu, uzsākusi karu pret Ukrainu un sākusi aktīvi izmantot asās varas instrumentus un metodes pret ārvalstīm, tai skaitā Latviju. Otrs periods pamatojams ar Krievijas plašas fāzes uzsākto karu Ukrainā, dažādu plašsaziņas un televīzijas kanālu slēgšanu Latvijā, kā arī Krievijas jaunās ārpolitikas koncepcijas pieņemšanu 2023. gadā, kas būtiski ir izmainījis asās varas izmantošanas iespējas, līdz ar to, alternatīvu iespēju veicināšanu Krievijas asās varas izplatīšanai un īstenošanai Latvijā.

Pētījuma konteksts galvenokārt tiek virzīts, lai izpētītu un salīdzinātu asās varas paņēmienus, kas notikuši pirms un pēc plaša kara fāzes uzsākšanas Ukrainā 2022. gada 24. februārī, līdz ar to pētījuma gaitā izvirzīts viens **izpētes jautājums**:

1. Kā izmainījusies Krievijas asā vara Latvijā pēc 2022. gada?

Pētījuma gaitā izvirzīta **hipotēze**:

Krievijas plašais iebrukums un tā radītās izmaiņas Latvijas ārpolitikā un drošības politikā ir mazinājušas Krievijas asās varas īstenošanas iespējas Latvijā pēc 2022. gada.

Lai sasniegtu pētījuma mērķi, darba autore izvirzījusi tādas **uzdevumus** kā:

- 1) Izpētīt teorētisko literatūru par varas jēdzienu, maigo un aso varu;
- 2) Izveidot metodoloģiju, lai veiktu pētījuma empīrisko daļu;
- 3) Izpētīt Krievijas ārpolitikas vēsturisko attīstību, lai izprastu Krievijas ārpolitiskās intereses globāli un Latvijā;
- 4) Izpētīt Krievijas tendenču maiņu – pāreju no maigās uz aso varu un kā Krievija aso varu pielieto praksē;
- 5) Izpētīt Krievijas-Latvijas attiecību dinamiku;
- 6) Izpētīt Krievijas asās varas aktivitātes, ko tā veikusi pret Latviju no 2014. līdz 2022. gadam un no 2022. gada līdz 2024. gadam;
- 7) Veikt salīdzinošo analīzi, lai salīdzinātu abus periodus Krievijas asās varas īstenošanā pret Latviju (2014.-2022., 2022.-2024);

8) Izklāstīt rezultātus, veikt diskusiju un izstrādāt secinājumus.

Metodoloģija:

Pētījuma gaitā, lai sasniegtu rezultātus, tiek izmantotas kvalitatīvās pētniecības metodes. Tiek izmantotas tādas **pētījuma metodes** kā kontentanalīze un dokumentu analīze, lai izpētītu Krievijas ārpolitikas vēsturisko attīstību, valsts pāreju no maigās uz aso varu, kā arī Krieviju kā asās varas īstenotāju. Tāpat pētījuma kontekstam tiek izpētīta Latvijas – Krievijas attiecību dinamika, lai izprastu pētījuma dziļumu un nopietnību, kāpēc būtiski ir pētīt Krievijas ārpolitikas intereses Latvijā. Kontentanalīze un dokumentu analīze pētījuma gaitā tiek izmantota arī, lai izpētītu Krievijas asās varas aktivitātes Latvijā (2014.-2022., 2022-2024.); salīdzinošā analīze, lai salīdzinātu abus iepriekš minētos periodus un izpētītu, kādas izmaiņas Krievija veikusi pēc plaša kara fāzes uzsākšanas un postoša kara Ukrainā.

Temats par Krievijas asās varas izpausmēm Latvijā **aktualitāti** ieguvis jau 1990. gados, kad tikko izveidotajai Krievijas Federācijai nācās no bijušo padomju valstīm izvest savu militāro tehniku un bruņotos spēkus un uzsākt veidot jaunu valsti, izvēloties demokrātiskas vai autoritāras valsts ceļu, kas bijis ar dažādiem kāpieniem un kritumiem, nonākot pie stingra autoritāra režīma. Skatoties Latvijas gadījumā, šeit, pēc neatkarības atjaunošanas, atradās militārais objekts Skrundas radiolokācijas stacija, kur pēc stacijas darbības pārtraukšanas Latvijā palika apmēram 100 000 Krievijas militārie pensionāri un viņu ģimenes.⁸ Tas, autoresprāt, vērtējams kā viens no sākuma punktiem Krievijas tautiešu politikas attīstībai Latvijā un līdzī tam, iespējams, vieglāk īstenojamas nākotnes asās varas izpausmes no Krievijas.

21. gadsimta sākumā izpētes joma guvusi plašāku aktualitāti, kad Krievijas ietekmes sfēras paplašināšana starptautiskajā arēnā iekļauta arī Krievijas ārpolitikas koncepcijā.⁹ Svarīgi minēt, ka šo izpētes jomu ir nepieciešams uzraudzīt nepārtraukti, īpaši to pierāda Krievijas karš Ukrainā no 2014. gada, kā arī citi nekonvenciāli uzbrukumi bijušajām padomju valstīm un šobrīd esošajām Ziemeļatlantijas Līguma organizācijas (NATO), un ES valstīm. Lai arī Latvija ir gan ES, gan NATO sastāvā, Krievijas asā vara spēj radīt draudus un potenciāli var radīt apdraudējumu valsts demokrātijai, suverenitātei un kopējai drošībai gan nekonvenciāli, gan konvenciāli.

Pētījuma novitāte: Pētījumi par Krieviju un tās aktivitātēm ārvalstīs šobrīd ir ļoti aktuāli, jo V. Putina draudi savās uzrunās un hibrīddraudi, kā arī hibrīduzbrukumi un

---

⁸ Jundzis, T. *Krievijas Karaspēka Izvešana no Latvijas 1992-1994: Diplomātiska Uzvara vai Politiska Piekāpšanās?* Izgūts no: http://archive.lza.lv/LZA_VestisA/68_3-4/1_Talavs%20Jundzis_Krievias%20karaspeka%20izvesana.pdf

⁹ Permanent Mission of the Russian Federation to the European Union. (2008). *The Foreign Policy Concept of the Russian Federation*. Izgūts no: https://russiaeu.ru/userfiles/file/foreign_policy_concept_english.pdf

kiberuzbrukumi rada saspīlējumu tās mērķa valstīs un reģionos kopumā. Līdz ar to, pētījumi par Krievijas asās varas aktivitātēm ir daudz, tomēr autore izvēlējusies pētīt nišu, kas ļoti strauji attīstās, un, lai arī šķietami, Latvijā Krievijas asā vara ir ierobežota līdz minimumam, arvien sabiedrībā ir iespējams sastapties ar jaunām Krievijas asās varas aktivitātēm, kas iespējamās pateicoties nepārtrauktai tehnoloģiju attīstībai un globalizācijai. Līdz ar to, iespējams apgalvot, ka šāds pētījums sniegs ieguldījumu kopējā Krievijas asās varas izpētē Latvijā.

Pētāmais objekts: Krievijas asā vara.

Pētāmais priekšmets: Krievijas asās varas izpausmes Latvijā.

Pētījuma teorētisko daļu veido nodaļa par asās varas teorētiskajiem principiem, tā iekļauj divas apakšnodaļas – maigās varas pamatidejas, ko nepieciešams skatīt, lai pilnībā izprastu asās varas principos, kas ir otrā apakšnodaļa, un sniedz pilnīgu ieskatu asās varas pamatidejās. Pētījuma empīriskajā daļā izpētīta Krievijas ārpolitikas vēsturiskā attīstība, izpētīts, kā Krievija no maigas varas īstenotājas kļuvusi par asās varas īstenotāju un kāda ir reālā prakse, instrumenti un metodes Krievijai kā asās varas īstenotājai. Tāpat empīriskajā daļā izpētīta Latvijas-Krievijas attiecību dinamika un Krievijas asā vara Latvijā no 2014. līdz 2022. gadam un no 2022. līdz 2024. gadam. Pētījuma noslēgumā sniegti rezultāti, diskusija un izteikti secinājumi.

Teorētiskais rāmis – asās varas teorētiskie principi; maigās un asās varas pamatidejas, lai izprastu maigo varu un galvenos attiecīgās varas mērķus, metodes un instrumentus; asās varas pamatidejas, lai izprastu pētījuma kontekstā pētāmo varas veidu un izprastu Krievijas asās varas specifiku. Kā arī, lai izprastu, kā asā vara atšķiras no maigās un stingrās varas kā atsevišķs starptautiskās politikas un diplomātijas instruments. Tāpat šie termini pētīti, lai pētījuma gaitā būtu iespēja izpētīt Krievijas ārpolitikas vēsturisko attīstību un izprastu periodu, kad Krievija uzsākusi lietot aso varu. Noteikti jāmin, ka asā vara pētīta arī, lai izzinātu tās instrumentus, metodes un būtību, lai vēlāk izpētītu Krievijas aso varu no 2014. līdz 2022. gadam un no 2022. gada līdz 2024. gadam.

1. ASĀS VARAS TEORĒTISKIE PRINCIPI

Vara ir būtiska politikas, diplomātijas un citu interešu spēju apliecināšanas nepieciešamība, tomēr pirms pētījuma tālākas terminu izpētes, ir nepieciešams izprast termina *vara* nozīmi. Makss Vēbers (*Max Weber*) varu definējis kā “iespējamību, ka kāds sociālo attiecību dalībnieks spēs īstenot savu gribu, neskatoties uz pretestību, neatkarīgi no tā, uz kāda pamata šī varbūtība balstās.”¹⁰ Tomēr pastāv vairāki veidi, kā klasificēt varas formas, un katrai no tām ir sava lietderība. Uzsvāru liekot uz indivīda ietekmēšanu, iespējams iedalīt: ietekmēšanu ar tiešu fizisko spēku; ar atlīdzībām un sodiem; vai arī ietekmējot viedokli.¹¹ Šajā nodaļā tiks izpētīti varas jēdzieni, kas saistīti tieši ar viedokļa ietekmēšanu – gan viedokli veidojot, gan to uzspiežot.

Krievijas ārpolitika un tās intereses starptautiskajā arēnā, pētījuma kontekstā Latvijā, saistāmas ar aso varu. Lai šo varas veidu izprastu, sākotnēji nepieciešams izpētīt un izprast maigās varas būtību, jo līdz 2014. gada Krimas aneksijai Krievijas ārpolitikas aktivitātes bija daļēji iespējams skatīt kā maigās varas instrumentus, taču pēc Krievijas uzsāktā kara Ukrainā 2014. gadā, tās aktivitātes iespējams traktēt kā asās varas aktivitātes, kā arī aso varu iespējams dēvēt par autoritāru valstu neizdevušos maigo varu.

1.1. Maigās varas pamatidejas

Maigās varas termina autors ir Džozefs Naijs (*Joseph Nye*), kas to ieviesa 1990. gadā saistībā ar debatēm par iespējamo Amerikas Savienoto Valstu (ASV) varas samazināšanos. Viņš to izmantoja, lai pretotos argumentiem, ka ASV vara sarūk, liekot domāt, ka nemateriālās aktivitātes, piemēram, kultūra, ideoloģija un institūcijas, varētu tikt uzskatītas par galvenajiem varas resursiem.¹² Saskaņā ar Dž. Naija teikto, svarīgs veids, kā iegūt starptautisku atbalstu, ir tādas kultūras un politiskās vērtības, kā arī ārpolitika, ko citas valstis uzskata par likumīgām un kurām ir morāla autoritāte. Tā vietā, lai izmantotu militāru spēku un stingro varu (*hard power*), nācījas spējai ietekmēt citu nāciju sabiedrības ir izšķiroša nozīme globālajā informācijas laikmetā.¹³

Maigā vara kontrastē ar stingro varu, jo tā spēj ietekmēt citu cilvēku uzvedību, ietekmējot viņu vēlmes. Tas nozīmē, ka stingrā vara ir spēja ietekmēt citu cilvēku uzvedību, mainot viņu apstākļus. Precīzāk, stingrā vara attiecas uz to dalībnieku motivācijas struktūru

¹⁰ Warren, M. (1992). Sage Journals. “Max Weber’s Nietzschean conception of power”. Vol. 5. Nr. 3. Izgūts no: <https://doi.org/10.1177/095269519200500303>

¹¹ Lukes, S. (1986). *Power*. New York: New York University Press. 19.lpp.

¹² Baldwin, D. (2016). *Power and International Relations*. Princeton: Princeton University Press. 164.lpp.

¹³ Yasushi, W., McConnell, D. (2008). *Soft Power Superpowers: Cultural and National Assets of Japan and the United States*. New York: An East Gate Book. XVII lpp.

maiņu, kuru intereses tiek uzskatītas par dotām, maigā vara – tieši šo interešu veidošanā.¹⁴ Lai gan stingrā vara un militārais spēks joprojām ir viens no galvenajiem varas veidiem, spēka izmantošana mūsdienu lielvalstīm ir kļuvusi dārgāka nekā iepriekšējos gadsimtos. Citi instrumenti, piemēram saziņa, organizatoriskās prasmes un savstarpējās atkarības manipulācijas ir kļuvušas daudz svarīgākas par militāra spēka izmantošanu.¹⁵

Maigā vara ir pretēja stingrai varai, jo tajā nav piespiedu spēka, kas mudinātu pretinieku pieņemt savas preferences. Viens veids, kā definēt stingro varu, ir balstīts uz burkānu un nūju izmantošanu (*carrots and sticks*) – vienam ir jāpiespiež vai jāietekmē otrs, pamatojoties uz materiālo pusi. Turpretim maigā vara izmanto dažādus, nemilitārus līdzekļus, kas neiekļauj piespiešanu.¹⁶

Maigā vara ir tikpat svarīga kā stingrā vara. Ja valsts var padarīt savu varu citu acīs likumīgu, tā sastapsies ar mazāku pretestību tās vēlmēm. Ja tās kultūra un ideoloģija ir pievilcīga, citi labprātāk tai sekos. Ja tā var izveidot starptautiskas normas, kas atbilst tās sabiedrībai, ir mazāka iespēja, ka tai būs jāmainās. Ja tā var atbalstīt institūcijas, kas liek citām valstīm vēlēties novirzīt vai ierobežot savas darbības tādā veidā, kā dominējošā valsts dod priekšroku, tā var tikt aiztaupīta no dārgas stingras varas izmantošanas.¹⁷

Dž. Naijs skaidro, ka cilvēki parasti mēdz domāt par stingrās varas dinamikas resursiem cīņā uz uzbrukuma draudiem, taču šo militārā spēka elementu, lai radītu labu tēlu, piemēram, sabiedroto priekšā, sūtot karaspēku aizstāvībai sabiedrotajiem, var uztvert kā maigās varas elementu, kas radīs pozitīvu tēlu un var tikt izmantots arī pārliecināšanai un piesaistīšanai globālajā politikā.¹⁸

Maigā vara ir saistīta ar vidēja termiņa un ilgtermiņa atbalsta veidošanu, un ir saistīta ar valsts spēju padarīt kultūru, valodu un dzīvesveidu pievilcīgu citiem. Lai valsts varētu izmantot maigo varu, ir svarīgi ārzemēs to cilvēku skaita palielināšanās, kuri vēlas apgūt attiecīgās valsts valodu, mākslu, literatūru un vēsturi.¹⁹ Un starptautiskajā politikā resursi, kas rada maigo varu, lielā mērā izriet no vērtībām, kuras organizācija vai valsts pauž savā kultūrā, no piemēriem, ko tā rāda ar savu iekšējo praksi un politiku, un no tā, kā tā kārtu attiecības ar citiem. Savukārt valsts publiskā diplomātija ir instruments, ko valdības izmanto, lai mobilizētu šos resursus, lai

---

¹⁴ Vuving, A. (2009). How Soft Power Works. Izgūts no: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1466220>

¹⁵ Nye, J. (1990). *Soft Power*. 157. lpp. Izgūts no: <https://doi.org/10.2307/1148580>

¹⁶ Rothman, S. (2011). *Revising the soft power concept: what are the means and mechanisms of soft power?* Vol. 4. Nr. 1. 50.lpp

¹⁷ Nye, J. (1990). *Soft Power*. Izgūts no: <https://www.jstor.org/stable/1148580>

¹⁸ Nye, J. (2011). *The Future of Power*. New York: Public Affairs. 25.lpp.

¹⁹ Agarín, T., Karolewski I. (2015). *Extraterritorial Citizenship in Postcommunist Europe*. London: Rowman & Littlefield international. 68. lpp.

sazinātos un piesaistītu citu valstu sabiedrību, nevis tikai to valdību. Un tā izmanto tādas instrumentus kā apraide, subsidēšana, kultūras eksports, apmaiņas organizēšana un citi.²⁰

Valsts maigā vara galvenokārt balstās uz trim pīlāriem: tās kultūru – vietās, kur tā ir pievilcīga citiem; tās politiskajām vērtībām – kad tā atbilst gan valstī, gan ārpus tās; un ārpolitiku – kad to redz kā leģitīmu un ar morālu autoritāti.²¹ Un Dž. Naijs maigo varu definē kā “spēju ietekmēt citus, izmantojot kooptīvus līdzekļus, veidojot darba kārtību, pārliecinot un izraisot pozitīvu pievilcību, lai sasniegtu vēlamos rezultātus.”²²

Maigā kooptīvā vara it tikpat būtiska cik stingrā vara. Ja valsts var padarīt savu varu citu acīs likumīgu, tā sastapsies ar mazāku pretestību tās vēlmēm. Ja tās kultūra un ideoloģija ir pievilcīga, citi labprātāk tai sekos. Līdz ar to iespējams norādīt, ka kooptīva vara spēj panākt, lai citi vēlas to, ko vēlas konkrētais mērķu izvirzītājs – kooptīvā vara ir valsts spēja strukturēt situāciju tā, lai citas valstis izstrādātu preferences vai definētu savas intereses tādā veidā, kas atbilst valsts interesēm. Šī vara mēdz rasties no tādiem resursiem kā kultūras un ideoloģiskā pievilcība, kā arī starptautisko režīmu noteikumi un institūcijas.²³

Iespējamus rezultātus ar maigās varas palīdzību iespējams gūt ar kultūras pasākumu, apmaiņas programmu, apraižu, valsts valodas pasniegšanas un mācīšanas, valsts kultūras un sabiedrības izpētes veicināšanu un citiem instrumentiem. Tomēr svarīgi uzsvērt, ka šīs darbības nerada tiešu maigo varu. Drīzāk šādā veidā tiek veicināta izpratne un pozitīvs tēls par labu maigās varas īstenotājas valstij.²⁴ Daži zinātnieki uzskata, ka maigā vara iekļauj ne tikai kultūru, politiku un vērtības, bet arī informācijas izmantošanu, filantropiju un diplomātiju. Papildu tam, iekļaujot arī retoriku un pārliecināšanu. Līdz ar to, uzskatot, ka maigā vara spēj būt jebkura veida ietekme, kas neizmanto militāro pavēlniecību.²⁵ Tomēr šeit iezīmējas arī asās varas pazīmes, kas tiek apskatītas pētījuma turpinājumā.

Seulas Nacionālās Universitātes pētnieks Džens Lī (*Geun Lee*) maigo varu iedalījis piecās kategorijās atbilstoši sasniedzamajiem politikas mērķiem:

1. ārējās drošības vides uzlabošanai, projicējot mierīgu un pievilcīgu valsts tēlu;
2. mobilizējot citu valstu atbalstu savai ārpolitikai un drošības politikai;
3. manipulējot ar citu valstu domāšanas veidu un vēlmēm;
4. saglabājot kopienas vai valsts kopienas vienotību;

²⁰ Nye, J. (2008). *Public Diplomacy and Soft Power*. 95. lpp. Izgūts no: <https://www.jstor.org/stable/25097996>

²¹ Nye, J. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs. 11.lpp.

²² Baldwin, D. (2016). *Power and International Relations*. Princeton: Princeton University Press. 165.lpp.

²³ Nye, J. (1990). *Soft Power*. 167.-168. lpp. Izgūts no: <https://doi.org/10.2307/1148580>

²⁴ Vuving, A. (2009). How Soft Power Works. Izgūts no: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1466220>

²⁵ Rothman, S. (2011). Revising the soft power concept: what are the means and mechanisms of soft power? Vol. 4. Nr. 1. 51.lpp

5. palielinot piekrišanu valsts līderim vai valdības iekšējam atbalstam.²⁶

Tomēr maigo varu pēc tās tiešās definīcijas veiksmīgi īstenot iespējams tikai demokrātiskām valstīm. Autoritāras valstis, īpaši Krievija, savu ārpolitikas interešu un mērķu dēļ nespēj ievērot maigās varas rāmjus, kas to noved pie asās varas īstenošanas pret sabiedrību un citām demokrātiskām valstīm.

1.2. Asās varas pamatidejas

Autoritārās valstis jau sen izmanto viltus ziņas un dažādus sociālos traucējumus, lai samazinātu citu, demokrātisku valstu pievilcību, manipulējot ar idejām, politisko uztveri un vēlēšanu procesiem. Lai gan maigā un asā vara darbojas ļoti atšķirīgi, atšķirības starp tām var būt grūti saskatāmas. Visa pārliecināšana ietver izvēli par to, kā informāciju formulēt. Un tikai tad, kad formulējums kļūst par maldināšanu, kas ierobežo subjekta brīvprātīgās izvēles, tas šķērso piespiešanas robežu. Tieši šī īpašība – atklātība un apzināta maldināšana – atšķir maigo varu no asās varas.²⁷

Pēdējo desmitgadu laikā, kad pasaules ģeopolitiskā situācija ir izmainījusies un joprojām mainās, maigās varas jēdziens ir kļuvis stipri izplūdis un ticis saistīts ar visu, kas nav stingrā vara un kur netiek izmantots militārs spēks, tomēr ir skaidrs, ka autoritāro valstu maigās varas īstenošanas prakse un rezultāti izteikti atšķiras no demokrātisko maigās varas. Varas iestādes īpaši Ķīnā un Krievijā ir rādījušas ceļu represīvo taktiku izvērsšanā ārpus savām robežām, izvirzoties kā aktīvi un mērķtiecīgi transnacionāli spēki, kas spēj ietekmēt atvērtas sabiedrības. Viņi to nedara ar maigās varas pievilcības formām, bet gan slāpējot un cenzējot uzskatus ārzemēs.²⁸

Rietumu demokrātijas ir kļuvušas arvien piesardzīgākas pret nedemokrātiskiem režīmiem, īpaši Ķīnas un Krievijas starptautisko ietekmi. Nacionālās demokrātijas fonds (*The National Endowment for Democracy*) 2017. gadā ieviesa terminu *asā vara*, lai konceptualizētu autoritāro spēku ietekmi uz citām valstīm, kas “caurduras, iekļūst vai perforē politisko un informatīvo vidi mērķa valstīs”,²⁹ attiecinot tieši autoritāro varu centienus ietekmēt demokrātiskas valstis. Līdz ar to, asās varas jēdziens tiek uzskatīts par autoritāro režīmu maigo varu ar savu esenci, ko tās izmanto sava labuma gūšanai un ar daudz drastiskākiem elementiem to sasniegšanā.

²⁶ Geun Lee. (2009). *A Theory of Soft Power and Korea's Soft Power Strategy*. Vol. 1. Nr. 2. 4.lpp.

²⁷ Nye, J. (2018). *How Sharp Power Threatens Soft Power: The Right and Wrong Ways to Respond to Authoritarian Influence*. Izgūts no: <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2018-01-24/how-sharp-power-threatens-soft-power>

²⁸ National Endowment for Democracy. (2021, 10. decembris). *Understanding Sharp Power*. [Videofails]. Izgūts no: <https://www.youtube.com/watch?v=2SYmWNfrKaY>

²⁹ Chan, C., Fung, A. (2020). *From soft power to sharp power: China's media image in Hong Kong's health crises from 2003 to 2020*. Vol. 6. Nr. 1.

Pirmie pētnieki, kas runājuši par aso varu kā jaunu varas veidu ir Kristofers Volkers (*Christopher Walter*) un Džesika Ludviga (*Jessica Ludwig*), uzskatot, ka asā vara atspoguļo autoritāro projektu ļaundabīgo un agresīvo raksturu, kam ir maz līdzības ar maigās varas labvēlīgo pievilcību. Izmantojot aso varu – nepievilcīgās autoritāro režīmu vērtības, kas veicina varas monopoli, leļupēju kontroli, cenzūru un piespiedu vai nopirktu lojalitāti pret režīmu, tiek projicētas uz āru, un tie, kurus tas skar, ir ne tik daudz auditorija, bet gan upuri, jo bieži šī auditorija neapzinās, ka nonākusi autoritāra režīma asās varas īstenotajās aktivitātēs, sniedzot autoritārajam režīmam nepieciešamo uzticēšanos un rezultātu.³⁰ Šie autoritārie režīmi, kas sistemātiski apspiež politisko plurālismu un vārda brīvību savās valstīs arvien vairāk cenšas piemērot līdzīgus principus starptautiskā mērogā, lai nodrošinātu savu stāvokli un ārpolitikas intereses.³¹

2018. gadā K. Volkers precizēja asās varas koncepciju, norādot, ka ar manipulācijām asu varu var izmantot, lai degradētu neatkarīgu institūciju integritāti, izmantojot iznīcināšanu, tā izmanto atvērto vēlēšanu, brīvo plašsaziņas līdzekļu sektorus, un, strādājot ar modernām cenzūras formām, asā vara saasina spriedzi un rada plaisas demokrātiju iekšienē un arī starp demokrātijām.³² Precizējot K. Volkera sacīto ir iespējams nosaukt pētnieka virzītos galvenos asās varas instrumentus:

- pilsoņu brīvības ierobežošana autoritārajos režīmos;
- Dezinformācijas metožu izmantošana, informācijas viltošana un kiberuzbrukumi;
- Manipulācijas vīzu politikas jomā;
- Brīvas preses vajāšana;
- Savas informatīvās klātbūtnes paplašināšana demokrātiskās valstīs, izmantojot plašsaziņas līdzekļus, pateicoties Rietumu demokrātiju atvērtībai;
- Ticības graušana demokrātiju ideju, principu un standartu līmenī – pilsoņu vidū un ārvalstīs, izmantojot ar valsti saistītus plašsaziņas līdzekļus.³³

Krievijas asās varas pētnieks Andis Kudors papildinājis K. Volkeru, norādot, ka asās varas izpētes uzmanības centrā ir ne tikai iejaukšanās atvērtās vēlēšanās, brīvos plašsaziņas

---

³⁰ Walker, Ch., Ludwig, J. (2017). *From “Soft Power” to “Sharp Power”: Rising Authoritarian Influence in Democratic World*. Izgūts no: <https://www.ned.org/wp-content/uploads/2017/12/Sharp-Power-Rising-Authoritarian-Influence-Full-Report.pdf>

³¹ Turpat.

³² Hanouna, S., Neu, O., Pardo, Sh., Tsur, O., Zahavi, H. (2019). *Sharp power in social media: Patterns from datasets across electoral campaigns*. Vol. 11. Nr. 2. 99.-100. lpp.

³³ Walker, Ch. (2016). *The Authoritarian Threat: The hijacking of “Soft Power”*. Vol. 1. Nr. 1. Izgūts no: [10.1353/jod.2016.0007](https://www.ned.org/wp-content/uploads/2016/07/10.1353/jod.2016.0007)

līdzekļos, nodarbojoties ar cenzūru, bet asā vara kaitē arī kopējai preses un vārda brīvībai, tiesiskumam, cilvēktiesībām un varas dalīšanas principam.³⁴

K. Volkers norādījis, ka šī pieeja izmanto asimetriju starp brīvām un nebrīvām sistēmām, ļaujot autoritāriem režīmiem gan ierobežot vārda brīvību, gan izkropļot politisko vidi demokrātijās, vienlaikus pasargājot savu vietējo publisko telpu no demokrātijas aicinājumiem, kas nāk no ārvalstīm.³⁵ A. Kudors arī norādījis, ka aso varu iespējams īstenot divējādi – mērķtiecīgi vai netīši. Pirmajā gadījumā autoritāra valsts mērķtiecīgi rada sabiedrības šķelšanos un grauj uzticību demokrātijai, tās institūcijām autoritāras valsts mērķa valstī; bet otrajā gadījumā autoritāra valsts cenšas īstenot maigo varu bez jebkāda ļauna nolūka. Tomēr ir svarīgi izprast, ka ne pirmajā, ne otrajā gadījumā tā nav draudzīgu attiecību veidošana un nevar palikt maigās varas ietvaros, jo meli ir neatņemama autoritāro režīmu sastāvdaļa, kas izplūst pāri robežām.³⁶

Asai un maigai varai ir identisks sasniedzamais mērķis – mainīt un ietekmēt sociālo un sabiedrisko domu apmaiņā pret vēlamo rezultātu; tās pieņem līdzīgus instrumentus; kultūru, vērtību un politiku; abiem varas veidiem ir arī vieni informācijas aprites līdzekļi, piemēram, masu mediji, kultūras pasākumi, izglītības sistēma, publiskā diplomātija un citi.³⁷ Tomēr nepieciešamība pēc šī mērķa sasniegšanas ir atšķirīga. Asai varai, atšķirībā no maigās varas, tas nav saistīts tikai ar pārliecināšanu vai pievilcību, bet drīzāk degradēt demokrātisko režīmu uzticamību. K. Volkers un Dž. Ludviga arī uzsver, ka asās varas ietekmes taktika slēpjas nevis pievilināšanā, bet gan manipulācijās, apjukuma radīšanā, šķelšanā un apspiešanā. Šajā gadījumā nav nepieciešams saglabāt pozitīvu noskaņojumu mērķa sabiedrībā; mērķis ir vājināt demokrātisko vidi un ietekmēt informācijas vidi.³⁸ Līdz ar to robeža starp abiem varas veidiem ir smalka – galvenā asās varas atšķirība ir, ka tā izmanto piespiešanu, nevis pievilcību – tā balstās uz neuzticību.

Asā vara bieži tiek izmantota slēpti, un tas var definēt kā “ārpolitiskās ietekmes operācijas”, kas atšķiras no publiskās diplomātijas, kas tiek veikta leģitīmā un pārredzamā veidā. Tomēr reālajā pasaulē ir grūti atšķirt šīs ietekmes operācijas no publiskās diplomātijas un asu no maigās varas, jo abi izmanto vienus un tos pašus maigās varas līdzekļus, piemēram,

---

³⁴ Kudors, A. (2024). *Russia and Latvia: A Case of Sharp Power*. New York: Routledge. Izgūts no: <https://books.google.lv/books?id=2kHUEAAAQBAJ&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>

³⁵ Walker, Ch. (2018). *What is “Sharp Power”?* Vol. 29. Nr. 3.

³⁶ Kudors, A. (2024). *Russia and Latvia: A Case of Sharp Power*. Izgūts no: <https://books.google.lv/books?id=2kHUEAAAQBAJ&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>

³⁷ Shao, J. (2019). *Exploring China’s “Sharp Power”: Conceptual Deficiencies and Alternatives*. Vol. 6. Nr. 2. 131. lpp.

³⁸ Kleiner, J., Gregor, M., Mlejnková, P. (2024). *The Night Wolves: Evidence of Russian Sharp Power and Propaganda from the Victory Road’s Itinerary*. Vol. 71. Nr. 2. 145. lpp.

jau minētos medijus, kultūru, diasporu un uz vērtībām balstītus diskursus un naratīvus. Abi tiek diferencēti galvenokārt atkarībā no tā, kā šie līdzekļi tiek izmantoti to ieviešanas procesā.³⁹

Asās varas jēdziens, tāpat kā maigā vara, neietver ekonomiskos un militāros līdzekļus, jo runa ir par ideju sfēru, nevis materiālo pasauli. Asā vara, tāpat kā maigā vara, ietver cilvēku viedokļu un uzvedības ietekmēšanu ar ziņojumu palīdzību. Tomēr būtiska atšķirība starp aso varu un maigo varu ir tā, ka asajā varā ir iekļauts ļoti plašs manipulāciju un maldināšanas rīku klāsts. Asas varas veicinātāji savu vēstījumu sadala atkarībā no mērķa grupas. Ja vēstījums tiek sniegts savas, autoritārās valsts, iedzīvotājiem, tad ir jānodrošina būt pasīviem un pašauties autoritāra līdera viedoklim, būt pakļautiem šim viedoklim. Savukārt ārvalstīs, būtiski rīkoties ir tā, ka, piemēram, ārzemēs dzīvojošos krievvalodīgajos un etniskajos krievos izdarīt spiedienu un iedvesmot, lai tie pretotos demokrātiskām iekārtām un neatbalstītu attiecīgās valsts nacionālās intereses, jo demokrātijas apdraud gan pārmērīga iedzīvotāju pasivitāte, gan hiperaktivitāte, tāpat arī konflikti, kas izriet no dziļām atšķirībām starp dažādām interešu vai cita veida grupām, piemēram, etniskām.⁴⁰

Dž. Naijs aso varu uzskata par jau agrāk pastāvējušu starptautisko attiecību jēdzienu, ko Aukstā kara laikā izmantoja gan ASV, gan Padomju Savienība. Viņaprāt, asā vara ir sava veida informatīvais karš un viltus informācijas izmantošana ļaunprātīgos nolūkos. Mērķis ir iekarot mērķa valstu prātus un sirdis. Dž. Naijs arī uzskata, ka asās varas patiesais mērķis ir veidot sabiedrības apziņu un uzskatus visā pasaulē, kā arī graut Rietumu demokrātiskos procesus. Dž. Naijs norādījis, ka asā vara ir sava veida stingrā vara, jo tā izmanto piespiedu līdzekļus, lai piespiestu valstis darīt kaut ko labvēlīgu attiecīgajai autoritārajai valstij. Valstis izmanto šāda veida varu, vai nu izplatot nepatiesu informāciju, vai manipulējot ar to naidīgos nolūkos.⁴¹

Ne tikai Dž. Naijs, bet arī citi autori aso varu ir definējuši kā informatīvo karu vai kiberkaru, tomēr tas ir maldinoši, jo asā vara ir redzama daudzās jomās, kas pārsniedz šo abu terminu šauro definīciju. Asās varas izpausmes iespējams novērot daudz kur, kā jau tas tika minēts iepriekš – izglītības un izdevējdarbības sektoros, tradicionālajos un sociālajos medijos, tehnoloģiju jomā un komerciālajās attiecībās ar autoritārajiem režīmiem. Tas, protams, ietekmē informatīvo ainavu, taču tas arī pazemina institūcijas un maina stimulus tādos veidos, kas

---

³⁹ Taehwan, K. (2018). *Authoritarian Sharp Power: Comparing China and Russia*. Izgūts no: <https://theasanforum.org/authoritarian-sharp-power-comparing-china-and-russia/>

⁴⁰ Kudors, A. (2024). *Russia and Latvia: A Case of Sharp Power*. New York: Routledge. Izgūts no: <https://books.google.lv/books?id=2kHUEAAAQBAJ&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>

⁴¹ Ateed, E., H., Ōzel Ōzcan, M., S. (2023). *A New Face of China: Sharp Power Strategy and Its Global Effects*. Vol. 29. Nr. 2. 378. lpp.

mazina atvērtās sabiedrības pamatvērtības.⁴² Bez tā Dž. Naijs uzsvēris, ka asās varas jaunums ir tās ātrums, ar kādu šāda dezinformācija var izplatīties, un tās izplatīšanas zemās izmaksas.⁴³

Mūsdienu autoritāras valstis visbiežāk izmanto tādas, vitāli svarīgas publiskās sfēras, kas ir būtiskas sabiedriskās domas un uztveres veidošanā, kā plašsaziņas līdzekļi; akadēmiskās aprindas, kultūra; ideju laboratorija (*think tank*) un politikas kopienas.⁴⁴ Autoritāras valdības jau ilgi izmanto viltus ziņas un sociālos traucējumus, lai mazinātu demokrātiju pievilcību, tomēr jauninājums ir dažādas iespējas – internets, globalizācija un iespējas, kā maldināt un izplatīt informāciju.⁴⁵ Šie centieni, kas izpaužas, izmantojot tādus elementus kā valsts kontrolētu mediju, kultūras jomu vai institūciju, vai akadēmiskās vides izmantošana, nav veikti ar nolūku dalīties idejās, neskatoties uz to, ka šo institūciju būtību, bet gan veidotas uzmanības novēršanai un manipulācijas gadījumu veikšanai.⁴⁶ Autoritārie režīmi strauji attīstošajā tehnoloģiju sfērā palielina savu cenzūru, veicinot tādas normas un standartus, kas atbalsta autoritāru praksi starptautiskā līmenī. Un kompromitējošas asās varas modeļi tagad ir redzami visā pasaulē, to atspoguļojot filmās, televīzijas pārraidēs, sportā un pat videospēlēs.⁴⁷

Līdz ar to, asās varas spēka pielietošana ir vērsta uz sajukuma vai neskaidrības radīšanu, un vairs netiek interpretēts kā dalīšanās ar kultūru, valodu un vērtībām, bet gan kā drauds un asimetrisks karš – tehnoloģiju un sabiedrības psiholoģijas izmantošana, kas vērsta ar mērķi pakļaut savām interesēm un mērķiem.⁴⁸ Tomēr nav iespējams viennozīmīgi noteikt, ka Krievija īsteno tikai aso varu, jo Krievija joprojām noteiktām auditorijām ir pievilcīga, līdz ar to pret šo daļu spēj īstenot tieši maigo varu.

Pētījuma mērķis ir izpētīt Krievijas asās varas izmaiņas pēc 2022. gada un salīdzināt, kā asā vara izmainījies no 2014. līdz 2022. gadam un no 2022 līdz 2024. gadam. Līdz ar to, būtiski ir izpētīt arī asās varas metodes mediju telpā, lai izprastu, kādas metodes autoritāras

---

⁴² Walker, Ch., Ludwig, J. (2021). *A Full-Spectrum Response to Sharp Power: The Vulnerabilities and Strengths of Open Societies*. 5.lpp. Izgūts no: <https://www.ned.org/wp-content/uploads/2021/06/A-Full-Spectrum-Response-to-Sharp-Power-The-Vulnerabilities-and-Strengths-of-Open-Societies-Walker-Ludwig-June-2021.pdf>

⁴³ Nye, J. (2018). *How Sharp Power Threatens Soft Power: The Right and Wrong Ways to Respond to Authoritarian Influence*. Izgūts no: http://en.iiss.pku.edu.cn/local/5/C5/6A/E87FB4BFBD60F6FD5F53AC65330_5E50B2EB_1A145.pdf

⁴⁴ Walker, Ch., Ludwig, J. (2017). *From "Soft Power" to "Sharp Power": Rising Authoritarian Influence in Democratic World*. Izgūts no: <https://www.ned.org/wp-content/uploads/2017/12/Sharp-Power-Rising-Authoritarian-Influence-Full-Report.pdf>

⁴⁵ Nye, J. (2018). *How Sharp Power Threatens Soft Power: The Right and Wrong Ways to Respond to Authoritarian Influence*. Izgūts no: http://en.iiss.pku.edu.cn/local/5/C5/6A/E87FB4BFBD60F6FD5F53AC65330_5E50B2EB_1A145.pdf

⁴⁶ Cristobal, D., M. (2021). *The Current Perspective on Sharp Power: China and Russia in the Era of (Dis)information*. Izgūts no: DOI: 10.17103/reei.42.14

⁴⁷ National Endowment for Democracy. (2021, 10. decembris). *Understanding Sharp Power*. [Videofails]. Izgūts no: <https://www.youtube.com/watch?v=2SYmWNfrKaY>

⁴⁸ Nau, H., R. (2015). *Perspectives on International Relations: Power, Institutions, and Ideas*. Washington: Sage Publications & CQ Press. 217.lpp.

varas izmanto izplatot aso varu. Asās varas pētnieks A. Kudors savā grāmatā *Russia and Latvia: A Case of Sharp Power* norādījis deviņas metodes, kā darbojas asā vara mediju telpā:

- Naratīvu kontrole – orientē cilvēkus, piedāvājot izvērtēt notiekošo noteiktā kontekstā, caur noteiktu vērtību un mītu prizmu.
- Ziņu “balsis” - Krievijas varas iestāžu rīkotajās informatīvajās kampaņās īpaša loma ir politologiem, politiķiem, varas pietuvinātajiem propagandistiem – “balsīm”, kuri pēc Krievijas izpratnes interpretē un komentē politiskos notikumus Krievijā un ārvalstīs.
- Sinhronitāte - kā viens un tas pats notikumu skaidrojums vienlaikus parādās daudzu valsts varai tieši un netieši pakļautu mediju reportāžās.
- Vēstījuma pārvēršana pretstatā (*spin doctoring*) - Putina valdīšanas laikā ar interneta palīdzību Krievijā nonāk daudz patiesas informācijas, un propagandistiem tā jāpārveido ar komentāru un interpretāciju palīdzību.
- Vizuālās manipulācijas metodes – uzfilmēto materiālu laika un vietas grozīšana, asociatīvi, izgrozīti video, kas neatbilst patiesībai un palīdz ilustrēt izteikti provokatīvu informāciju.
- Dezinformācija - apzināti nepatiesa vai stipri sagrozīta informācija, sniedzot nepatiesas ziņas un maldinot ar nepareizu informāciju.
- Propaganda – vienpusēja informācija, kas ir īpaši noformēta, lai izraisītu emocionālu reakciju un apslāpētu kognitīvo reakciju.
- Naida un baiļu kultivēšana – Bailes un naids var izraisīt agresīvu reakciju vai, gluži pretēji, paralizēt un novērst jebkādu pretdarbību. Bailes un naids tiek izmantotas, lai ietekmētu citas valsts iedzīvotājus un panāktu sev vēlamos mērķus.
- Sazvērestības teorijas – Krievijas gadījumā varas iestādes izmanto propagandistus, lai izplatītu ģeopolitiski orientētas sazvērestības. Tāpat sazvērestības teorijas tiek izmantotas, lai kultivētu bailes un naidu – sazvērestības stāsti atšķiras pēc patiesības skalas, kur vienā galā būs īsta sazvērestība, bet otrā - pilnīgi nereāls vēstījums, kas robežojas ar maldiem. Sazvērestība vienkāršo to, kas notiek pasaulē, tāpat kā propaganda. Kā arī informācijas sniegšana relatīvā daudzumā, kas nodrošina nevis cīņu starp divām versijām – patieso un nepatieso, bet starp vienu patieso un septiņām balstītām uz meliem.⁴⁹

---

⁴⁹ Kudors, A. (2024). *Russia and Latvia: A Case of Sharp Power*. New York: Routledge. 28.-36.lpp.

Kopumā maigā vara pēc Dž. Naija balstās uz valsts kultūru, vērtībām un tās valsts pozitīvā tēla veicināšanu ārvalstu sabiedrībām, lai iegūtu papildu atbalstu un veicinātu valsts atpazīstamību, tās kultūras un vērtību izplatību ārvalstīs. Savukārt asā vara pēc K. Volкера un Dž. Ludvigas tiek izmantota tikai autoritāros režīmos pret demokrātijām, lai manipulētu ar citu valstu sabiedrībām un grautu demokrātiju. Asajā varā pastāv asimetrija starp brīvām un nebrīvām sistēmām. Maigā un asā vara saistāmas, jo tām ir saskanīgs sasniedzamais mērķis, kā arī daži instrumenti ir līdzīgi.

Lai pētītu Krievijas aso varu, ir būtiski izprast tās asās varas īstenošanas metodes reālā laikā un vietā. Krievija ir izveidojusi savu ārpolitiku tā, lai veidotu dažādus ceļus, kā īstenot aso varu, iegūtu atbalstu globālajā arēnā, kā arī veicinātu savu lielvaras statusu. Līdz ar to, pētījuma turpinājumā tiek apskatīta Krievijas ārpolitikas vēsturiskā attīstība, lai izprastu, kā valsts ir nonākusi līdz asās varas izmantošanai, karam Ukrainā, kā arī draudiem un apdraudējumiem citām valstīm. Tāpat darba turpinājumā pētīts, kā Krievija nonākusi līdz asajai varai un kā tā to īsteno.

2. METODOLOĢIJA

Pētījuma mērķis ir izpētīt Krievijas aso varu Latvijā no 2014. līdz 2021. gada 31. decembrim un no 2022. gada līdz 2023. gada 31. decembrim un to salīdzināt, lai izpētītu, kā pēc 2022. gada Krievijas plaša kara uzsākšanas Ukrainā izmainījušās asās varas izpausmes Latvijā. Līdz šim pētījuma gaitā izpētīti maigās un asās varas termini, kas labāk ļauj izprast Krievijas asās varas instrumentus, metodes un šī varas veida būtību kopumā, lai pētījuma turpinājumā būtu iespēja veiksmīgi izprast Krievijas asās varas īstenošanu, tās ietekmi un interesi Latvijā, nepieciešams izpētīt Krievijas ārpolitikas vēsturisko attīstību, valsts pāreju no maigās uz aso varu, Krieviju kā asās varas īstenošanu, Latvijas-Krievijas attiecību dinamiku, kā arī izpētītu galveno pētījuma mērķi – Krievijas asās varas aktivitātes un to izmaiņas Latvijā.

Maģistra darba pētījuma daļā tiek izmantotas kvalitatīvās pētniecības metodes: konentanalīze un dokumentu analīze, lai izpētītu Krievijas ārpolitikas vēsturisko attīstību, Krievijas pāreju no maigās uz aso varu un Krieviju kā asās varas īstenošanu, izpētīt galvenos Krievijas ārpolitikas uzstādījumus un mērķus asās varas īstenošanā. Tāpat dokumentu analīze un kontentanalīze izmantota, lai izpētītu Latvijas-Krievijas attiecību dinamiku, lai izprastu pētījuma nozīmīgumu un kontekstu, kāpēc Krievijas asā vara Latvijā ir nozīmīgs pētījuma temats. Kā arī dokumentu analīze izmantota, lai izpētītu Krievijas asās varas tendences no 2014. līdz 2021. gada 31. decembrim un no 2022. līdz 2023. gada 31. decembrim. Tāpat maģistra darba izstrādē tiek izmantota salīdzinošā pētījuma metode, lai salīdzinātu abus minētos periodus, izpētīt, kā Krievija izmaina savas asās varas aktivitātes pēc 2022. gada plaša kara fāzes uzsākšanas Ukrainā.

Šis periods, 2014. gads – 2021. gada 31. decembris un 2022. gads– 2023. gada 31. decembris, izvēlēts, jo, pirmkārt, 2014. gada uzskatāms par laiku, kad Krievija uzsāk īstenot asās varas aktivitātes. Otrkārt, 2022. gada 24. februārī Krievija uzsāka plaša kara fāzi Ukrainā, un tas pilnībā izmainīja daudzu starptautisko aktoru un valstu nostāju pret Krieviju, kas lika Krievijai izmainīt savas asās varas izpausmes. Treškārt, Latvijas gadījumā 2022. gadā, pēc kara uzsākšanas, Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (NEPLP) liedza iespēju Latvijas iedzīvotājiem patērēt saturu, kas tiek nodrošināts no Krievijas un Baltkrievijas; tāpat 2023. gadā Krievija izdeva savu jaunāko ārpolitikas koncepciju, kā arī būtisks pētījuma aspekts šim laika periodam ir sabiedrības skatījuma izmaiņas pret Krieviju – plaša iedzīvotāju daļa pēc Krievijas uzsāktā kara novērsa savu skatu no agresorvalsts, tomēr daļa no līdzšinējiem Krievijas atbalstītājiem savu atbalstu Krievijai ir turpinājuši. Līdz ar to, Krievijai, pēc 2022. gada 24. februāra, ir nācies meklēt jaunus veidus, kā piekļūt auditorijai Latvijā un piesaistīt arvien jaunus Krievijas atbalstītājus, lai veidotu sevi kā lielvaru, kā arī grautu demokrātijas, apdraudētu

drošību, ietekmētu šo valstu iekšējo kārtību un iekšpolitiku kopumā, kā arī nacionālas valsts drošību. Tāpat šāds laika rāmis izvēlēts, jo 2024. gada iesākumā izdoti jaunākie pārskati, kas tiek izmantoti pētījuma gaitā, līdz ar to pēc pētījuma tālākās metodoloģijas nav iespējams veikt pētījumu laikā pēc 2024. gada.

Krievijas ārpolitikas vēsturiskā attīstība tiek pētīta, lai pētījuma autore izprastu Krievijas ārpolitikas attīstību kopš valsts dibināšanas un tās varas paņēmienu pirms 2014. gada. Kā arī, lai izpētītu kopējās Krievijas ārpolitikas attīstības tendences un izprastu konkrētu metožu un instrumentu nozīmi un pielietojumu praksē. Tāpat būtiski izpētīt Krievijas ārpolitikas vēsturisko attīstību, lai izprastu, kā valsts būvējusi savu ārpolitiku un kas par to atbild. Noteikti būtiska šī nodaļa ir arī darba turpinājumam – padziļinātai Krievijas asās varas izpētei.

Krievijas pāreja no maigās uz aso varu tiek pētīta, lai izprastu asās varas attīstību un konstatētu, kad novērojamas pirmās asās varas pazīmes Krievijas ārpolitikā, vai Krievijas asās varas saknes var uzskatīt jau no 1990. gadu vidus, kad Krievija sāka pievērst uzmanību saviem tautiešiem ārvalstīs, vai arī tikai vēlāk. Līdz ar to, nepieciešama padziļināta izpratne, kuru periodu iespējams saukt par asās varas sākumu un kāda ir nozīme koncepcijām un aģentūrām, ko Krievija īstenojusi (“Krievu pasaule”, Krievijas tautiešu politika, izpratne par tiem ir nozīmīga tālākā pētījuma gaitā, lai izprastu to izmantošanu gan no 2014. līdz 2022. gadam, gan no 2022. līdz 2024. gadam. Kā arī institūcijām: “Krievija šodien” (*angļu val. “Russia Today”*), “Rossotrudņičestvo”, “Rosmolodož”.

Tāpat būtiski izpētīt Krieviju kā asās varas īstenotāju, jo šajā apakšnodaļā tiks pētīti konkrēti Krievijas asās varas paņēmieni un kā tā īsteno aso varu, izpētīts, ko tā ar aso varu cenšas panākt un iegūt. Šajā nodaļā darba autore iegūst izpratni konkrēti par Krievijas aso varu, lai pilnīgi spētu veidot dokumentu analīzi par Krievijas aso varu Latvijā pirms un pēc 2022. gada un pēc tam to salīdzināt.

Pētījuma gaitā veikta dokumentu analīze un kontentanalīze, lai izpētītu Latvijas un Krievijas attiecību dinamiku, lai izpētītu, kāpēc Latvija ir būtisks pētījuma objekts, kā arī, kādas ir Krievijas intereses Latvijā.

Pirms galvenās pētījuma daļas autore izpēta arī Krievijas pieņemtas ārpolitikas koncepcijas 2016. gadā un 2023. gadā, kas sniedz ieskatu Krievijas galvenajos asās varas mērķos un kopējā Krievijas nemilitārajā arhitektūrā turpmākajā izpētes periodā.

Būtībā iepriekš minētais sniedz pakāpenisku izpratnes ieguvu – sākot no teorētiskās daļas – lai izprastu aso varu, iesākumā nepieciešams izpētīt maigās varas terminu. Pēc tam iespējams izpētīt un izprast asās varas jēdziena būtību. Savukārt, pētījuma daļā iesākumā nepieciešams izpētīt Krievijas ārpolitikas vēsturisko attīstību, lai izprastu Krievijas kopējās

ārpolitikas tendences, pēc tam iespējams izprast Krievijas maigās varas pāreju uz aso varu, un Krieviju kā asās varas īstenotāju, tāpat Latvijas-Krievijas attiecību dinamiku, lai vēlāk veiktu pētījumu un salīdzinošo analīzi par Krievijas aso varu Latvijā.

Savukārt pētījuma galvenajā daļā sevišķa nozīme tiek pievērsta Valsts drošības dienesta (VDD) (līdz 2019. gadam Drošības policija) un Satversmes aizsardzības biroja (SAB) ikgadējiem publiskajiem pārskatiem, kas tiek izdoti katra gada pirmajā pusē par iepriekšējo pārskata periodu jeb iepriekšējo kalendāro gadu. Tāpat pētījuma daļā tiek iekļauts arī Austrumeiropas politikas pētījumu centra izdots pētījums par Krieviju šajā laika periodā, lai gūtu visaptverošāku redzējumu un Latvijas Ārpolitikas institūta Latvijas Ārējās un drošības politikas gadagrāmatas.

Valsts drošības dienesta publiskajos pārskatos autore izpēta Krievijas specdienestu darbību, pretizlūkošanu, konstitucionālās iekārtas aizsardzību, kibertelpas un informatīvās telpas drošību. Attiecīgi zem šiem atslēgvārdiem autore izpētīja informāciju, kas saistāma ar Krievijas aso varu un kā tā ietekmējusi Latvijas drošību.

Satversmes aizsardzības biroja gada pārskatos tiek izpētītas nodaļas par Latvijas valsts drošības apdraudējumu, pretizlūkošanu, ārvalstu izlūkošanas un drošības dienestiem, kiberdrošību un kiberapdraudējumu, Krievijas vēstures politiku, Krievijas ārpolitiku un Krievijas ietekmes pasākumiem, lai pētījuma turpinājumā būtu iespējams veikt salīdzinošo analīzi, izpētot, kā Krievija izmaina aso varu pēc 2022. gada plaša kara fāzes uzsākšanas Ukrainā.

No Austrumeiropas politikas pētījuma centra izmantots tāds pētījums kā “Krievijas sadarbība ar Latvijas pašvaldībām: Daugavpils un Rēzeknes piemēri” Savukārt no Latvijas Ārpolitikas institūta izdotajām gadagrāmatām izmantotas tās Latvijas Ārējās un drošības politikas gadagrāmatas no 2015. līdz 2023. gadam. 2015. gads izvēlēts, jo 2014. gadā izdota gadagrāmata nav pieejama.

Pētījumam izmantoti Valsts drošības dienesta un Satversmes aizsardzības biroja publiskie pārskati, jo tie sniedz visaptverošu un nozīmīgu informāciju par Latvijas drošības riskiem, draudiem un apdraudējumu, tai skaitā no Krievijas, un iekļauj arī Krievijas asās varas izpausmes. Kā arī Valsts drošības dienesta, Satversmes aizsardzības biroja pārskati Latvijas Ārpolitikas institūta gadagrāmatas un Austrumeiropas politikas pētījumu centra pētījums ir pilnībā uzticami un oficiāli informācijas avoti un dokumenti, kas sniedz kvalitatīvu un profesionālu informāciju. Tomēr ir svarīgi norādīt, ka informācija no visām gadagrāmatām iekļauta netiek, jo tā dublējas gan ar VDD, gan SAB sniegto informāciju.

Autore pētījuma gaitā izpēta publiskos pārskatus no 2014. līdz 2021. gadam un no 2022. līdz 2024. gadam, pētījuma turpinājumā aprakstot Krievijas asās varas izpausmes katrā no

minētajiem gadiem, tādā veidā sniedzot plašu ieskatu Krievijas veiktajās darbībās Latvijās, kas ļauj veikt plašāku salīdzinošu analīzi par abiem pētījuma pārskata periodiem.

Pētījuma noslēgumā, lai sasniegtu pētījuma mērķi, pētījuma autore veic salīdzinošo analīzi, salīdzinot abus pārskata periodus (2014.-2022.; 2022.-2024.), izpētot, kā Krievija izmainījusi asās varas instrumentus un metodes pēc 2022. gada, izpētot, kāda ir Krievijas ietekmē Latvijā līdz 2024. gadam. Salīdzinošā analīze tiek veikta nodaļā “Diskusija un rezultāti”.

3. KRIEVIJAS ĀRPOLITIKAS VĒSTURISKĀ ATTĪSTĪBA

Lai izprastu Krievijas asās varas raksturu un motīvus, kā arī Krievijas ārpolitikas būtību un tās intereses par Latviju, būtiski ir izpētīt un izziņāt Krievijas ārpolitikas vēsturisko attīstību, kā tā nonākusi līdz šādiem varas paņēmieniem, interesēm un mērķiem. 1990. gadu beigās Krievijas prezidents V. Putins īstenoja tādu ārpolitikas stratēģiju, kas atspoguļoja ilgtermiņa redzējumu par Krievijas lomu pasaulē.⁵⁰ Krievija pēc Padomju Savienības sabrukuma iesākumā veidojās kā demokrātiska valsts, arī savā ārpolitikā pieņēma jaunās publiskās diplomātijas pieeju, galvenokārt, lai radītu pozitīvu tēlu un paplašinātu savu ietekmi pasaulē. Faktiski 21. gadsimta sākumā Krievijas maigās varas uzplaukums tika plaši novērtēts kā pozitīva parādība.⁵¹

Savas izaugsmes laikā arī Krievijas maigā vara sekoja Rietumu diskursam par cilvēktiesībām, likuma varu un demokrātiju. Krievijas starptautiskais tēls un ārpolitiskais naratīvs balstījās uz Rietumu vērtībām. Sākumā Krievija sevi pozicionēja kā jaunu demokrātiju, bet nedaudz vēlāk kā “suverēnu” demokrātiju, tas ir, sava veida demokrātiju, kas nebija Rietumu kopija, bet joprojām bija demokrātija.⁵² Tomēr neilgi pēc tam piedzīvoja kāpumus un kritumus neveiksmīgo informācijas kampaņu dēļ, kas sagrāva tās tēlu, īpaši pēc Krievijas kara Gruzijā 2008. gadā.⁵³

Krievijas ārpolitika veicinājusi daudzu Krievijas orgānu centienus padarīt to par globālu spēku un tās indivīdu, sabiedrības un valsts aizsargu. Vienlaikus Krievijas ārpolitika ir veidota uz pamatpīlāra, lai padarītu Krieviju atšķirīgu no tās Rietumu un Austrumu kaimiņiem, izmantojot citu priekšrocības un ievainojamības. Šajā kontekstā tā izvērš savus galvenos principus tā, lai kļūtu pievilcīga citiem un pievilinātu pēc iespējas vairāk nāciju Krievijas tuvējo valstu perifērijā.⁵⁴ Krievijas ārpolitika līdz mūsdienām ir piedzīvojusi evolūciju, kas pārvērtusi to no demokrātiska līdz autoritāram aktoram. Līdz mūsdienām tās ārpolitiku iespējams iedalīt sešos posms: prietumnieciskā diplomātija (1991.-1995. gads); daudzpolārā diplomātija (1996.-2000. gads); lielvaras pragmatisms (2001.-2004. gads); neoslāvisms (2005.-2008. gads);

---

⁵⁰ Mankoff, J. (2009). *Russian Foreign Policy: The Return to Great Power Politics*. New York: Rowman & Littlefield Publishers, INC. 12.lpp.

⁵¹ Tsvetkova, N., Rushchin. (2021). *Russia's Public Diplomacy: From Soft Power to Strategic Communication*. Vol. 20. Nr. 1. 52.lpp. Izgūts no: <https://doi.org/10.1080/15377857.2020.1869845>

⁵² Ageeva, V. (2021). *The Rise and Fall of Russia's Soft Power. Results of the Past Twenty Years*. 125.-126. lpp. Izgūts no: <https://hal.science/hal-03384661>

⁵³ Tsvetkova, N., Rushchin. (2021). *Russia's Public Diplomacy: From Soft Power to Strategic Communication*. Vol. 20. Nr. 1. 52.lpp. Izgūts no: <https://doi.org/10.1080/15377857.2020.1869845>

⁵⁴ Alexopoulos, Ch. (2018). *Russia's Foreign Policy Main Principles*. Izgūts no: <https://www.linkedin.com/pulse/russias-foreign-policy-main-principles-christos-alexopoulos/>

stabilitātes un sadarbības diplomātija (2009.-2013.gads); un lielvalstu diplomātija (2014.-pašlaik).⁵⁵

1990. gadu pirmajā pusē Krievijas demokrāti ideoloģijas un diplomātijas ziņā bija līdzīgi Rietumiem un cerēja iegūt liela mēroga ekonomisko palīdzību no Rietumiem. Lai gan prietumnieciskā diplomātija ir stiprinājusi Krievijas attiecības ar Rietumiem, tai nav izdevies integrēt Krieviju Rietumu interešu sfērā. 1990. gadu otrajā pusē Krievija veidoja sevi kā lielvaru, taču nebija pietiekami spēcīga, lai par tādu kļūtu un mainītu pasaules kārtību, līdz ar to, valsts izvēlējās iet citu ceļu – tā attīstīja sevi un pēc 2001. gada 11. septembra terorakta ASV, V. Putins attīstīja un risināja savas iekšpolitikas un ekonomiskās problēmas. Tomēr no 2005. līdz 2008. gadam Krievija veicināja savas ambīcijas ārpolitikā uzskatot, ka Krievijai autonomi ir jānosaka savs attīstības process, ņemot vērā tās vēsturi, ģeopolitiku un nacionālos apstākļus. Tas nodrošināja Krievijas nacionālo drošību, tās ietekmi NVS reģionā un nostiprināja lielvalsts statusu, tai pat laikā sarežģīja attiecības ar Rietumiem.⁵⁶

Pēc 2008. gada kara Gruzijā, Krievija ieņēma citādāku skatījumu attiecībā uz savu ārpolitiku. Krievijai bija nepieciešama kooperatīva ārpolitika – tā atzina, ka valsts interesēs ir pakāpeniska tās starptautiskā statusa uzlabošana pašreizējā starptautiskajā sistēmā. Valstij bija nepieciešams veikt ekonomisko sadarbību ar citām pasaules valstīm uz ekonomiskās globalizācijas un globālās finanšu un ekonomiskās krīzes fona.⁵⁷

Krievijas vara ir vertikāla, kas galvenokārt balstās uz sabiedrības vienotību, savukārt strīdi līdz šim risināti augstākās valdības vadību – domstarpību vai nelojalitātes gadījumā amatpersonas tiek atceltas no amatiem. Saskaņā ar šo vertikālo praksi visas valsts iestādes no Krievijas Valsts Domes līdz ministrijām, no valsts medijiem līdz reģionālajām iestādēm ir tieši saistītas ar prezidenta biroju, un informācijas apmaiņa gandrīz nav notikusi horizontālā līmenī, jo valda dezinformācija un neuzticēšanās.⁵⁸

Atsaucoties uz iepriekšējā nodaļā minētajiem terminiem – horizontālais un vertikālais līmenis, tad attiecīgi horizontālajā varas līmenī vara tiek dalīta starp dažādiem valdības orgāniem, piemēram, likumdevēju, izpildvaru un tiesu varu. Savukārt vertikālā varas līmenī vara tiek dalīta starp dažādiem pārvaldes līmeņiem, piemēram, Savienības, valsts un vietējām pašvaldībām.⁵⁹

---

⁵⁵ Liu, F. (2022). *Russia's Foreign Policy Over the Past Three Decades: Change and Continuity*. Izgūts no: <https://doi.org/10.1515/cjss-2022-0004>

⁵⁶ Turpat.

⁵⁷ Turpat.

⁵⁸ Hodun, M., Cappelletti, F. (2023). *Putin's Europe*. 24. lpp. Izgūts no: https://bdf.ba/v2/wp-content/uploads/2023/12/Putins_Europe.pdf#page=107

⁵⁹ Unacademy. *Difference between Horizontal and Vertical Power Sharing*. Izgūts no: <https://unacademy.com/content/upsc/difference-between-horizontal-and-vertical-power->

Arī stratēģiskie ārpolitikas jautājumi un lēmumi Krievijā tiek pieņemti Prezidenta administrācijā. Atbilstoši Krievijas 1993. gadā pieņemtajai konstitūcijai Krievijas Valsts prezidents nosaka valsts ārpolitiku – pārstāv tās pamatvirzienus, pārstāv valsti starptautiski, apstiprina diplomātus, vada starptautiskās sarunas, kā arī apstiprina Krievijas Drošības padomes vadītāju. Ar Krievijas prezidenta V. Putina rīkojumu 2002. gadā tika izveidota Krievijas Federācijas Prezidenta administrācijas Nodaļa darbam ar tautiešiem ārvalstīs. Pēcāk, 2005. gadā, tā tikusi reorganizēta par Starpreģionālo un kultūras sakaru ar ārvalstīm pārvaldi.⁶⁰

3.1. Krievija no maigās varas uz aso varu

Pirmās pazīmes par Krievijas maigās varas pielietošanu tikai īstenotas jau 1990. gadu beigās un 2000. gadu sākumā, kad Krievija, pēc Padomju Savienības sabrukuma, uzsāka aktīvu darbību ar krievu diasporu ārzemēs. Krievijā tās tautieši ārzemēs tiek uzskatīti par radniecīgu, sociāli kulturālu pasauli, perifēriju, kas varētu palīdzēt paplašināt ietekmes sfēru un nostiprināt valsts pozīcijas starptautiskajā arēnā. Un saskaņā ar šo pieeju, ārzemēs dzīvojošie tautieši ir uzskatāmi par Krievijas maigās varas daļu – strādājot un studējot ārzemēs, viņi varēja darboties kā krievu kultūras izplatītāji. Tajā laikā tika veiktas vairākas darbības, lai organizētu oficiālu mijiedarbību ar krievu diasporu – tika pieņemts attiecīgs likums un valdības programma – Kremļa darbības tika apvienotas ar tautas iniciatīvām, tostarp NVO iniciatīvām.⁶¹

Tāpat arī Krievijas Pareizticīgā baznīca ir bijusi daļa no Krievijas maigās varas un arī savas aktivitātes uzsākusi jau 1990. gadu beigās un 2000. gadu sākumā. Tās lielākais sasniegums bijis 2007. gadā – atkalapvienošanās ar Krievijas pareizticīgo baznīcām ārvalstīs, kas iespējams, pateicoties tieši Krievijas valdības centieniem. Un šādam Krievijas panākumam bija milzīga starptautiska ietekme, tostarp arī maigās varas ziņā. Tas deva Krievijas pareizticīgo baznīcai kontroli pār baznīcām uz pareizticīgo kopienām dažādās pasaules valstīs.⁶²

Skatoties Krievijas attīstību tieši maigās – asās varas prizmā, Krievijas interese par maigo varu pieauga 2006. gadā un pirmo reizi tā par diskusiju objektu augstākajā politiskajā līmenī nokļuva 2007. gadā, kad Krievijas Sabiedriskās palātas padomes locekļu sanāksmē tika virzīts jautājums par to, ka valstij nepieciešams nacionāls projekts, kas ļautu izveidot maigās varas instrumentus. Tomēr, lai arī interese pieauga tikai 2006. gadā, Krievija maigo varu un pieaugošas ārpolitiskās aktivitātes izmantoja jau 2000. gados. Tajā laikā Krievijas valdībai

---

[sharing/#:~:text=Horizontal%20power%20sharing%20is%20power,Union%2C%20State%20and%20local%20government.](#)

⁶⁰ Cepurītis, M., Kudors, A. (2017). *Latvijas reģioni un valsts ārpolitika: Krievijas faktora izpēte*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. 43.-44.lpp.

⁶¹ Ageeva, V. (2021). *The Rise and Fall of Russia's Soft Power. Results of the Past Twenty Years*. 123. lpp.

Izgūts no: <https://hal.science/hal-03384661>

⁶² Turpat. 123.-124. lpp.

nebija atsevišķas stratēģijas kā īstenot maigo varu, kā arī, neskatoties uz to, tā laika decentralizācija un darbību sadrumstalotība, nodrošināja vislielāko Krievijas maigās varas efektivitāti līdz šim. 2004. gadā pēc V. Putina pavēles Krievijas valdības aģentūras veica konkrētus soļus, lai uzlabotu Krievijas tēlu pasaulē. Tomēr tajā laikā maigās varas projekti galvenokārt bija saistīti ar ekonomiskiem mērķiem – formu un ekspertu platformu organizēšana, sabiedrisko attiecību kampaņas un darbs ar tautiešiem ārvalstīs.⁶³

2007.-2008. gadā Krievijas maigā vara iegāja jaunā attīstības stadijā. Tā sāka veidoties kā atsevišķa stratēģija ar savām iestādēm un centriem stingrā valdības kontrolē. Tā kļuva arī par daļu no oficiālā diskursa. 2012. gadā V. Putins savā vēlēšanu rakstā “Krievija un mainīgā pasaule” īpaši uzsvēra maigo varu. Arī vēlāk V. Putins savās runās maigo varu uzskatījis par svarīgu starptautiskās sadarbības instrumentu. 2013. gadā maigajā varā iekļāvis arī piespiešanu, speciālās operācijas, līdz tam, 2013. gada novembrī izstrādātajā Ārpolitikas koncepcijā iekļāva maigo varu kā oficiālu Krievijas stratēģijas instrumentu starptautiskajā arēnā. Kopumā šajā laikā, no 2007. līdz 2014. gadam Krievijas maigās varas diskurss joprojām tika veidots, balstoties uz politiskām vērtībām – cilvēktiesībām un demokrātiju. Pēc 2014. gada Krievijas valdība izvēlējās citu naratīvu, kas veidoja Krievijas maigās varas ideoloģisko saturu.⁶⁴

Tiek uzskatīts, ka Krievijas ārpolitika savu diskursu sāka mainīt jau 2007. gadā, taču joprojām bija vērsta uz sadarbību ar Rietumiem. Pēcāk Krievijas režīms sāka pakāpeniski noslēgties. Tomēr 2014. gada Krimas aneksija un Krievijas zaudējums Kijivā noveda pie neatgriezeniskas politiskā režīma pārveidošanas Krievijā. Tam sekoja sīvas konfrontācijas periods ar Rietumiem. Krievijas ārpolitika pārorientējās un stingrāku maigās varas stratēģiju. Stratēģija saglabāja to pašu maigās varas instrumentu klāstu, taču to saturs un darbības veids krasi mainījās. Tas visspilgtāk izpaudās Krievijas medijos, kas strādāja ārvalstu auditorijai. Papildu proaktīviem mediju virsrakstiem un pretrunīgi vērtētām notikumu interpretācijām gan Krievijā, gan citur pasaulē, mediji ķērās arī pie nepārbaudītas vai pat apzināti nepatiesas informācijas sniegšanas.⁶⁵

Kopumā līdz 2014. gadam Krievijas maigā vara ir pārvērtusies ar tās stingrību, Krievijas starptautiskie mediji ir aktīvi iesaistījušies globālajā informatīvajā karā, un darbs ar valsts tautiešiem radikāli politizējies. Krievijas maigo var kopš 2014. gada vairs nav iespējams dēvēt par maigo arī jauna ideoloģiskā satura dēļ, kas kļuva diametrāli pretējs naratīvam, ko Krievijas valdība 2000. gados dēvēja par maigo varu. No 2014. gada Krievijas maigās varas mērķis ir

---

⁶³ Ageeva, V. (2021). *The Rise and Fall of Russia's Soft Power. Results of the Past Twenty Years*. 120.-123. lpp. Izgūts no: <https://hal.science/hal-03384661>

⁶⁴ Turpat.

⁶⁵ Turpat. 132.-134. lpp.

paust Krievijas pozīciju svarīgākajos pasaules politikas jautājumos un radīt tāds mediju instrumentus, kas radīs pozitīvu valsts tēlu.⁶⁶

Papildu tam, Krievija īstenojusi dažādas konceptus, kas rūpējas un nodrošina valsts ārpolitikas intereses dažādās mērķa valstīs, īpaši tajās, kas ir bijušās padomju valstis un kur dzīvo lielas krievvalodīgo un etnisko krievu minoritātes, kas ieklausās savas nacionālās valsts teiktajā un varētu radīt pretēju viedokli mītnes valsts norādītājam. Līdz ar to, pētījuma turpinājumā uzmanība vērsta vairākiem konceptiem, kas aktīvi darbojušies mērķa valstīs, lai nodrošinātu veiksmīgu neintegrāciju mītnes valstīs, kā arī pretēja viedokļa veidošanu un citu mērķu sasniegšanai.

3.1.1. Krievijas tautiešu politika

Krievijas tautieši plaši tiek uztverti kā viens no galvenajiem Krievijas ietekmes instrumentiem reģionā un līdzeklis Krievijas lielvalsts statusa atjaunošanai. 1992. gadā tā laika Krievijas prezidents Boriss Jeļcins (*Борис Ельцин*) un pirmais Krievijas ārlietu ministrs Andrejs Kozirevs (*Андрей Козырев*) politiskajā leksikā ieviesa terminu “tautieši ārzemēs”. Šis termins attiecas uz personām, kuras dzīvo ārpus Krievijas robežām, taču uzskata, ka viņiem ir vēsturiska, kultūras vai valodas saikne ar Krieviju. Kopš 1994. gada koncepcija ir attīstījusies par konkrētu valstu politiku, kas izpaužas virknē likumu un valsts programmu, kā arī ar dažiem ārpolitiskiem lēmumiem.⁶⁷

Krievijas tautiešu politika ir īstenota caur dažādām valdības atbalstītām organizācijām un programmām, kas vērstas uz saikni ar krievu diasporu postpadomju telpā. Krievijas prezidents V. Putins parakstīja dekrētu par tālāk minētā fonda “Krievu pasaules” (*Русский мир*) dibināšanu, kas sniedz palīdzību ārvalstīs Krievijas mantojuma un kultūras attīstībai, finansējot Krievijas kultūras centrus. 2008. gadā koncepcija piedāvāja īpašas stipendijas tautiešu bērniem kultūrpolitisko saikņu veicināšanai ar Krieviju. Tai pat laikā Krievijas valdība norādīja, ka tautiešu aizsardzība ārvalstīs ir kritiska un par prioritāti izvirzīja sadarbību ar krievvalodīgo diasporu.⁶⁸ Kad V. Putins nāca pie varas 2000. gadā, tautiešu jēdziens kļuva daudz politizētāks, īpaši repatriācijas programmās un “Krievu pasaules” idejas iedibināšanā.⁶⁹

⁶⁶ Ageeva, V. (2021). *The Rise and Fall of Russia's Soft Power. Results of the Past Twenty Years*. 136.-139. lpp. Izgūts no: <https://hal.science/hal-03384661>

⁶⁷ Zevelev, I. (2016). *The Russian World in Moscow's Strategy*. Izgūts no: <https://www.csis.org/analysis/russian-world-moscows-strategy>

⁶⁸ Belo, D., Carment, D. (2019). *Protecting Minority Rights to Undermine Russia's Compatriots Strategy*. Izgūts no: <https://www.cgai.ca/protecting-minority-rights-to-undermine-russias-compatriots-strategy#Russias>

⁶⁹ Isola, G. (2022). *Russia and Its "Compatriots Abroad"*. Izgūts no: <https://www.unitedcitizensofeurope.com/post/russia-and-its-compatriots-abroad>

3.1.2. “Krievu pasaule”

Maskavas pieeja krievu diasporai ārzemēs ir orientēta vairāk ģeopolitiski un labi atspoguļota “Krievu pasaules” (*Русский мир*) evolūcijā.⁷⁰ “Krievu pasaule” ir “etnisko krievu kopienu un Krievijas Federācijas pilsoņu kopienu, kuru etniskā izcelsme nav krievu, krievu diasporu, krievvalodīgo ārzemēs un visu citu cilvēku kopienu, kas pauž bažas par Krievijas nākotni.” Patriarha Kirila (īstajā vārdā: *Владимир Михайлович Гундяев*) vārdiem sakot, ““Krievu pasaule” ir kopiena, kuras pamatā ir Pareizticība un krievu kultūra, un valoda, kā arī kopīga vēstures atmiņa un sociāli ekonomiskās attīstības modelis.” Praksē “Krievu pasaule” sakrīt ar Krievijas kultūras ietekmes sfēru, kuras robežas lielā mērā atbilst postpadomju teritorijai. Pirmo reizi “Krievu pasaules” termins mūsdienu versijā parādījās 1990. gados, lai atsauktos uz to cilvēku brīvvalstīs kultūras tīkliem, kuri runā krievu valodā un identificē sevi kā krievus. Kopš tā laika šis jēdziens ir attīstījies V. Putina trešā prezidenta termiņa laikā, lai iekļautos Krievijas ģeopolitisko ietekmes sfēras valstīs. Šobrīd “Krievu pasaule” tiek izmantota lai attaisnotu Krievijas ārvalstu iejaukšanos, aizsargājot Krievijas rezidentus.⁷¹ Un politiskajā diskursā “Krievu pasaule” sāka ienākt tikai 2007. gadā.⁷²

Fondam bija uzdots popularizēt krievu valodu un kultūru, apvienot ārzemēs dzīvojošos tautiešus un ar grantu palīdzību izveidot tajās pašās jomās ārvalstīs strādājošo NVO tīklu. Tāpat kā “Rosstrudņičestvo”, fonds “Krievu pasaule” sāka atvērt savas pārstāvniecības ārvalstīs, galvenokārt universitātēs un skolās. 2014. gadā “Krievu pasaules” ideja no tīri kulturālas būtiski pārvērtās par ģeopolitisku fenomenu, zaudējot neitrālas koncepcijas potenciālu, kas apvienoja visus tos, kuri neatkarīgi no tautības interesējās par krievu kultūru. Pēc tam, kad šis termins tika izmantots oficiālajā retorikā, skaidrojot Krievijas rīcību Krimā 2014. gada pavasarī, Krievijas pasaule ievērojami sašaurinājās, Ukrainai no tās izstājoties un atlikušajiem sabiedrotajiem mācoties no Krimas stāsta. Šīs idejas politizācija padarīja to pilnīgi neiespējamu kā maigās varas instrumentu, kas varētu apvienot rusofilus neatkarīgi no viņu politiskās pārliecības.⁷³

3.1.3. “Krievija šodien”

2005. gadā Krievija aktīvi sāka integrēties starptautiskajā mediju tirgū. Tiešsaistē sāka darboties Krievijas starptautiskais televīzijas kanāls “Krievija šodien” (*angļu val.* “*Russia*

⁷⁰ Taehwan, K. (2018). *Authoritarian Sharp Power: Comparing China and Russia*. Izgūts no: <https://theasanforum.org/authoritarian-sharp-power-comparing-china-and-russia/>

⁷¹ Curanović, A. (2015). *4 The Main Features of Traditional Values in Russian Discourse*. Izgūts no: <https://www.jstor.org/stable/resrep19000.6>

⁷² Zevelev, I. (2016). *The Russian World in Moscow's Strategy*. Izgūts no: <https://www.csis.org/analysis/russian-world-moscows-strategy>

⁷³ Ageeva, V. (2021). *The Rise and Fall of Russia's Soft Power. Results of the Past Twenty Years*. 127. lpp. Izgūts no: <https://hal.science/hal-03384661>

Today”).⁷⁴ Krievija kopš 2008. gada Gruzijas kara, ir bijusi aktīva aizjūras mediju ofensīvā, taču pārorientējusi savu uzmanību no Krievijas iepazīstināšanas (maigās varas) uz Rietumu kritizēšanu. Tāpat jau no 2008. gada Krievijas valsts kontrolētais ziņu kanāls “Krievija šodien” centies pastiprināt neuzticību Rietumu valdībām, atklājot Rietumu sabiedrības sāpīgās vietas. Pasludinot sevi par alternatīvu kanālu, “Krievija šodien” ir centies veidot Krievijas kā pretošanās līdera tēlu, bieži izmantojot sazvērestības teorijas, lai uzrunātu un piesaistītu auditoriju savās vadošajās programmās. “Krievija šodien” sadarbojas ar vietējiem mediju uzņēmumiem interneta, tehnoloģiju un informācijas apmaiņā, apgādājot tos ar ziņu saturu un raidījumiem, koncentrējoties uz bezmaksas satura nodrošināšanu vietējiem galēji labējiem un galēji kreisajiem medijiem, jo īpaši Austrumeiropas un Centrāleiropas valstīs, kuras ir bijušās Padomju Savienības valstis. Kopumā Krievijas mediju ofensīvā norisinās ievērojams dezinformācijas karš, izmantojot gan interneta ietekmes aģentus, gan botus*. Un Krievijas mediju ofensīvā robežas starp autentiskām žurnālistu darbībām un slēptām izlūkošanas operācijām, kas apvieno informācijas noplūdi ar profesionālu kiberuzbrukumu un hakeru palīdzību, nopludinātās informācijas publiskošanu un izplatīšanu bieži vien ir neskaidras.⁷⁵

3.1.4. Neatkarīgo Valstu Sadraudzība, ārzemēs dzīvojošo tautiešu un starptautiskās sadarbības aģentūra – “Rossotrudņičestvo”

Krievijas Ārlietu ministrijas nodaļa Neatkarīgo Valstu Sadraudzības, ārzemēs dzīvojošo tautiešu un starptautiskās humānās sadarbības aģentūra “Rossotrudņičestvo” (*Россоотрудничество*) tika izveidota, lai risinātu problēmas ar krievvalodīgajiem un etniskajiem krieviem ārvalstīs. 2020. gadā tika ziņots, ka aģentūra ir izveidojusi saskaņotu struktūru, tostarp informācijas un kiberdrošības, zinātnes un izglītības, kā arī ārvalstu palīdzības departamentus.⁷⁶

Ārvalstīs “Rossotrudņičestvo” darbība tiek īstenota caur Krievijas zinātnes un kultūras centriem, kas ir tās oficiālās pārstāvniecības, kā arī caur Krievijas aizjūras aģentūrām. Un pamatojoties uz regulu par aģentūru, tās struktūrā centrālais aparāts ir sadalīts birojos atbilstoši tādām galvenajām darbības jomām kā Izglītības un jaunatnes programmas, krievu valodas atbalsta programmas; starptautiskā humanitārā sadarbība un Krievijas zinātnes un kultūras

---

⁷⁴ Ageeva, V. (2021). *The Rise and Fall of Russia's Soft Power. Results of the Past Twenty Years*. 122. lpp. Izgūts no: <https://hal.science/hal-03384661>

* “Programmātūra, kas veic automatizētus, atkārtotus, iepriekš definētus uzdevumus. Boti parasti atdarina vai aizstāj cilvēka lietotāja uzvedību. Tā kā tie ir automatizēti, tie darbojas daudz ātrāk nekā cilvēki.” Izgūts no: <https://www.kaspersky.com/resource-center/definitions/what-are-bots>

⁷⁵ Taehwan, K. (2018). *Authoritarian Sharp Power: Comparing China and Russia*. Izgūts no: <https://theasanforum.org/authoritarian-sharp-power-comparing-china-and-russia/>

⁷⁶ Tsvetkova, N., Rushchin. (2021). *Russia's Public Diplomacy: From Soft Power to Strategic Communication*. Vol. 20. Nr. 1. 55.lpp. Izgūts no: <https://doi.org/10.1080/15377857.2020.1869845>

centri; kultūras programmas; darbs ar tautiešiem, pētniecības un ražošanas asociācijām; informācijas atbalsts; federālās aģentūras sekretariāts; un monetārais, finansiālais un loģistikas atbalsts.⁷⁷ Un kopš 2013. gada “Rossotrudničestvo” Krievijas Ārpolitikas koncepcijā piešķirta vadošā loma Krievijas publiskajā diplomātijā. Līdz ar to aģentūru ir iespējams uzskatīt par vienu no galvenajiem Krievijas publiskās diplomātijas un Krievijas ārpolitikas īstenošanas instrumentiem.⁷⁸

“Rossotrudničestvo” ir tieši iesaistīta palīdzības programmā tautiešu brīvprātīgai pārvietošanai uz Krieviju. Turklāt aģentūra pievērš īpašu uzmanību jauniešiem, organizējot īstermiņa mācību vizītes Krievijā un iepazīstinot viņus ar sociālpolitisko, sociālekonomisko, zinātnisko izglītības un kultūras dzīvi Krievijā. Viens no šo īstermiņa vizīšu mērķiem ir vairāku jaunu ārvalstu pilsoņu turpmāka izaugsme, konstruktīvi skatoties uz Krieviju un piesaistot viņus partnerattiecību stiprināšanai starp Krieviju un jaunieša pārstāvēto valsti.⁷⁹

3.2. Krievija – asās varas īstenotāja

2000. gadu sākumā Krievijas valdība izmainīja savu ārpolitikas kursu un pastiprināja savus centienus šajā jomā. 2000. gadu vidū Kremļis izveidoja globālo televīzijas tīklu “Krievija šodien”, kas spēja palielināt ietekmi un manipulēt ar saturu tiešsaistē, palielināt atbalstu ar valsti saistītiem politikas institūtiem un vispārīgāk attīstīt savu darbību, tādā veidā strādājot uz to, lai mainītu starptautiskos uzskatus savu mērķu labā.⁸⁰

Krievijas publiskās diplomātijas un tās “maigās varas” pamatā ir 2013. gadā izstrādāta ārpolitikas stratēģija. 2012. gadā Krievijas prezidents V. Putins maigo varu raksturojis kā instrumentu un metožu kompleksu ārpolitikas mērķu sasniegšanai, neizmantojot ieročus. Tas norāda uz to, ka Dž. Najja un V. Putina izpratne un definīcija par maigo varu nesakrīt – Krievijas līderis lielu uzvaru liek uz sviras efektu. Savukārt 2013. gada Krievijas Federācijas ārpolitikas koncepcijā norādīts, ka “Krievijas maigā vara ir visaptverošs instrumentu kopums ārpolitikas mērķu sasniegšanai, kas balstās uz pilsoniskās sabiedrības, informācijas, kultūras un citu tradicionālajai diplomātijai alternatīvu metožu un tehnoloģiju potenciālu. Tajā pašā laikā pieaugošā globālā konkurence un pieaugošais krīzes potenciāls dažkārt rada destruktīvas un

---

⁷⁷ Andriyenko, O. (2019). *Rossotrudnichestvo as an Instrument of Soft Power of the Russian Federation*. Vol. 5. Nr. 32. Izgūts no: <https://www.naukajournal.org/index.php/ISMSD/article/view/1864/1908>

⁷⁸ Mäkinen, S. (2016). *Russia as an alternative model. Geopolitical representations and Russia's public diplomacy – the case of Rossotrudnichestvo*. 101.-121. Lpp. Izgūts no: https://tuhat.helsinki.fi/ws/portalfiles/portal/235281778/Sirke_M_kinen_2015_Russia_as_an_alternative_model.pdf

⁷⁹ Bikovs, A., Bruģe, I., Sprūds, A. *Russia's Influence and Presence in Latvia*. Izgūts no: [https://newdirection.online/2018-publications-pdf/ND-RussianInfluenceInLatvia-preview\(low-res\).pdf](https://newdirection.online/2018-publications-pdf/ND-RussianInfluenceInLatvia-preview(low-res).pdf)

⁸⁰ Nye, J. (2018). *How Sharp Power Threatens Soft Power: The Right and Wrong Ways to Respond to Authoritarian Influence*. Izgūts no: http://en.iiss.pku.edu.cn/_local/5/C5/6A/E87FB4BFBD60F6FD5F53AC65330_5E50B2EB_1A145.pdf

nelikumīgas maigās varas un cilvēktiesību koncepcijas izmantošanas risku, lai izdarītu spiedienu uz suverēnām valstīm, iejauktos to iekšējās lietās, destabilizētu to politisko situāciju un manipulētu ar sabiedrisko domu, tostarp aizbildinoties ar kultūras un cilvēktiesību projektu finansēšanu ārvalstīs.”⁸¹

Iesākumā šie mēģinājumi manipulatīvi ietekmēt demokrātiskos režīmus netika novērtēti pietiekami un tika uzskatīti par nenozīmīgiem. Šādu uzskatu veiksmīgi spēja izmantot tādas valstis kā Ķīna un Krievija, kas tām ļāva pilnveidot savus esošos centienus un izstrādāt spēcīgus ietekmes paņēmienus, kam spēj būt izšķiroša nozīme un ir bijusi acīmredzama asimetrijas izmantošana – autoritārie režīmi ir spējuši radīt šķēršļus ārējai politiskai un kultūras ietekmei.⁸²

Šajā gadījumā Krievijas veiktās darbības šo gadu laikā ir bijušas pakāpeniskas, bet sistemātiskas – Krievija ir noteikusi, ka valstij nav nepieciešams strādāt tikai uz savu pievilcību, bet gan tieši pretēji – padarot demokrātijas par mazāk pievilcīgiem režīmiem.⁸³ Šodien, pateicoties globalizācijai un straujai attīstībai, internetam un sociālajiem medijiem, ietekmes iespējas ir kļuvušas sarežģīti ierāmējamās, ko pierāda neskaitāmas, grūti ierobežojamas platformas un lietotnes, kas nodrošina asās varas izplatību, lai arī demokrātijas tās cenšas mazināt līdz pat minimumam, tomēr šodienas globalizācijas līmenis to ir aizvedis līdz nenovēršamām sekām.

Krievijas pieeja asajai vara tiecas graut demokrātisku valstu uzticamību. Krievija principā izmanto vietējo kopienu neapmierinātību un cinismu, lai izraisītu nemierus un korumpētu valsts politiku.⁸⁴ Pēdējo desmit gadu laikā Maskava ir iztērējusi desmitiem miljardu dolāru, lai veidotu sabiedrības uztveri un uzvedību visā pasaulē, izmantojot asimetriju starp Krievijas ierobežojošo sistēmu un demokrātiskām un atvērtām sabiedrībām.⁸⁵ No vienas puses tos iespējams definēt kā maigās varas līdzekļus, piemēram, sociālo mediju izmantošana, lai veicinātu Krievijas intereses, tradicionālie mediji, kultūras centri un labas gribas ārkārtas palīdzība. Tomēr svarīgākais ir izprast mērķi – Krievija šo maigo varu pagriež sev ērtā pozīcijā – tā izmanto šīs varas resursus kā daļu no savas ārpolitikas instrumentu kopuma valsts interešu

---

⁸¹ Tsvetkova, N., Rushchin. (2021). *Russia's Public Diplomacy: From Soft Power to Strategic Communication*. Vol. 20. Nr. 1. 54.lpp. Izgūts no: <https://doi.org/10.1080/15377857.2020.1869845>

⁸² Nye, J. (2018). *How Sharp Power Threatens Soft Power: The Right and Wrong Ways to Respond to Authoritarian Influence*. Izgūts no: http://en.iiss.pku.edu.cn/_local/5/C5/6A/E87FB4BFBD60F6FD5F53AC65330_5E50B2EB_1A145.pdf

⁸³ Turpat.

⁸⁴ Forum Staff. (2019). *Rising Sharp Power: Authoritarian regimes China and Russia increasingly manipulate, bully and distract to advance their agendas in democratic nations*. Izgūts no: <https://ipdefenseforum.com/2019/04/rising-sharp-power/>

⁸⁵ Nye, J. (2018). *How Sharp Power Threatens Soft Power: The Right and Wrong Ways to Respond to Authoritarian Influence*. Izgūts no: http://en.iiss.pku.edu.cn/_local/5/C5/6A/E87FB4BFBD60F6FD5F53AC65330_5E50B2EB_1A145.pdf

veicināšanai.⁸⁶ Arī pēdējo desmit gadu laikā internetam un sociālajiem medijiem ir izšķiroša nozīme gan informācijas, gan dezinformācijas izplatīšanā.⁸⁷ Un tas ir kļuvis par vienu no lētākajiem instrumentiem asās varās izplatīšanā.

Vēl viens nozīmīgs spēks, kas veicina straujas varas pieaugumu, ir Krievijas ģeopolitiskās ambīcijas un tieksmes. Kad valsts ģeopolitiskie centieni tiek apvienoti ar jauno tehnoloģisko ekosistēmu, asā vara kļūst par svarīgu ārpolitikas instrumentu. Tāpat Krievijas asā vara pieaug arī starptautiskās identitātes politikas globālajā kontekstā, kas visspilgtāk izpaužas tieši nacionālistiskā populisma uzplūdā. Dažādu identitāšu elementi – nacionālie, rasu, reliģiskie un ideju – starptautiskajā sabiedrībā tiek formulēti, izmantojot gan leģitīmus, gan neleģitīmus, atklātus un slēptus, caurspīdīgus un necaurspīdīgus veidus.⁸⁸

Tāpat Krievija aktīvi izmanto publisko diplomātiju, lai it kā veicinātu sava pozitīvā tēla veicināšanu ar valsts ideju, ideālu, institūciju, kultūru, nacionālo interešu un politikas skaidrošanu, tai skaitā iekļaujot arī ikdienas un stratēģisko komunikāciju, stipendijas, pieredzes apmaiņas braucienus, apmācības, seminārus, konferences un citas aktivitātes. Tomēr Kremlim visiem iepriekš minētajiem līdzekļiem ir destruktīvas sekas demokrātijām, kurās šie līdzekļi tiek izmantoti.⁸⁹ Kā arī Krievija publiskās diplomātijas īstenošanā izmanto idejas un vērtības, par kurām nācija cenšas iestāties starptautiskajā sabiedrībā. Šīs idejas un vērtības bieži tiek konstruētas kā diskurss un stratēģiskie naratīvi – līdzeklis politiskajiem dalībniekiem radīt kopīgu nozīmi starptautisko attiecību pagātnē, tagadnē un nākotnē, lai veidotu noteiktus uzskatus un uzvedību. Šie stratēģiskie naratīvi ir instruments politiskajiem dalībniekiem, lai paplašinātu savu ietekmi, pārvaldītu cerības un mainītu diskursīvo vidi, kurā tie darbojas, un var veidot viņu intereses, identitāti un izpratni par to, kā starptautiskās attiecības darbojas un kur tās virzās.⁹⁰

Tāpat Krievija aktīvi izmanto publisko diplomātiju, to sabojājot, kompromitējot un deformējot, līdz ar to, Krievijas izpildījumā tā vairs nav vērtējama kā publiskā diplomātija, bet gan asās varas instrumenti – Kremlis atdarina demokrātisko pasauli un cenšas parādīt brīvo valstu publiskās diplomātijas asās darbības – tādā veidā valdības kontrolētās organizācijas dēvē par nevalstiskajām organizācijām, savu varas iestāžu iniciētus projektus attēlo kā iniciatīvas.⁹¹

---

⁸⁶ Stoner, K., E. (2021). *Russian Soft and Sharp Power Resources*. Izgūts no: <https://doi.org/10.1093/oso/9780190860714.003.0007>

⁸⁷ Taehwan, K. (2018). *Authoritarian Sharp Power: Comparing China and Russia*. Izgūts no: <https://theasanforum.org/authoritarian-sharp-power-comparing-china-and-russia/>

⁸⁸ Turpat.

⁸⁹ Kudors, A. (2024). *Russia and Latvia: A Case of Sharp Power*. New York: Routledge. Izgūts no: <https://books.google.lv/books?id=2kHUEAAAQBAJ&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>

⁹⁰ Taehwan, K. (2018). *Authoritarian Sharp Power: Comparing China and Russia*. Izgūts no: <https://theasanforum.org/authoritarian-sharp-power-comparing-china-and-russia/>

⁹¹ Kudors, A. (2024). *Russia and Latvia: A Case of Sharp Power*. New York: Routledge. Izgūts no: <https://books.google.lv/books?id=2kHUEAAAQBAJ&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>

Savukārt Krievijas “jaunā publiskā diplomātija” paredz aktīvu nevalstisko organizāciju, uzņēmēju, kultūras pārstāvju un viedokļu līderu iesaisti publiskās diplomātijas īstenošanā. Un Kremlis šo metodi izmantojis diezgan aktīvi, nesekojoš jaunās publiskās diplomātijas priekšnoteikumiem, vēlreiz apliecinot sevi kā asās varas īstenotāju. Autoritārām valstīm īpaši būtiska ir tās kultūra un tās diplomātija, kuras mērķis ir ilgtermiņa sadarbība, līdzīgas vērtības un savstarpēja uzticēšanās. Kultūras diplomātija spēj būt efektīvs varas līdzeklis, ja tās klātbūtne nav pārāk dominējoša un nesāk radīt spriedzi mērķa valstī. Krievijai raksturīga ir tieši popkultūra, kas izplata politisku saturu un slavina autoritārismu.⁹²

Līdz ar to pierādās, ka Krievijai pastāv plašs asās varas ietekmes instrumentu klāsts. Tā kā pilnvaras bieži izmanto nevalstiskas, bet valsts sponsorētas struktūras, piemēram, interneta pētījumu aģentūras, kas labi pazīstama ar cilvēku nodarbināšanu kā interneta ietekmes aģentiem. Valsts izmanto ārpalpojumu, ko tradicionāli veic valsts izlūkošanas un aizsardzības dienesti, piemēram, kaujas operācijas, izlūkdatu vākšana, propagandas izplatīšana, aģitācija un provokācijas, kibertelpas operācijas. Tāpat pētījumos par Krievijas ietekmi ārpus valsts teritorijas uzmanība galvenokārt tiek vērsta tieši medijiem, sociālajiem medijiem, interneta ietekmes aģentu un robotu izmantošanai, propagandai, dezinformācijas kampaņām un kibertelpas aktivitātēm vai pat privātiem militāriem uzņēmumiem – šobrīd, Krievijas kara Ukrainā kontekstā, zināms piemērs – Vāgnera grupa (*Wagner Group*).⁹³

Krievija spēj prasmīgi veidot dažādu avotu tīklus sociālajos medijos, izmantojot robotus un interneta ietekmes aģentus. Tā kā Krievija ieņem agresīvāku ģeopolitisko nostāju, Krievijas informatīvais karš turpināsies kā daļa no plašākiem un ilgstošākiem centieniem sēt nesaskaņas starp Rietumu kopienām. Šādā ziņā Krievijas asā vara pēc būtības ir ģeopolitiska un antiliberāla, un tā izpaužas kā sāncensība pret Rietumiem.⁹⁴ Krievija arī uzskata Rietumu maigo varu par draudu sava režīma drošībai, kā arī sabiedrībai, tādēļ veido savu maigo varu kā pretspēku Rietumu maigajai varai, lai aizsargātu savas nacionālās intereses un vērtības.⁹⁵

Kopumā Krievija iesākumā, 1990. gados, ir veidojusies kā demokrātiska valsts, taču jau sākotnēji vēlējusies saglabāt savu ietekmi gan bijušajās padomju valstīs, gan veidot savu ietekmi plašākā reģionā. Līdz ar to, veicinājusi dažādus konceptus, kas to palīdzējis nodrošināt, piemēram, Krievijas tautiešu politika un “Krievu pasaule”, vēlāk arī citi. 2000. gadu sākumā piedzīvotas pirmās autoritārā režīma pazīmes, kas pakāpeniski pieaugušas, un Krievija ar

---

⁹² Kudors, A. (2024). *Russia and Latvia: A Case of Sharp Power*. New York: Routledge. Izgūts no: <https://books.google.lv/books?id=2kHUEAAAQBAJ&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>

⁹³ Kleiner, J., Gregor, M., Mlejnková, P. (2024). *The Night Wolves: Evidence of Russian Sharp Power and Propaganda from the Victory Road's Itinerary*. Vol. 71. Nr. 2. 145. lpp.

⁹⁴ Taehwan, K. (2018). *Authoritarian Sharp Power: Comparing China and Russia*. Izgūts no: <https://theasanforum.org/authoritarian-sharp-power-comparing-china-and-russia/>

⁹⁵ Turpat.

savām ambīcijām ārpolitikā un stratēģiju ārpolitikas koncepcijā veicinājusi valsti par autoritāru valsti. Un Krievijas uzsāktais karš Ukrainā 2014. gadā veidojis pagrieziena punktu, kas Krieviju padarījis par asās varas īstenotāju ar dažādiem instrumentiem – maldināšanu, kiberuzbrukumiem un citiem instrumentiem un metodēm. Krievija pēc 2014. gada ir kļuvusi par draudu Rietumu demokrātijām, īpaši bijušajām padomju valstīm.

Pētījuma turpinājumā darba autore izpēta Latvijas un Krievijas attiecību vēsturisko attīstību, lai izprastu kopējo fonu un pētījuma nozīmīgumu. Tāpat, kāpēc Krievija ir drauds Latvijai un kā tas attīstījies no Krievijas Federācijas dibināšanai līdz mūsdienām.

4. LATVIJAS – KRIEVIJAS ATTIECĪBU DINAMIKA

Latvijā, salīdzinot ar citām ES valstīm, ir proporcionāli lielākā krievvalodīgo minoritāte, kas nozīmē, ka tā nevar noliegt Krievijas interesi, tās propagandas, integrācijas un polarizācijas aktuālo problēmu risināšanu, kas mūsdienās kļuvis par drošības un noturības jautājumu.⁹⁶ Krievija jau kopš 1991. gada tikusi uztverta gan kā nozīmīgs tirdzniecības partneris, gan kā globāli ambicioza Padomju Savienības pēctece. Tā pierādījusi, ka Krievijas faktors Latvijā ir un būs klātesošs un var ietekmēt virkni jautājumu, sākot no savstarpējās tirdzniecības, investīcijām un uzņēmējdarbības vides līdz reģionālās drošības uztverei, iekšpolitiskajai konfigurācijai un krievvalodīgās minoritātes lomai līdz medijiem, kultūrai,⁹⁷ kā arī kiberdraudiem un hibrīddraudiem valstī.

Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas, Latvijā atradās Skrundas radiolokācijas stacija, kas bija pēdējais aktīvais Padomju Savienības militārais objekts un darbojās līdz 1998. gadam.⁹⁸ To Krievija varēja izmantot savu ārpolitiski stratēģisko mērķu sasniegšanai gan Latvijas teritorijā, gan plašākā mērogā. Skrundas radiolokācijas stacijā un citos militārajos objektos Latvijā Krievija vēlējās paturēt savu karaspēku, kā arī dažus no objektiem saglabāt kā Krievijas kara bāzes Latvijā.⁹⁹ Latvijas un Krievijas sarunās par Krievijas armijas izvešanu tika izjūsta Krievijas delegācijas vēlme armijas izvešanu nosegt ar kādu citu problēmu, priekšplānā izvirzot jautājumus par nacionālisma atdzimšanu un etnisko krievu cieņas aizsargāšanu – akcentējot Krievijas diplomātijas pamatpostulātu – krievu tautības cilvēku tiesību pārkāpumus, tomēr tajā pašā laikā, Krievija pieprasīja Latvijai garantēt militārpersonu, militāro pensionāru un to ģimenes locekļu tiesības un sociālo aizsardzību, dzīvojot Latvijas teritorijā. Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas nepilsoņi ieguva likumīgu iedzīvotāja statusu un līdz tam dažādus suverēnai valstij līdzīgu pienākumus. Krievijas diplomātija to nekavējoties izmantoja savu politisko mērķu sasniegšanai.¹⁰⁰

Politiski, pēc neatkarības atgūšanas, Latvija izvēlējās nekavējoties distancēties no Krievijas un uzsāka savu pro-rietumniecisko politiku, kas bieži tiek apzīmēta kā “atgriešanās Eiropā”. Atšķirībā no daudzām bijušajām padomju valstīm, Latvija kopā ar divām citām Baltijas valstīm teica stingru “nē” dalībai NVS vai jebkurai citai Krievijas dominējošai

⁹⁶ Jesjana, J. (2023). *Putin's Europe: New Europeans in the Making?* Izgūts no: https://bdf.ba/v2/wp-content/uploads/2023/12/Putins_Europe.pdf#page=107

⁹⁷ Bikovs, A., Bruģe, I., Sprūds, A. *Russia's Influence and Presence in Latvia*. Izgūts no: [https://newdirection.online/2018-publications-pdf/ND-RussianInfluenceInLatvia-preview\(low-res\).pdf](https://newdirection.online/2018-publications-pdf/ND-RussianInfluenceInLatvia-preview(low-res).pdf)

⁹⁸ Zvērs, J. (2019). “*Atbrīvošana. Skrundas lokators.*” *Stāsts par monstra spridzināšanu, sazvērestības teorijām, pilsētiņas sadzīvi un nākotni.* [Dokumentālā filma]. Izgūts no: <https://skaties.lv/zinas/latvija/atbrivosana-skrundas-lokators-stasts-par-monstra-spridzinasanu-sazverestibas-teorijam-pilsetinas-sadzivi-un-nakotni/>

⁹⁹ Dinevičs, J., Gorbunovs, A., Tilgass, Ē., Upmalis, I. (2006). *Latvija – PSRS karabāze*. Rīga: Zelta grauds. 73.lpp.

¹⁰⁰ Turpat. 113.lpp.

reģionālās integrācijas iniciatīvai. Līdz ar to, valsts reformu procesa panākumi lielā mērā ir viennozīmīgas ārpolitikas stratēģiskās izvēles rezultāts. Latvija, lai attālinātos no Krievijas, izvirzīja dalību ES un NATO par savu primāro ārpolitikas mērķi. Savukārt šāda atsvešināšanās no Krievijas izraisīja negatīvas kaimiņvalsts reakcijas. Strādājot dalībai NATO, Latvija piedzīvoja pastiprinātu Krievijas militāro aktivitāti pie robežām, kā arī politisko spiedienu no Krievijas puses.¹⁰¹

Pēc 2007.gada, kad Latvija atkāpās no savām teritoriālajām prasībām un noslēdza robežlīgumu ar Krieviju, attiecību dinamika bija nedaudz uzlabojusies. Tas bija gan divpusējo attiecību atkušņa, gan Krievijas ārpolitikas fokusa maiņas rezultāts. Latvijas amatpersonas lielākoties centušās meklēt pragmatiskas un abpusēji izdevīgas attiecības ar Krieviju. Vēl pirms 2007. gada – 2005. gadā tā laika Latvijas prezidente Vaira Vīķe-Freiberga apmeklēja Uzvaras dienas svinības Maskavā. 2010.gadā tā laika Valsts prezidents Valdis Zatlers oficiālā un vēsturiskā vizītē ieradās Krievijā, kur abas valstis parakstīja aptuveni desmit divpusējos līgumus. Turklāt tā laika Ministru prezidents Valdis Dombrovskis 2013. gadā piedalījās Baltijas jūras forumā Sanktpēterburgā.¹⁰²

Iesākumā abu valstu divpusējās attiecības bija vērtējamas kā pozitīvas, arī dokumentā “Latvijas ārpolitikas pamatvirzieni līdz 2005. gadam” uzsvars tiek likts uz labu kaimiņattiecību ar Krieviju veidošanu, balstoties uz starptautiskajām tiesību normām un saistību ievērošanu. Tomēr jau 2006. gadā tiek saskatītas bažas sadarbībā ar Krieviju, jo tā nav sevi pierādījusi kā uzticamu sadarbības partneri. Publiskā diskursā paustās bažas par riskiem, ko varētu radīt pārlietu lielā ekonomiskā atkarība no Krievijas, īpaši stratēģiskas nozīmes ekonomikas sektoros, lika daudz rūpīgāk izvērtēt ekonomisko sadarbību ar Krieviju. Pēcāk, 2011. gadā, ziņojumā par Latvijas-Krievijas attiecībām joprojām bija vērojams optimisms – piemēram, Latvijas-Krievijas un NATO-Krievijas attiecību uzlabošanās. Arī 2012. gadā bija vērojamas pozitīvas attīstības un attiecību tendences. Tomēr 2014. gadā pirmo reizi tika izteiktas bažas par demokrātijas un cilvēktiesību ierobežošanas politiku Krievijā, kas radījis bažas par Krievijas izvēlēto turpmākās attīstības virzienu, kā arī jau trešo gadu pēc kārtas tika uzsvērta Krievijas darbību negatīvā ietekme uz abu valstu attiecībām.¹⁰³

Jautājumā par etniskajiem krieviem un krievvalodīgajiem, Krievija par šiem iedzīvotājiem Latvijā izvirzīja par vienu no centrālajiem jautājumiem divpusējo attiecību jomā. Un Krievija vairākkārt mēģinājusi izmantot etniskos krievus un krievvalodīgos Latvijas

---

¹⁰¹ Bikovs, A., Bruģe, I., Sprūds, A. *Russia's Influence and Presence in Latvia*. Izgūts no: [https://newdirection.online/2018-publications-pdf/ND-RussianInfluenceInLatvia-preview\(low-res\).pdf](https://newdirection.online/2018-publications-pdf/ND-RussianInfluenceInLatvia-preview(low-res).pdf)

¹⁰² Turpat.

¹⁰³ Cepurītis, M. (2014). *Latvijas un Krievijas attiecību attīstība kopš Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā un NATO*. Izgūts no: <https://www.rsu.lv/zinatniskie-raksti/latvijas-un-krievijas-attiecibu-attistiba-kops-latvijas-iestasanas-eiropas>

iedzīvotājus kā politikas instrumentu dažādiem mērķiem – lai novērstu uzmanību no cilvēktiesību problēmām Krievijā vai kā līdzekli savas politiskās ietekmes saglabāšanai. Kā Krievijas politikas instrumenti Latvijā traktējami spiediena izdarīšana un Latviju, aktualizējot jautājumu par Krievijas tautiešiem starptautiskajās organizācijās; palīdzot noteiktām grupām uzturēt saikni ar Krieviju; piešķirot studentiem stipendijas; organizējot skolotāju apmācību seminārus; sūtot mācību grāmatas; un nodrošinot finansējumu NVO.¹⁰⁴

Pēc Krimas aneksijas, Krievijas apņēmība veicināt savas intereses kaimiņvalstīs ir vēl vairāk nostiprinājusies – arvien biežāk tikušas izmantotas hibrīdoperācijas un informatīvā kara instrumenti, lai panāktu un uzturētu informatīvo ietekmi uz krievvalodīgajiem Latvijā, izmantojot dažādus medijus. Ievērojama mazākuma daļa Latvijā ir nepilsoņi, kas vēl vairāk sarežģī situāciju, jo viņi bieži ir kritiski pret Latvijas valdību. Rezultātā daži sabiedrības slāņi joprojām ir bijuši pakļauti un neaizsargāti pret Krievijas plašsaziņas līdzekļu propagandu un dezinformāciju. Dažu krievvalodīgo minoritātes neapmierinātība ar valdības politiku un aktīvā Krievijas propaganda, un dezinformācija radījusi labvēlīgu vidi prokrieviskajiem aģentiem. Tomēr būtiski ir tas, ka Latvijas sabiedrība, tajā skaitā ievērojama daļa krievvalodīgo, un valdība labi apzinās Krievijas centienus un mērķus, un visās dzīves jomās pastāv valsts līmeņa iniciatīvas, kuru mērķis ir ierobežot ievainojamības un veicināt integrāciju un kopīgās vērtības un intereses.¹⁰⁵

2019. gadā Latvija nolēma aizliegt deviņus Krievijas televīzijas kanālus saistībā ar ES sankcijām pret to īpašnieku Juriju Kovaļčuku (*Юрий Ковальчук*). Krievija uz šādu Latvijas reakciju un citiem pretpasākumiem pret Krieviju reaģēja izteikti politizēti, izmantojot Eiropas vērtībās balstītus argumentus, piemēram, varas iestāžu kritizēšana kā diskriminējoša vai rusofobiska.¹⁰⁶ Tomēr tālākas darbības nesevoja, Krievijai aizvien bija plašas iespējas pielietot asās varas instrumentus Latvijā. Pirms plaša kara fāzes Ukrainā – tas ir – pirms 2022. gada Latvijā darbojās vairāki “Krievu pasaules” centri, kas tieši saistīti ar Krievijas asās varas mērķu īstenošanu, kas paredz kultūras atraktivitātes izmantošanu mērķa valstu uzvedības izmaiņu panākšanai.¹⁰⁷ Tāpat arī Krievijas dezinformācijas un propagandas aparāts Latvijā bija ļoti aktīvs, taču tas veiksmīgi ticis apkarots.¹⁰⁸

---

¹⁰⁴ Muižnieks, N. (2011). *Latvian-Russian Relations: Dynamics Since Latvia's Accession to the EU and NATO*. Izgūts no: https://www.szf.lu.lv/fileadmin/user_upload/szf_faili/Petnieciba/sppi/lat_un_starp/L-R-Relations-gramata.pdf

¹⁰⁵ Bikovs, A., Bruģe, I., Sprūds, A. *Russia's Influence and Presence in Latvia*. Izgūts no: [https://newdirection.online/2018-publications-pdf/ND-RussianInfluenceInLatvia-preview\(low-res\).pdf](https://newdirection.online/2018-publications-pdf/ND-RussianInfluenceInLatvia-preview(low-res).pdf)

¹⁰⁶ Brauß, H., Rácz, A. (2021). *Russia's Strategic Interests and Actions in the Baltic Region*. Izgūts no: https://dgap.org/sites/default/files/article_pdfs/210107_Report-2021-1-EN.pdf

¹⁰⁷ Cepurītis, M., Kudors, A. (2017). *Latvijas reģioni un valsts ārpolitika: Krievijas faktora izpēte*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. 43.-44.lpp.

¹⁰⁸ Brauß, H., Rácz, A. (2021). *Russia's Strategic Interests and Actions in the Baltic Region*. Izgūts no: https://dgap.org/sites/default/files/article_pdfs/210107_Report-2021-1-EN.pdf

Pēc Krievijas plaša kara fāzes uzsākšanas Ukrainā 2022. gada 24. februārī, Latvija izvērtēja Latvijas un Krievijas noslēgtos divpusējos līgumus un lēma par 12 divpusējo līgumu vai atsevišķu pantu apturēšanu un viena līguma denonsēšanu*. Tika apturētas vai denonsētas vienošanās tādās jomās kā vides aizsardzība, ekonomika, tūrisms, kultūra, pierobežas ceļošana un nodokļu aplikšana. Tāpat 2022. gadā tika slēgti vairāki Krievijas ģenerālkonsulāti Daugavpilī un Liepājā, kā arī Latvijas ģenerālkonsulāti Sanktpēterburgā, konsulāts Pleskavā un arī Latvijas vēstniecības Konsulārās nodaļas Maskavā kanceleja Kaļiņingradā. Bez tā Latvijā ir paplašināts nevēlamo personu saraksts no Krievijas, kā arī slēgta visu Krievijas TV kanālu retranslācija Latvijā un propagandas tīmekļa vietnes.¹⁰⁹

Kopumā Latvijas iekšpolitika ir stabila, valsts ir izvēlējusies spēcīgu transatlantisko piederību. Pašlaik Krievija tiek uztverta kā liels stratēģisks izaicinājums Latvijai negatīvās vēsturiskās pieredzes, Krievijas uzstājīgās retorikas attiecībā uz kaimiņiem un militāro darbību Ukrainā.¹¹⁰ Krievijas agresija Ukrainā ir pilnībā izmainījusi Latvijas nostāju pret Krieviju un izmainījusi Latvijas un Krievijas divpusējās attiecības. Tās ir vai nu apturētas pilnībā, vai samazinātas līdz minimumam. 2023. gada 23. februārī Latvija ar Krieviju ir samazinājusi diplomātisko attiecību līmeni līdz pagaidu pilnvarotā lietveža līmenim.¹¹¹ Līdz ar to, Latvijas politika attiecībā pret Krieviju kopš 1990. gadiem ir mainījusi savu kursu un šobrīd, 2024. gadā, izslēdz valsts sadarbību ar agresorvalsti.

Līdz ar to, ir iespējams apgalvot, ka Latvijas un Krievijas attiecības kopš 1991. gada Latvijas neatkarības atjaunošanas ir bijušas mainīgas, ar vairākiem augšupejošiem un lejupejošiem soļiem. Tomēr kopumā ir iespējams norādīt, ka Krievijas ieceres Latvijā ir bijušas vērstas uz savas pašlabuma gūšanas, nevis uz sadarbību un divpusējām attiecībām vērstas. Krievija jau kopš tās izveides attīstījusi dažādus konceptus, kas nodrošina tās netiešu vai tiešu klātbūtni attiecīgajā valstī, šajā gadījumā Latvijā, lai spētu ietekmēt iekšpolitikas jautājumus un kopumā, gadu gaitā, ar traucēt demokrātijas virzībai un graut to, tomēr ir norādāms, ka līdz šim Latvijas iekšpolitika ir stabila un veiksmīgi tikusi galā ar Krievijas veicinātajiem draudiem Latvijā. Lai arī šobrīd abu valstu attiecības ir pārrautas, Krievija aizvien atrod jaunus veidus, kā ietekmēt Latvijas iekšējos procesus un veicinātu aso varu valstī.

Pētījuma turpinājumā darba autore pēta Krievijas asās varas izpausmes periodā no 2014. gada līdz 2021. gada 31. decembrim un no 2022. gada līdz 2023. gada 31. decembrim. Kā arī

---

¹⁰⁹ LR Ārlietu ministrija. (2024). *Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas divpusējās attiecības*. Izgūts no: <https://www.mfa.gov.lv/lv/latvijas-republikas-un-krievijas-federācijas-divpusejas-attiecibas>

¹¹⁰ Bikovs, A., Bruģe, I., Sprūds, A. *Russia's Influence and Presence in Latvia*. Izgūts no: [https://newdirection.online/2018-publications-pdf/ND-RussianInfluenceInLatvia-preview\(low-res\).pdf](https://newdirection.online/2018-publications-pdf/ND-RussianInfluenceInLatvia-preview(low-res).pdf)

¹¹¹ LR Ārlietu ministrija. (2024). *Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas divpusējās attiecības*. Izgūts no: <https://www.mfa.gov.lv/lv/latvijas-republikas-un-krievijas-federācijas-divpusejas-attiecibas>

pēc tam to salīdzina, lai izpētītu kopējās Krievijas asās varas izpausmju izmaiņas, instrumentus un metodes pēc Krievijas plaša kara fāzes uzsākšanas Ukrainā.

5. KRIEVIJAS ASĀ VARA LATVIJĀ 2014. – 2022. GADĀ

Krievijas uzsāktais karš 2014. gadā un Krimas aneksija mainīja Eiropas skatījumu uz Krieviju. Līdz ar to, Krievijai bija nepieciešams mainīt savus līdzšinējos instrumentus, lai gūtu atbalstu uz uzspiestu savu viedokli pēc iespējas plašākai sabiedrības daļai, īpaši ārvalstīs. Pētījuma gaitā autore izpētīs Krievijas 2013. gadā pieņemto ārpolitikas koncepciju, kas mainīja Krievijas varas paņēmienus, kā arī izpētīs instrumentus un metodes, kā Krievija veicinājusi asās varas aktivitātes Latvijā pēc jaunās, 2013. gadā, pieņemtās ārpolitikas koncepcijas un 2014. gadā uzsāktā kara Ukrainā. Laika periods, kuru autore izpēta – 2014.-2021. gada 31.decembris.

5.1. Krievijas ārpolitikas koncepcija 2016. gadā

Pirms Krievijas kara Ukrainā 2013. gadā tika izdota jauna Krievijas ārpolitikas koncepcija. Šajā koncepcijā tika saglabāti galvenie principi, kas atradās arī 2008. un 2000. gada Krievijas ārpolitikas koncepcijās. Šī koncepcija atšķīrās no 2008. gadā izdotās, pirmkārt, tajā ir skaidri atzīta Nacionālās drošības stratēģija līdz 2020. gadam un Militārā doktrīna. Otrkārt, koncepcijā uzsvars tika likts uz pasaules civilizācijas dažādību, konkurenci pār vērtībām un starptautisko lietu pārideoloģizācijas negatīvo ietekmi. Treškārt, jauns aspekts ir maigās varas instrumenti, kas definēti kā pilns instrumentus klāsts, tostarp pilsoniskā sabiedrība, informācija un komunikācija, un humanitārie instrumenti kā alternatīvas klasiskajai diplomātijai. Tādejādi Krievija koncepcijā mudināja Krievijas medijus un uzņēmējus pielikt pūles, lai nostiprinātu un popularizētu valsts pozīcijas globālajos jautājumos. Tāpat koncepcijā norādīts atbalsts pilsoniskās sabiedrības atbalstam Krievijas interešu veicināšanai.¹¹²

Šajā gadījumā Krievijā un Rietumos atšķiras maigās varas izpratne. Maigā vara Rietumu izpratnē galvenokārt balstīta dažādu instrumentu izmantošanā, lai ļautu sabiedrībai izvēlēties sev pievilcīgāko, tomēr Krievija to izprot ar piespiešanu, lai sasniegtu vēlamos mērķus – informācijas kampaņu kontekstā: spiediena izdarīšana uz suverēnām valstīm, iejaukšanās citu valstu iekšējās lietās un destabilizēšana, manipulējot ar sabiedrisko domu.¹¹³

2016. gada Krievijas ārpolitikas koncepcija tika publicēta salīdzinoši drīz pēc iepriekšējās ārpolitikas koncepcijas, Krievijas varas iestādes to pamatoja ar nepieciešamību pielāgot svarīgākās vadlīnijas, lai tās atspoguļotu mainīgo starptautisko situāciju.¹¹⁴ Šāda

---

¹¹² Monaghan, A. (2013). *The New Russian Foreign Policy Concept: Evolving Continuity*. Izgūts no: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Russia%20and%20Eurasia/0413pp_monaghan.pdf

¹¹³ Turpat.

¹¹⁴ Dwyer, A. (2017). *The Russian Federation's New Foreign Policy Concept*. Izgūts no: https://pism.pl/publications/The_Russian_Federation_s_New_Foreign_Policy_Concept

situācija, autoresprāt, pamatojama tieši ar Krimas aneksiju un turpmāka konflikta attīstību un attiecībām Krievijai ārvalstīs.

Jaunā, 2016. gada, ārpolitikas koncepcija vēl lielāku nozīmi nekā 2016. gadā piešķir “Krievu pasaules” ideoloģijai, kurai ir jāietekmē tas, kā Krievija īsteno savu ārējo politiku. Šajā koncepcijā arī neslēpti norādīts, ka Krievijas pareizticīgā baznīca atbalstīs Krievijas valdību un tās diplomātiskās darbības, tāpat plānos tika paredzēts palielināt Krievijas mediju kā informācijas avotu lomu ārvalstu sabiedriskās domas ietekmēšanai, kur viens no mediju galvenajiem uzdevumiem – mainīt Krievijas negatīvo tēlu pasaulē. Tāpat paredzēts saglabāt Krievijas valdības finansējuma līmeni masu medijiem, kas būs viens no svarīgākajiem instrumentiem Krievijas ārpolitikā.¹¹⁵

Viens no galvenajiem mērķiem Krievijas ārpolitikā tika noteikts izveidot Maskavu par vienu no svarīgākajiem starptautiskās politikas centriem. Tāpēc tika paredzēta Krievijas militāro spēju stiprināšana un lielāka iesaistīšanās esošajos reģionālajos konfliktos.¹¹⁶ Šāda militāro spēju stiprināšana un lielākas iesaistes noteikšana aizvedusi Krieviju līdz plašākajam un postošākajam karam Eiropā kopš Otrā pasaules kara.

Pētījuma turpinājumā darba autore pastiprinātu uzmanību vērš Krievijas asajai varai Latvijā, lai izpētītu, kā Krievija īsteno aso varu Latvijā, kā arī, lai izpētītu, Krievijas asās varas izmaiņas pēc 2022. gada. Pēc tam iegūtā informācija tiek izmantota, lai salīdzinātu Krievijas aso varu pirms plaša kara fāzes Ukrainā un pēc plaša kara fāzes uzsākšanas 2022. gada 24. februārī.

5.2. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2014.-2022. gadā

Pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā un Krimas aneksijas, Latvijā Krievija īstenojusi tādu stratēģiju kopumu, kas raksturīga nemilitāram asimetriskam karam, kas iekļauj Krievijas propagandas kanālu translācijas, Krievijas pilsonības piešķiršanu Latvijas nepilsoņiem, prokrieviskās politiskās partijas, kā arī pseido-cilvēktiesību kustību atbalstīšanu.¹¹⁷ Tāpat dažādu pasākumu organizēšana, krievu kultūras centri un citas aktivitātes, kas padara Krieviju par pozitīvu tēlu.

Pētījumā, lai izpētītu Krievijas asās varas īstenošanu un ietekmi Latvijā, darba autore izmanto Valsts drošības dienesta (līdz 2019. gadam Drošības policijas) gada publiskos pārskatus, kā arī Satversmes aizsardzības biroja ikgadējos pārskatus attiecīgajam laika periodam.

---

¹¹⁵ Dyer, A. (2017). *The Russian Federation's New Foreign Policy Concept*. Izgūts no: <https://pism.pl/publications/The-Russian-Federation-s-New-Foreign-Policy-Concept>

¹¹⁶ Turpat.

¹¹⁷ Bērziņš, J. (2014). *Krievijas jaunās paaudzes karš Ukrainā: tā nozīme Latvijas aizsardzības politikā*. Izgūts no: https://www.naa.mil.lv/sites/naa/files/document/2_PP02%20-2014%20-%20LV.pdf

5.2.1. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2014. gadā

2014. gadā galvenokārt Krievija radījusi draudus Latvijas valsts drošībai. 2014. gadā Latvijā pret valsti vērsās ārvalstu specdienesti – visplašākās aktivitātes pret Latviju izvērta Krievijas specdienesti – Federālais drošības dienests (FSB), Galvenā izlūkošanas pārvalde (GRU) un Ārējās izlūkošanas dienests (SVR), koncentrējoties uz informācijas iegūšanu, ietekmes pozīciju veidošanu un informatīvo operāciju organizēšanu pret Latviju, tai skaitā Krievijas tautiešu politikas darbības koordinēšanā.¹¹⁸

Lielākos riskus valsts konstitucionālās iekārtas drošībai radīja Krievijas īstenotā tautiešu politika. 2014. gadā Krievijas uzsāktais karš Ukrainā veicināja nepieciešamību pēc atbalsta no tautiešiem. Līdz ar to tika izplatīti nepamatoti pārmēti par cilvēktiesību pārkāpumiem un mazākumtautību diskrimināciju, kā arī mīts par fašisma glorificēšanu Latvijā, kas savu tiesību vārdā nodrošināja tautiešu interesi atbalstīt Krieviju. Tāpat 2014. gadā Krievijas īstenotā tautiešu politika iesaistījās Latvijas diskreditācijas kampaņās, izplatot starptautiskajās institūcijās un ārvalstu plašsaziņas līdzekļos sagrozītu informāciju par Latviju. Tāpat šajā gadā Krievijas tautiešu politikas īstenošanā turpināja “Rossotrudņičestvo” darbību (sk. skaidrojumu iepriekš). Tāpat šajā gadā tika izveidotas jaunas, Krieviju atbalstošas, organizācijas, kas nodarbojās ar Krievijas tautiešu politikas mērķu sasniegšanu.¹¹⁹

Krievijas tautiešu politikas mērķauditorija galvenokārt ir Latgales reģiona krievvalodīgie iedzīvotāji. Un Krievijas tautiešu politikas aktivitātes ir plašākas attiecībā uz tām Latvijas pašvaldībām, kur krievvalodīgo iedzīvotāju atsaucībai Krievijais tautiešu politikas iniciatīvām. Tās mērķis ir uzturēt Latgalē dzīvojošo tautiešu vidē lojālu nostāju pret Krieviju un veicināt viņu integrāciju ar Krieviju. Uzsvars tiek likts uz kultūras izglītības un vēsturiskās piemiņas pasākumiem. Arī 2014. gadā vairākās Latgales pašvaldībās notika dažādi pasākumi – eseju konkurss, popularizējot krievu valodu un tās kultūru, tika dāvinātas mācību grāmatas krievu valodā un citi pasākumi.¹²⁰

Krievijas asā vara izplatījās arī ar atbalstu Krimas aneksijai, kur atbalsts izpaudās publiskās komunikācijas līmenī. Šādā veidā arī atbalstu Krievijai mobilizēja vairāki Latvijas politiskās elites pārstāvji, lai vairotu Krievijas aso varu Latvijā, kā piemēram – Tatjana Ždanoka, Jurijs Zaicevs, Einārs Graudiņš un citi, kas bija kā instruments Krievijas asās varas aktivitātēs. Tāpat arī paši rīkoja Krievijas pozīciju atbalstošus publiskus pasākumus un izplatīja

---

¹¹⁸ Drošības policija. (2015). *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2014. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/12/lv/dp-2014-gada-parskats.pdf>

¹¹⁹ Turpat.

¹²⁰ Lerhis, A., Bērziņš, G., Keišs, A., Latišenko A. (2019). *Krievijas sadarbība ar Latvijas pilsētām*. Izgūts no: <https://appc.lv/wp-content/uploads/2019/06/APPC-Latgales-apskats-2019.pdf>

Krievijai vēlamos vēstījumus. Kā arī šie politiskās elites pārstāvji piedalījās populārākajos Krievijas TV kanālu raidījumos.¹²¹

2014. gadā notika arī pārmaiņas Krievijas dezinformācijas un propagandas metodēs, kas pārsniedza iepriekšējās informācijas operācijas.¹²² Galvenais propagandas mērķis bija padarīt Latviju kā “naidīgu valsti” Krievijas iedzīvotāju vidū, Latvijas iedzīvotāju vidū radīt Latviju kā “neizdevušos valsti”. Bez tā, 2014. gadā tika izveidotas arī jaunas informācijas platformas – “Sputnik”, kur ar radio un interneta ziņu portāla starpniecību tiktu izplatītas Krievijai labvēlīgas ziņas Latvijas informatīvajā telpā, kā arī darbību uzsāka vēl viens interneta resurss – *baltnews.lv* ar galveno uzdevumu – vairot atbalstu Krievijai un sekmēt Krievijas ģeopolitisko mērķu sasniegšanu.¹²³ Papildu tam 2014. gadā tika uzsākta ārzemju radiostacijām paredzēta pārraižu cikla “Pēterburga un krievu ārzemes” translācija. Latvijā šī cikla pārraide notika Rīgā un divās Sanktpēterburgas sadarbības pilsētās Daugavpilī un Rēzeknē, kā arī citur Latgalē. Pārraižu tēmas galvenokārt bija saistītas ar Sanktpēterburgas kultūru, vēsturi un tautiešu programmām.¹²⁴

Arī Satversmes aizsardzības biroja 2014. gada pārskatā norādīts, ka Krievijas informācijas realizācijā milzīgu lomu spēlēja Krievijas kontrolētie masu mediji, pētnieciskie institūti, ietekmējami ārvalstu mediji, tautiešu organizācijas, prokrieviski eksperti un politiķi, kā arī interneta ietekmes aģenti. Arī Ukrainas konflikta laikā Latvijā bija novērojama agresīva Krievijas informatīvās politikas realizācija ar informatīvā kara metodēm, kas tika radītas ar mērķi veicināt sabiedrības apjukumu un neskaidrību, tika kūdītās sabiedrības radikālās grupas, tādā veidā veicinot sabiedrības šķelšanos un polarizāciju.¹²⁵

Tāpat jau 2014. gadā SAB savā ikgadējā ziņojumā informēja par Krievijas izlūkošanas informācijas iegūšanu kibervidē. Šajā gadā Latvijas kibertelpā tika konstatēti vairāki spiegošanas gadījumi, kas tika vērsti pret valsts iestāžu informācijas un sakaru sistēmām.¹²⁶

---

¹²¹ Drošības policija. (2015). *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2014. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/12/lv/dp-2014-gada-parskats.pdf>

¹²² Wake, D. (2015). *Latvian Foreign and Security Policy Yearbook 2015: Old Tricks, New Context: Russia's Soft Power Approach to Latvia in Light of Russia's Aggression Against Ukraine*. Izgūts no: https://www.lai.lv/publikacijas/latvian-foreign-and-security-policy-yearbook-2015-429?get_file=1

¹²³ Drošības policija. (2015). *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2014. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/12/lv/dp-2014-gada-parskats.pdf>

¹²⁴ Lerhis, A., Bērziņš, G., Keišs, A., Latišenko A. (2019). *Krievijas sadarbība ar Latvijas pilsētām*. Izgūts no: <https://appc.lv/wp-content/uploads/2019/06/APPC-Latgales-apskats-2019.pdf>

¹²⁵ Satversmes aizsardzības birojs. (2015). *SAB 2014. gada darbības pārskats*. Izgūts no: https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2014_SAB-gada-parskats.pdf

¹²⁶ Turpat.

5.2.2. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2015. gadā

2015. gadā, tāpat kā iepriekšējā gadā, nozīmīgākie Latvijas drošības riski bija saistīti ar nemilitārajām Krievijas ietekmes instrumentiem, kas bieži ir diskrēti, bet ar ilgtermiņa efektu.¹²⁷ Galvenos pretizlūkošanas riskus Latvijā radīja Krievijas specdienesti FSB, SVR un Krievijas Bruņoto spēku ģenerālštāba Galvenā pārvalde (GU), kas veidoja ietekmes pozīcijas un organizēja informācijas operācijas pret Latviju. Šo aktivitāšu mērķis bija ietekmēt sabiedrisko domu un Latvijas iekšpolitiskos procesus.¹²⁸ Šo specdienestu ietekme turpinājusi palielināties, kas attiecīgi palielinājusi arī Krievijas specdienestu radīto apdraudējumu Latvijai.¹²⁹

Nozīmīgākos konstitucionālos riskus drošībai radīja tādas darbības, kas var ietekmēt Latvijas iekšpolitikas un ārpolitikas procesus atbilstoši Krievijas ģeopolitiskajām interesēm. Krievijas tautiešu politikas galvenie mērķi bija saglabājušies – tautiešu tiesību aizstāvība, tautiešu konsolidācija, vēlamo vēsturisko atmiņu nostiprināšana, kā arī krievu valodas un tās kultūras popularizēšana. Līdz tam Krievijas tautiešu politikā 2015. gadā nostiprinājās jauns darbības virziens – jaunieši – tiak veikta jauniešu piesaiste Krievijas augstskolām, veicinātas dažādas jauniešiem saistošas programmas, kuru mērķis ir veidot pozitīvu Krievijas tēlu, organizējot jauniešu vizītes Krievijā.¹³⁰

Krievijas tautiešu aktīvisti un Latvijas politiskā elite, kas atbalsta Krieviju 2015. gadā pievērsās Krievijai atbalstošu, informatīvo un protesta pasākumu organizēšanā, piemēram, Latvijas Krievu savienība (LKS) Rīgā rīkoja 2014. gada Odesas traģēdijas upuru piemiņai veltītu pasākumu, kur dominēja Krievijai vēlamie vēstījumi. Organizēšanā palīdzību un atbalstu sniedza arī Krievijas vēstniecība Latvijā, turpinot konsultācijas projektu sagatavošanā Krievijas fondu finansējuma saņemšanai. Tāpat 2015. gadā aktīvāk tika sākts izvērtēt ārpus Rīgas esošas tautiešu politikas atbalsta organizācijas – Ventpils krievu biedrība, Liepājas krievu kopiena, Jelgavas biedrība *Veče* un *Istok*, Aizkraukles organizācija *LAD*, Jēkabpils biedrība *Rodņik* un Rēzeknes krievu biedrība.¹³¹

Krievija aizvien vairāk sākusi pievērsties informatīvajam karam, kas noticis finansējuma samazināšanas dēļ un kas ir daudz lētāks līdzeklis, lai sasniegtu pēc iespējas plašāku auditoriju. 2015. gadā spilgtākā Krievijas informatīvās ietekmes kampaņa bija centieni

¹²⁷ Satversmes aizsardzības birojs. (2016). *SAB 2015. gada darbības pārskats*. Izgūts no: https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2015_SAB-gada-parskats.pdf

¹²⁸ Drošības policija. (2016). *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2015. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/11/lv/dp-2015-gada-parskats.pdf>

¹²⁹ Satversmes aizsardzības birojs. (2016). *SAB 2015. gada darbības pārskats*. Izgūts no: https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2015_SAB-gada-parskats.pdf

¹³⁰ Drošības policija. (2016). *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2015. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/11/lv/dp-2015-gada-parskats.pdf>

¹³¹ Turpat.

izveidot “Krievija šodien” (*Россия сегодня*), kā arī tika turpināts darbs pie informatīvās platformas “Sputnik” izveides, kas rezultējās ar darbības uzsākšanu 2016. gada februārī. Tāpat darbību uzsāka vai turpināja arī citas informatīvās platformas, piemēram, tīmekļvietne *zarya.lv*.¹³² Latvijai mērķētās informatīvās ietekmes kampaņas bija saistītas ar NATO klātbūtni Baltijas jūras reģionā, kas tika atspoguļota kā agresors un Krievijai naidīgs spēks.¹³³

Vēstures jomā 2015. gadā Daugavpilī tika aizsākta jauna tradīcija – festivāla “Dinaburg 1812” rekonstrukcija, kurā atainota vēsturiskā kauja starp Francijas Napoleona armiju un Krievijas impērijas karaspēku. Pasākuma laikā tiek pacelts visu nozīmīgāko militāro nocietinājumu karogs Krievijas impērijā, precīzāk, tā kopija, kas slavina Krievijas vēsturi. Šī vēsturisko notikumu rekonstrukcija ar katru nākamo gadu ieguvusi arvien lielāku popularitāti.¹³⁴

5.2.3. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2016. gadā

2016. gadā būtiski mazinājās Latvijas sabiedrības satraukums par drošību, kas būtiski pieauga 2014. gadā, ka Krievija anektēja Krimu.¹³⁵ Šajā gadā, līdzīgi kā iepriekšējos izpētes gados, nozīmīgāko apdraudējumu pretizlūkošanas jomā Latvijā nodarīja tādi Krievijas specdienesti kā FSB, SVR un GU, to galvenais uzsvars bija iegūt informāciju par Latviju.¹³⁶ Tāpat SAB konstatēja ārvalstu specdienestu vai to hakeru grupu kiberuzbrukumus, kas tika vērsti pret valsts institūcijām un amatpersonām, privātām kompānijām un medijiem. 2016. gadā kiberuzbrukumi visbiežāk tika veikti spiegošanas nolūkā, izmantojot pikšķerēšanas metodi.¹³⁷

2016. gadā Latvijā dzīvojošo tautiešu darbība tik nodrošināta, pateicoties Krievijas institūciju finansiālam, organizatoriskam un koordinējošam atbalstam. Finansiālu atbalstu nodrošināja tādi NVS kā “Rossotrudņičestvo”, “Ārvalstīs dzīvojošo tautiešu atbalsta un tiesību aizstāvības fonds”, fonds “Krievu pasaule”, A. Gorčakova vārdā nosauktais “Publiskās diplomātijas atbalsta fonds”, kā arī Krievijas vēstniecība Latvijā, kā arī Maskavas un Sanktpēterburgas pilsētu administrācijas.¹³⁸ Tomēr, lai arī Krievijas tautiešu politika ir redzamākais ietekmes instruments Latvijā, ar tās palīdzību Krievijai iespējams manipulēt tikai

---

¹³² Drošības policija. (2016). *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2015. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/11/lv/dp-2015-gada-parskats.pdf>

¹³³ Satversmes aizsardzības birojs. (2016). *SAB 2015. gada darbības pārskats*. Izgūts no: https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2015_SAB-gada-parskats.pdf

¹³⁴ Lerhis, A., Bērziņš, G., Keišs, A., Latišenko A. (2019). *Krievijas sadarbība ar Latvijas pilsētām*. Izgūts no: <https://appc.lv/wp-content/uploads/2019/06/APPC-Latgales-apskats-2019.pdf>

¹³⁵ Kudors, A. (2017). *Latvijas ārējā un drošības politika. Gadagrāmata 2017*. Izgūts no: https://www.lai.lv/publikacijas/latvijas-areja-un-drosibas-politika-gadagramata-2017-577?get_file=1

¹³⁶ Drošības policija. (2017). *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2016. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/10/lv/dp-2016-gada-parskats.pdf>

¹³⁷ Satversmes aizsardzības birojs. (2017). *SAB 2016. gada darbības pārskats*. Izgūts no: https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2016_SAB-gada-parskats.pdf

¹³⁸ Drošības policija. (2017). *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2016. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/10/lv/dp-2016-gada-parskats.pdf>

ar atsevišķām organizācijām un personām, nevis visiem krievvalodīgajiem Latvijas iedzīvotājiem. Cieša sadarbība izveidojusies tikai ar nelielu Latvijas krievvalodīgo organizāciju aktīvistu skaitu.¹³⁹

Šajā gadā Krievija lielu uzsvāru likusi uz Krievijas sabiedrisko organizāciju piedāvājumu Latvijā dzīvojošajiem tautiešiem apmeklēt un piedalīties dažādos pasākumos, nometnēs, forumos, izglītojošos semināros, festivālos un citur, pilnībā vai daļēji apmaksājot nokļūšanas un uzturēšanas izdevumus.¹⁴⁰

Otro gadu pēc kārtas Krievija mēģinājusi nodrošināt Krievijas tautiešu politikas attīstību jauniešu vidū, piedāvājot jauniešiem daudzveidīgus pasākumus Krievijā – forumus, konferences, nometnes, izglītojošās programmas un ekskursijas. Tomēr Latvijas jauniešu atsaucība un interese tikusi vērtēta kā salīdzinoši zema.¹⁴¹

2016. gadā Krievija turpināja izplatīt vēstījumus pret Latviju. Krievija šo tēmu ietvaros izplatītās tēzes, notikumu interpretācijas un dezinformāciju izmantoja kā pierādījumus apsūdzību virzīšanai pret Latviju. Paralēli Krievija ar tautiešu politikas aktivitātēm mēģināja sekmēt Krievijas ietekmi kultūrā, izglītība informācijas telpā un citur. Ar šādu aktivitāšu starpniecību tika sekmēta Krievijas klātbūtnes nostiprināšana Latvijā.¹⁴²

Skatoties uz kopējo informācijas telpu, šajā gadā Krievijas samazinātā finansējuma dēļ, kas notika pateicoties pret Krieviju ieviestajām sankcijām, Krievijas tautiešu politika aizvien vairāk koncentrējās tieši uz darbību virtuālajā vidē un uz Krievijas informācijas ietekmes atbalsta un propagandas aktivitāšu īstenošanu. Līdz ar to, gan Krievijas finansēto informācijas resursu, gan Krievijas televīzijas kanālu pieejamība Latvijā ļāva Krievijai informatīvajā telpā nodrošināt plašu informācijas klāstu, kuras mērķis bija nodot Krievijas ģeopolitiskajām interesēm atbilstošā virzienā vērstu ziņojumu. Krievijas informāciju resursu saturā tika iekļauti vēstījumi, kuru mērķis bija nodot patērētājiem Krievijai izdevīgas interpretācijas par Latvijas iekšpolitiskajām norisēm un starptautisko politiku.¹⁴³

2016. gadā Latvijā darbojās vismaz divi “Krievija šodien” uzturēti informācijas resursi – multimediju platforma “Sputnik” un interneta vietne *baltnews.lv*. Kā arī Krievijas tautiešu politikas aktīvistu viedokļu apmaiņas vietne *imhoclub.lv*. šajā periodā Krievijas interesēm atbilstošus vēstījumus Latvijā izplatīja arī radio stacija “Autoradio”, kas turpināja sadarbību ar radio “Sputnik”. Tāpat jaunums šajā gadā bija pseido ziņu platformas jeb klikšķu portāli, kas

---

¹³⁹ Satversmes aizsardzības birojs. (2017). *SAB 2016. gada darbības pārskats*. Izgūts no: https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2016_SAB-gada-parskats.pdf

¹⁴⁰ Drošības policija. (2017). *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2016. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/10/lv/dp-2016-gada-parskats.pdf>

¹⁴¹ Turpat.

¹⁴² Turpat.

¹⁴³ Turpat.

savā saturā iekļauj provokatīvu un sagrozītu informāciju, šādā veidā piesaistot pēc iespējas plašāku auditoriju, nodrošinot klikšķus uz attiecīgajām ziņu vietnēm reklāmu veidā.¹⁴⁴

5.2.4. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2017. gadā

2017. gadā Krievijas specdienesti izvērta apdraudējumu Latvijas drošībai. Latviju Krievijas specdienestus interesēja ne tikai kā kaimiņvalsts, bet arī kā NATO un Eiropas Savienības austrumu robeža un teritorija.¹⁴⁵ Specdienestu darbs pret Latviju tika īstenots arī informatīvajā telpā un kibertelpā. Šajos dienestos ir struktūrvienības, kas plāno un īsteno informācijas un psiholoģiskās operācijas, kā arī kiberuzbrukumus. Tāpat Krievijas specdienestiem ir infrastruktūra, kas nodrošina šo pasākumu organizēšanu informatīvajā telpā, piekļūstot gan Krievijas kontrolētajiem medijiem, gan uzturot savu resursus internetā. Kopumā Krievijas kiberspējas turpina palielināties, un tas 2017. gadā tika uzskatīts par vienu no straujāk augošajiem apdraudējumiem Latvijas drošībai. Kiberaktivitātes šajā laikā kļuva par ierastu Krievijas politikas sastāvdaļu, kas pavada gandrīz visas Krievijas ārpolitikas aktivitātes.¹⁴⁶

2017. gadā lielu lomu Krievijas tautiešu koordinēšanā uzņēmās Krievijas vēstniecība un ģenerālkonsulāti Daugavpilī un Liepājā, tika veidotas attiecības ar aktīvākajiem Krievijas tautiešiem – organizācijām un individuālajiem aktīvistiem. Tomēr kopumā 2017. gada tendences norādījušas, ka tautieši Latvijā nav tik efektīvi kā to vēlētos Krievija.¹⁴⁷

Šajā gadā tika novērotas aktivitātes pie vēsturiskās atmiņas nostiprināšanas un saglabāšanas, lai turpinātu fiziski un emocionāli noturēt saikni ar Krieviju gan cilvēkiem dažādos vecumos. 2017. gadā viena no prioritātēm tika virzīta arī prokremlisko aktīvistu jaunās paaudzes audzināšana. Kā arī tika konstatēti Krievijas vēstniecības centieni veicināt sadarbību ar vēsturniekiem, kuri iepriekš ir publicējuši Krievijas vēstures interpretācijai atbilstošus darbus.¹⁴⁸

Tāpat kā iepriekšējos gados, arī šajā gadā Krievijas tautieši iesaistījās dažādās Krievijas īstenotajās informatīvajās kampaņās. Tika izmantoti pārspīlēti viedokļi pret Latviju. Tāpat arī Krievijas tautiešus no Latvijas aicināja uz Krievijas propagandas šoviem, pilnībā apmaksājot

---

¹⁴⁴ Drošības policija. (2017). *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2016. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/10/lv/dp-2016-gada-parskats.pdf>

¹⁴⁵ Drošības policija. (2018). *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2017. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/9/lv/dp-2017-gada-parskats.pdf>

¹⁴⁶ Satversmes aizsardzības birojs. (2018). *SAB 2017. gada darbības pārskats*. Izgūts no: https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2017_SAB-gada-parskats.pdf

¹⁴⁷ Drošības policija. (2018). *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2017. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/9/lv/dp-2017-gada-parskats.pdf>

¹⁴⁸ Turpat.

nepieciešamos izdevumus.¹⁴⁹ 2017. gadā joprojām būtiska bijusi jauniešu piesaiste, tādēļ attiecīgajā gadā ar dažādu instrumentu palīdzību Krievija mēģināja piesaistīt jauniešus piedalīties Krievijas tautiešu politikas pasākumos ārvalstīs. Šo procesu veicināt mēģināja arī “Rossotrudņičestvo”, kas koordinē arī Latvijas vidusskolēnu piesaisti Krievijas augstskolās.¹⁵⁰

Tāpat darbu turpināja arī vairākas tieši Latvijas auditorijai pielāgotas informatīvās platformas, kurās integrēti Krievijas propagandai saskaņoti vēstījumi. Propagandas kampaņu realizēšanā tika izmantoti valdības un citu Krievijas varas institūciju finansēti informācijas resursi. Tomēr 2017. gadā jaunu popularitāti ieguva sociālie mediji “Twitter” (šobrīd, 2024. gadā, “X”) un “Facebook”, kur tika identificēti lietotāji ar viltotām identitātēm, kas tika izmantoti Krievijas propagandas īstenošanai un popularizēšanai. Ar šīm aktivitātēm nodarbojas gan prokremliskie aktīvisti Latvijā, gan interneta boti un interneta ietekmes aģenti, kuri sekmē informācijas masveidīgu radīšanu, izplatīšanu un sociālajos medijos notiekošo diskusiju graušanu.¹⁵¹ Krievijas ietekmes pasākumu un propagandas uzdevumi Latvijā pilnībā atbilst Krievijas ārpolitikas mērķiem – stiprinot ietekmi reģionā un vājinot NATO un ES. Tomēr aizvien galvenais pamats Krievijas informatīvajai ietekmei Latvijā ir bijuši Krievijas kontrolētie televīzijas kanāli – “Krievija šodien”, “Sputniknews”, “Baltnews”.¹⁵²

5.2.5. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2018. gadā

2018. gadā aktīvi darbojās tādi Krievijas specdienesti kā FSB, GRU, SVR. Galvenokārt specdienesti fokusējās uz informācijas iegūšanu par NATO partnervalstu klātbūtni Latvijas teritorijā un citiem ar Latvijas dalību starptautiskajās organizācijās un ārpolitiku saistītiem jautājumiem, kā arī iekšpolitiskiem un sociālekonomiskiem procesiem, kritisko infrastruktūru valstī. Tāpat specdienestus interesēja iegūt stratēģiska līmeņa informāciju par sabiedrības viedokli dažādos jautājumos, ko izmantot tālākā propagandas un dezinformācijas izplatīšanā.¹⁵³

2018. gadā aktualitāti ieguva kibervide un draudi šajā vidē. Latvijas apdraudējums kibertelpā ir skatāms kontekstā ar vispārējo apdraudējumu, ko Latvijai rada Krievija, jo tās spējas un gatavība pielietot kiberspējas joprojām turpina palielināties.¹⁵⁴ Latvijā specdienestu radītais apdraudējums kibervidē izpaudās divos veidos – pirmkārt, tehniska rakstura

---

¹⁴⁹ Drošības policija. (2018). *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2017. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/9/lv/dp-2017-gada-parskats.pdf>

¹⁵⁰ Turpat.

¹⁵¹ Turpat.

¹⁵² Satversmes aizsardzības birojs. (2018). *SAB 2017. gada darbības pārskats*. Izgūts no: https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2017_SAB-gada-parskats.pdf

¹⁵³ Drošības policija. (2018). *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2017. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/9/lv/dp-2017-gada-parskats.pdf>

¹⁵⁴ Satversmes aizsardzības birojs. (2019). *SAB 2018. gada darbības pārskats*. Izgūts no: https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2018_SAB-gada-parskats.pdf

ievainojamību izmantošanu, otrkārt, ar sociālo mediju sniegtajām iespējām personu profilēšanai un uzrunāšanai virtuālajā vidē.¹⁵⁵

Tāpat arī 2018. gadā savu aktivitāti saglabājusi Krievijas tautiešu politika. Šī gada retorika joprojām balstījies savu pilsoņu tiesību aizstāvībā – šajā ziņā tikuši izmantoti dažādi apgalvojumi – krievu valodas lietojums, okupācijas tematika, nepilsoņu jautājumi un citi. Šajā gadā lielāku aktivitāti, aizstāvot Krievijas tautiešu politiku un iesaistoties propagandas izplatīšanā, iesaistījās LKS, kur tā īstenoja arī etnisko spriedzi vairojušu priekšvēlēšanu kampaņu. Vairāki LKS biedri mēģināja uzsākt sadarbību ar Krievijas Valsts Domes NVS, Eirāzijas integrācijas un tautiešu lietu komiteju, lai panāktu Krievijas politisko spiedienu uz Latviju. Tāpat aktīvisti, kuri vienlaikus ir arī LKS biedri, bija regulāri viesi Krievijas propagandas televīzijas kanālos, izplatot Latviju nomelnojošus vēstījumus.¹⁵⁶

Krievijas vēstniecība un ģenerālkonsulāti visā Latvijā uzturēja kontaktu ar Krievijas tautiešu pasākumu rīkotājiem, atbalstot tādus pasākumus, kuros Latvijas vēsturiskie notikumi tika interpretēti labvēlīgi Krievijai. Tāpat militāri memoriālais darbs šajā gadā ir papildinājis Krievijas vēsturisko atmiņu nostiprināšanu Latvijā. Galvenais militāri memoriālā darba mērķis bijis iedzīvināt Krievijas vēsturiskās atmiņas caur fiziskiem objektiem. Šādā veidā arī Krievijas vēstniecība un ģenerālkonsulāti centās sadarboties ar Latvijas pašvaldībām, lai atjaunotu militāros memoriālus.¹⁵⁷

2018. gadā darbs ar jauniešiem tika noteikta kā Krievijas tautiešu politikā iesaistīto institūciju prioritāte. Šajā gadā tika turpināts darbs arī pie Latvijas jauniešu piesaistes Krievijā notiekošajos forumos, konferencēs un citos pasākumos. Šo pasākumu laikā arī jaunieši tika mudināti nodarboties ar Krievijas atbalstošām aktivitātēm savās valstīs.¹⁵⁸

Krievijas ietekme un darbība Latvijas informatīvajā telpā 2018. gadā radīja vienu no būtiskākajiem Latvijas drošības ilgtermiņa apdraudējumiem.¹⁵⁹ Krievijas darbības Latvijas informatīvo telpu papildīja ar dažādiem vēstījumiem par iespējamiem kariem un apdraudējumiem Latvijas faktiskai un praktiskai pastāvēšanai. Šādas, propagandējošas, ziņas visbiežāk sastopamas bija tādās interneta vietnēs kā *vesti.lv*, *vesti.bb.lv*, *sputniknews.ru*. Krievijas propagandu tās mērķu sasniegšanai sekmēja arī Krievijas televīzijas plašā pārstāvēniecība Latvijā, Krievijas finansēto un Krievijas atbalstošo informācijas resursu darbība, sociālo mediju sniegtā informācijas izplatīšanas izmantošana. Attīstoties tehnoloģijām un

---

¹⁵⁵ Valsts drošības dienests. (2019). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2018. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/2/lv/vdd-2018-gada-parskats.pdf>

¹⁵⁶ Turpat.

¹⁵⁷ Turpat.

¹⁵⁸ Turpat.

¹⁵⁹ Kudors, A. (2018). Latvijas ārējā un drošības politika. *Gadagrāmata 2018: Latvijas un Krievijas attiecības*. Izgūts no: https://www.lai.lv/publikacijas/latvian-foreign-and-security-policy-yearbook-2018-669?get_file=1

mainoties interneta paradumiem sabiedrībā, Krievija turpināja attīstīt sociālo mediju izmantošanu Krievijas propagandas nolūkiem. 2018. gadā tika identificēti dažādi informācijas izplatīšanas veidi “Facebook”, “Youtube” un “X”.¹⁶⁰

2018. gadā Latvijā aktīvi tika turpināts darbs pie Krievijas propagandas, efektivitāte tika virzīta, izmantojot Krievijas politologus, tos dēvējot par ekspertiem, pētniekiem, profesoriem un aktīvistiem. Šāda prakse tika piekopta arī nākamajos izpētes gados. Līdz ar to, Krievijas informācijas saturā par viedokļa līderiem tika izmantoti Krievijas tautiešu politikas atbalstītāji, kā arī Krieviju atbalstoši Latvijas uzņēmēji un politiķi.¹⁶¹

Tāpat aktivitāti turpināja Krievijas televīzijas kanāli, un viena no lielākajām problēmām informācijas aprītei ir atšķirība starp Latvijas un Krievijas televīzijas kanālu finansējumu, kur uzvar Krievijas kanāli. Šī sašķeltā informatīvā telpa vairo Latvijas vārīgumu pret Krievijas izplatīto propagandu un dezinformāciju, kuras sekas izpaužas sabiedrības šķelšanā.¹⁶²

5.2.6. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2019. gadā

2019. gadā Krievijas specdienesti (FSB, GRU, SVR) turpināja agresīvas izlūkošanas pret Latviju.¹⁶³ Krievijas specdienesti pret Latviju strādā ne tikai izvietojot izlūkus, bet arī īsteno darbu no savas valsts teritorijas. Aktīvie pasākumi visbiežāk tiek izvērsti interneta vidē-medijos un sociālajos medijos.¹⁶⁴

Tāpat Latvija piedzīvojuši kiberuzbrukumus. Latvijas kibertelpa lielākoties tikusi izmantota kā starpposms dažādu darbību īstenošanai citur. Šajā gadā Latvijā tika pieļauta šeit bāzētu resursu prettiesiska izmantošana kibertelpā. Personiska labuma un valstu atbalstītas hakeru grupas izmantoja Latvijas informācijas tehnoloģiju komersantu pakalpojumus.¹⁶⁵

2019. gadā tika konstatēti Krievijas centieni ietekmēt Latvijas politisko dienaskārtību un sabiedrības viedokli, galvenokārt šos riskus veicināja Krievijas tautiešu aktivitātes Krievijas interešu sasniegšanai, tāpat vēsturiskās atmiņas politika un informatīvās ietekmes, un propagandas pasākumi. Krievijas propagandā plaši tika izmantoti vēstījumi, kas tika pielāgoti

---

¹⁶⁰ Valsts drošības dienests. (2019). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2018. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/2/lv/vdd-2018-gada-parskats.pdf>

¹⁶¹ Turpat.

¹⁶² Kudors, A. (2018). Latvijas ārējā un drošības politika. Gadagrāmata 2018: Latvijas un Krievijas attiecības. Izgūts no: https://www.lai.lv/publikacijas/latvian-foreign-and-security-policy-yearbook-2018-669?get_file=1

¹⁶³ Valsts drošības dienests. (2019). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2018. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/2/lv/vdd-2018-gada-parskats.pdf>

¹⁶⁴ Satversmes aizsardzības birojs. (2020). *SAB 2019. gada darbības pārskats*. Izgūts no: https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2018_SAB-gada-parskats.pdf

¹⁶⁵ Valsts drošības dienests. (2020). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2019. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/1/lv/vdd-2019-gada-parskats.pdf>

tā brīža aktuālajiem notikumiem Krievijas mērķu sasniegšanai, tas ir, grozot informāciju sev labvēlīgā veidā.¹⁶⁶

Arī Krievijas diplomātiskās pārstāvniecības Latvijā turpināja izvērst aktivitātes jauniešu piesaistei savu mērķu sasniegšanā, koordinēja Krievijas vēsturisko atmiņu stiprināšanu, kā arī iesaistījās informatīvās ietekmes pasākumos. Tāpat Krievijas diplomātiskā pārstāvniecība sniedza palīdzību Krievijas tautiešu neformālajai Latvijas Sabiedrisko organizāciju padomei (LSOP), kontrolēja tautiešu pārstāvju no Latvijas dalību Krievijas organizētajos pasākumos, kā arī koordinēja finanšu izdali Krievijas finansējuma saņemšanai, tāpat vadīja Militāri memoriālā darba padomi un koordinēja citus ar Krievijas medijiem Latvijā saistītus jautājumus.¹⁶⁷ 2019. gadā ar pastarpinātu LSOP palīdzību tika izveidots jauns neregistrēts veidojums – Latvijas Jauniešu sabiedrisko organizāciju koordinācijas padome (LJSOKP), tomēr situācija neuzlabojās. Latvijas jaunā paaudze vairumā vairs neizvēlas identificēt sevi ar Krieviju un tās ideoloģiju.¹⁶⁸ Tāpat Krievijas vēstniecība Latvijā īstenojusi praski, kurā pasūtītas un apmaksātas publikācijas atsevišķos Latvijas krievvalodīgajos medijos, kur preses izdevēji uzdodas par autoriem, nenorādot, ka saturs ir apmaksāts un sagatavots, sadarbojoties ar Krievijas vēstniecību.¹⁶⁹

Krievija pastiprināti izmantoja savus tautiešus kā viedokļa līderus un savas jomas ekspertus, kas tika ekspluatēti, lai runātu par Latvijā it kā esošu rusofobiju, nacisma un fašisma atdzimšanu, krievu tiesību pārkāpumiem un citiem vēstījumiem. Līdz ar to, tautieši tika izmantoti, lai provocētu viedokļu sadursmi, cerot uz konfrontāciju, kas varētu diskreditēt Latviju. Tāpat tika fiksēti gadījumi, kad tautieši vairoja etnisko spriedzi sabiedrībā.¹⁷⁰

2019. gadā kā viens no Krievijas asās varas instrumentiem nostiprinājās centieni veidot Krievijas ģeopolitiskajām interesēm atbilstošu vēsturisko atmiņu. Primāri Krievija centās aizvien veicināt savu vēstures interpretāciju, kas izpaudās dažādu pasākumu un konferenču organizēšanā. Kā arī Krievija atjaunoja un uzturēja padomju memoriālus. Tāpat Krievija sniedza atbalstu Krievijai nozīmīgu vēstures notikumu atzīmēšanai. Tomēr nozīmīgāko lomu 2019. gadā Krievija piešķīra militāri memoriālo darbību, balstoties uz Latvijā noslēgtā līguma

---

¹⁶⁶ Valsts drošības dienests. (2020). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2019. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/1/lv/vdd-2019-gada-parskats.pdf>

¹⁶⁷ Turpat.

¹⁶⁸ Turpat.

¹⁶⁹ Satversmes aizsardzības birojs. (2020). *SAB 2019. gada darbības pārskats*. Izgūts no: https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2018_SAB-gada-parskats.pdf

¹⁷⁰ Valsts drošības dienests. (2020). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2019. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/1/lv/vdd-2019-gada-parskats.pdf>

“Par Latvijas apbedījumu status Krievijas Federācijas teritorijā un Krievijas apbedījumu status Latvijas Republikas teritorijā”.¹⁷¹

Tāpat, lai veicinātu aso varu Latvijā, Krievija aktīvi izmantoja arī tās informatīvos kanālus, lai spodrinātu valsts tēlu un diskreditētu Latviju par Krievijai netīkamajiem notikumiem. Bez tā Krievija turpināja izmantot gan Rietumu, gan vietējos sociālos medijus – “Facebook”, “X”, “VKontakte”*, “Odnoklassniki”**, lai, izmantojot interneta ietekmes aģentus, sabiedrībā vairotu Krievijas ārpolitikas mērķu sasniegšanu. Šajā gadā konstatēta arī *baltnews.lv* darbības apturēšana, kas VDD vērtējumā ir bijis viens no agresīvākajiem Krievijas informatīvās ietekmes instrumentiem, kas sistemātiski izplatījis manipulatīvu, sagrozītu un dezinformējošu informāciju par Latviju.¹⁷² Bez tā 2019. gadā darbojās Jevgēņija Prigožina vadītā “Interneta pētījumu aģentūra”, kas īsteno apjomīgus skaitu vēstījumu sociālajās platformās, to izplatīšanā iesaistās arī aktīvisti ārpus Krievijas, kā arī vēstījumu izplatīšanai tiek izmantota automatizēta vēstījumu izplatīšana un interneta ietekmes aģenti.¹⁷³ Kopumā iespējams norādīt, ka Krievijas informatīvie uzbrukumi Latvijai ir demokrātiju deformējoši un drošību mazinoši.¹⁷⁴

5.2.7. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2020. gadā

2020. gadā visu pasauli skāra Covid-19 pandēmija, kas Krievijai apgrūtināja tās iespējas klātienē īstenot dažādas asās varas aktivitātes. Arī Krievijas specdienesti bija spiesti izvēlēties citas metodes, kas piemērotas informācijas ieguvei attālināti. Līdz ar to pieauga alternatīvas izlūkošanas metodes, kā kiberizlūkošana, signālu izlūkošana, satelītizlūkošana. Viens no izplatītākajiem uzbrukuma veidiem tika konstatēts pikšķerēšanas e-pasta vēstules. Latvijas kibertelpa tika izmantota gan kā uzbrukuma mērķis, gan uzbrukuma starpvalsts.¹⁷⁵

Līdz ar Covid-19 pandēmiju, iepriekšējos izaicinājumus papildināja jauni, kas raisīja labvēlīgu vidi Krievijai veicināt papildu neapmierinātību ar esošo situāciju pasaulē un ierobežojumiem valstī, tai pat laikā, tas sniedza iespēju Krievijai parādīt pozitīvu savas valsts tēlu, sniedzot humanitāro palīdzību citām, Covid-19, skartajām valstīm. Kopumā 2020. gadā

¹⁷¹ Valsts drošības dienests. (2020). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2019. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/1/lv/vdd-2019-gada-parskats.pdf>

* Lietotne, kas ļauj lietotājiem dalīties savās domās un jūtās ar draugiem, ģimeni vai ikvienu, kam viņi izvēlas sekot platformā, izmantojot statusa atjauninājumus, fotoattēlus, videoklipus un saites. Izgūts no: <https://www.huntintel.io/post/what-is-vk-social-media-app-a-look-at-the-russian-platform>

** Sākotnēji mērķis bija novērst to, ka bijušie studenti zaudē kontaktus, tomēr laika gaitā platforma ieguvusi līdzīgu nozīmi kā “Facebook”. Izgūts no: <https://www.arimetrics.com/en/digital-glossary/odnoklassniki>

¹⁷² Valsts drošības dienests. (2020). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2019. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/1/lv/vdd-2019-gada-parskats.pdf>

¹⁷³ Satversmes aizsardzības birojs. (2020). *SAB 2019. gada darbības pārskats*. Izgūts no: https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2018_SAB-gada-parskats.pdf

¹⁷⁴ Kudors, A. (2019). *Latvijas ārējā un drošības politika. Gadagrāmata 2019: Fiziski – blakus, domās – tālu*. Izgūts no: https://www.lai.lv/publikacijas/latvijas-areja-un-drosibas-politika-gadagramata-2019-770?get_file=1

¹⁷⁵ Valsts drošības dienests. (2021). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2020. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/4/lv/vdd-2020-gada-parskats.pdf>

Krievijas asās varas mērķis bija graut Latvijas iedzīvotāju ticību valsts konstitucionālajai iekārtai, valsts demokrātijas pamatprincipiem, valsts leģitimitātei un tās nākotnei. Neskatoties uz Covid-19 ierobežojumiem, Krievija turpināja īstenot dažādas Krievijas tautiešu tiesību aizsardzības, tautiešu jauniešu konsolidācijas un vēsturiskās atmiņas saglabāšanas aktivitātes, bet līdz tam, Krievija izmantoja Covid-19 pandēmiju un uzsāka izplatīt dažādas sazvērestības teorijas, dezinformāciju un viltus ziņas, kas Covid-19 pandēmijas ietvaros, sabiedrībā spēj radīt papildus neapmierinātību un apjukumu, kā arī organizēt protesta akcijas, kas savukārt rada Krievijai nepieciešamo saturu tās nomelnošanas kampaņai.¹⁷⁶

Krievijas ietekmes centri balstījās Krievijas varas vertikālē – galvenos uzdevumus un vadlīnijas tieši vai ar Krievijas amatpersonu deklarāciju un publisko paziņojumu tiek novadīts līdz attiecīgo uzdevumu izpildītājiem. Vertikāles lejas daļā atrodas tautieši, kas izpilda saņemtās vadlīnijas.¹⁷⁷

2020. gads Krievijas asās varas politikā iezīmējās ar nozīmīgām izmaiņām finansējuma piešķiršanā Krievijas tautiešu aktīvistiem un to pārstāvētajām organizācijām. Mainoties “Rossotrudničestvo” vadītājam, aģentūra piedzīvoja tās kultūras centru un pārstāvniecību reorganizāciju, uzsākot tieša kontakta veidošanu prokrievisko aktīvistu vidē. Atskatoties uz Krievijas diplomātisko dienestu, tad nemainīgu lomu Krievijas tautiešu politikas īstenošanā ieņēma jaunieši un darbs ar jaunatni, tāpat Krievijas vēstures politikas stratēģisko mērķu realizēšana. Neskatoties uz Covid-19 pandēmijas ierobežojumiem, Krievijas diplomātiskās pārstāvniecības Rīgā, Daugavpilī un Liepājā aktīvi iesaistījās arī Krievijas vēstures politikas realizēšanā, piemēram, 9. maija ziedu nolikšanā dažādās Krievijai nozīmīgās piemiņas vietās.¹⁷⁸

Covid-19 pandēmijas ierobežojumi Krieviju daļēji ierobežoja asās varas aktivitāšu īstenošanā. Pateicoties modernajām tehnoloģijām, plašākās asās varas aktivitātes tika īstenotas tieši sociālajos medijos un ar tiešās komunikācijas platformu palīdzību. Krievijas vēstniecība sociālajos medijos pievērsa uzmanību tieši vēsturisko liecību atspoguļošanai, tika organizēti konkursi, kas sniedza iespēju popularizēt kontus daudz plašākai sabiedrības daļai. Vēstniecība arvien aktīvāk izmantoja sociālo mediju “Facebook”, lai sekmētu Krievijai labvēlīgu vēstījumu izplatīšanu. Galvenais uzsvars tika likts uz jauniešiem, kas jopriņām Krievijai ir kritiski nozīmīgi tās Krievijas tautiešu politikas nākotnes attīstībā. Tomēr jauniešu padome LJSOKP nedarbojās vien sociālajos medijos, bet gan izglītojošu iniciatīvu īstenošanā, tīklošanās pasākumu organizēšanā un Krievijas informācijas izplatīšanā. Tāpat LJSOKP izdevās

---

¹⁷⁶ Valsts drošības dienests. (2021). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2020. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/4/lv/vdd-2020-gada-parskats.pdf>

¹⁷⁷ Turpat.

¹⁷⁸ Turpat.

saorganizēt diskusiju Latvijā sarunu festivālā “LAMPĀ”, šādā veidā iegūstot iespēju plašai Latvijas sabiedrības daļai prezentēt uz Krievijas interesēm balstītu informāciju.¹⁷⁹

Kopumā Kremļa informatīvā ietekme tika vērsta izmantojot Krievijas kontrolē esošo mediju klāstu un sociālos medijus, lai Latvijas informatīvo telpu pārpildītu ar Krievijas ārpolitikas interešu ziņojumiem, propagandu un dezinformāciju. Tāpat Krievija lielu uzsvāru šajā gadā likusi uz izklaidējoša un viegla satura nodošanu mērķauditorijai bez agresīvas un uzbrūkošas propagandas, kas tomēr spēj dezinformēt un propagandēt lasītājus. Krievija savu ietekmi pastiprināt centās videoblogos, kas tika publicēti video platformā “Youtube”. Ņemot vērā Krievijas plaša mēroga aktivitātes un radītā satura patēriņu Latvijā, valsts iedzīvotāji tika pakļauti Krievijas radītājiem vēstījumiem, īpaši izmantojot Covid-19 tematu un iespēju šādā veidā šķelt Latvijas sabiedrību.¹⁸⁰

2020. gadā Krievija aktīvāk informācijas vidē sākusi izmantot viltus ziņas kampaņas, kuras mērķis ir panākt, lai Krievijas interpretācijas informācija tiktu publicēta Latvijas medijos. Šīm viltus ziņām dots nosaukums – Rēgu rakstnieks (*Ghostwriter*), un ir pamats uzskatīt, ka tas ir Krievijas specdienestu projekts.¹⁸¹

Arī Krievijas tautieši šajā gadā, lai arī valstī bija pulcēšanās ierobežojumi, netika atstāti novārtā. Tautiešu darbs tika koncentrēts, pirmkārt, pret Krievijas tautiešiem vērsto “slikto” attieksmi mītnes valstīs, tai skaitā Latvijā. Otrkārt, uzmanība tika vērsta uz it kā esošiem tiesību pārkāpumiem pret tautiešiem mītnes zemēs. Šie vēstījumi tika izmantoti un plaši atspoguļoti Krievijas propagandā, tādā veidā izplatot vēstījumus par Latviju kā rusofobisku valsti.¹⁸²

5.2.8. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2021. gadā

2021. gads Latvijā tika aizvadīts līdzīgi kā 2020. gads, taču ar pastiprinātu uzmanību Krievijas aktivitātēm netālu no Ukrainas robežas. 2021. gadā tikušas virzītas arī militāras ambīcijas, Krievijas specdienestiem interesējoties ne tikai par Latvijas aizsardzības spējām, NATO klātbūtni, bet arī kritisko infrastruktūru. 2021. gads iezīmējis arī vairākas jaunas tendences kibernetikas jomā, aizvien lielāku aktivitāti kibernetiku vidē ieguva piegādes ķēžu uzbrukumi, kas sniedz iespēju vienlaicīgi kompromitēt lielu skaitu potenciālu upuru.¹⁸³

---

¹⁷⁹ Valsts drošības dienests. (2021). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2020. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/4/lv/vdd-2020-gada-parskats.pdf>

¹⁸⁰ Turpat.

¹⁸¹ Satversmes aizsardzības birojs. (2021). *SAB 2020. gada darbības pārskats*. Izgūts no: https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2018_SAB-gada-parskats.pdf

¹⁸² Valsts drošības dienests. (2021). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2020. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/4/lv/vdd-2020-gada-parskats.pdf>

¹⁸³ Valsts drošības dienests. (2022). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2021. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/29/lv/vdd-2021-gada-parskats.pdf>

Galveno kiberaudraudējumu šajā gadā radīja Krievijas specdienesti, kas īstenojusi agresīvu darbību un radījusi būtiskus kolektīvās un nacionālās drošības riskus.¹⁸⁴

2021. gads un Krievijas militārās ambīcijas reģionā, nodrošinājušas arī agresīvākas metodes konstitucionālās iekārtas audraudējumam. Krievija norādījusi, ka tās redzējumā nav vietas tādām vērtībām kā valstu neatkarība, suverenitāte, cieņpilna līdzpastāvēšana un starptautiskās tiesības. Krievijas redzējums 2021. gadā skaidri parādījis, ka tās redzējums ir balstīts dezinformējošā, propagandiskā vidē, kuras centrā ir spriedzes radīšana, bailes, draudi un citu valstu vēstures noliegšana, uzspiežot Krievijas “pareizo” vēstures stāstījumu. Krievija Latvijā to īstenoja un izplatīja izmantojot plašu politisko, diplomātisko, humanitāro, informatīvo un juridisko ietekmes instrumentu klāstu.¹⁸⁵

2021. gada sākumā Krievija izveidoja un apstiprināja plānu darbam ar tautiešiem no 2021. līdz 2023. gadam. Plānā tika uzskaitīta virkne dažādu pasākumu, kas šajā laika periodā būtu jāīsteno, par galvenajiem virzieniem nosakot – ārvalstīs esošās krievu diasporas konsolidēšana, tautiešu tiesību aizsardzība, atbalsts tautiešu jauniešu organizācijām, kā arī krievu valodas un etnokulturālās identitātes aizsardzība.¹⁸⁶

Krievija turpināja ne tikai Latvijā, bet starptautiskā mērogā izplatīt melus par Latvijas valdības politiku, kas it kā vērsta uz krievvalodīgo tiesību ierobežošanu, kā arī krievu kultūras iznīcināšanu. Kā arī Krievijai pieaugoša nozīme bija vēstures politikas mērķu sasniegšanai. Vēstures politikas mērķu sasniegšanai Latvijā tika organizēti dažādi pētījumi par 20. gadsimta pirmās puses notikumiem. Tāpat Krievijas diplomātiskais korpuss koncentrējās uz padomju memoriāla remontdarbiem, piemiņas tīkla veidošanu un atjaunošanu Latvijas teritorijā, kā arī Krievija savu mērķu sasniegšanai izmantoja Latvijas militārās arheoloģijas organizācijas, kuru publiskās izpausmes tika izmantotas Krievijas propagandas mērķiem.¹⁸⁷

Krievijas infomatīvo ietekmes pasākumu primārais uzdevums bija masveidīgi propagandēt Krievijas pasaules redzējumu. Krievija 2021. gadā gan atklātā, gan slēptā veidā atbalstu sniedza gan Krievijas masu informācijas līdzekļiem, gan televīzijas kanāliem, gan radio stacijām, tāpat ziņu interneta vietnēm un blogiem, kā arī sociālo mediju platformām, kas daudzos gadījumos ir brīvi pieejami arī Latvijā. Šajās platformās Krievijas īstenoja tādas aktivitātes, kas bija tieši vērstas pret Latviju, galvenokārt krievu valodas mediju patērētājiem, kas varētu būt uzticīgāki Krievijas sniegtajai informācijai.¹⁸⁸

---

¹⁸⁴Satversmes aizsardzības birojs. (2022). *SAB 2021. gada darbības pārskats*. Izgūts no: https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2018_SAB-gada-parskats.pdf

¹⁸⁵Valsts drošības dienests. (2022). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2021. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/29/lv/vdd-2021-gada-parskats.pdf>

¹⁸⁶ Turpat.

¹⁸⁷ Turpat.

¹⁸⁸ Turpat.

Šajā gadā savu kulmināciju sasniedza Krievijas izplatītā dezinformācija un propaganda kā rezultātā palielinājās tādu komentāru izplatība sociālajos medijos, kas saturēja vardarbīgus un agresīvus vēstījumus. Nemainīgi Krievijas vēstījumos galvenā loma bija Krievijas valsts iestādēm un Kremlim lojāliem televīzijas kanāliem. Šajā gadā Krievijas propagandu un dezinformāciju papildināja un par nozīmīgu resursu kļuva Baltkrievijas autoritārā līdera kontrolē esošie televīzijas kanāli un citi informācijas resursi, kas nodrošināja papildu informācijas izplatīšanu Latvijā. Tāpat Krievijas informatīvo ietekmi nodrošināja arī vairāki Latvijā esošie krievu valodas mediji un cita veida informācijas resursi, kas savā saturā iekļāva vēstījumus un ziņas par Krievijas interesēm atbilstošiem vēstījumiem Latvijā. Vēl Krievija izmantoja laikrakstus, kā vienu no informācijas nodošanas platformām.¹⁸⁹

Īpaša vieta Krievijas propagandā tika atvēlēta dažādām mazpazīstamām interneta vietnēm, kas kalpojušas kā pateicīga vieta tieši mērķētas dezinformācijas izplatīšanai par Latviju. Ar katru gadu nozīmīgāku vietu Krievijas informatīvās ietekmes sfērā ieņem dažādas sociālo mediju platformas. Šajā, 2021. gadā, novērots, ka aizvien lielāka Krievijas aktivitāte bijusi “Telegram” tiešās komunikācijas platformā, kas liecina par Krievijas iespējamu gatavību plašai kara fāzei Ukrainā, iespējamām Krievijas informācijas resursu slēgšanām mērķa valstīs, kā arī pārorientēšanos uz jauniem veidiem, kā veiksmīgi sasniegt savu auditoriju ārvalstīs.¹⁹⁰

2021. gadā, tāpat kā iepriekš, turpināja darboties Krievijas tautieši, galvenais uzsvars atkārtoti bijis uzrunāt jaunus līderus, kas spētu turpināt attīstīt Krievijas tautiešu politiku Latvijā. Šajā gadā aktīvāku darbību uzsāka Krievijas federālā aģentūra “Rosmolodož”*, kas izvērta virkni pasākumu jauniešu piesaistei. Piesaistei tika izveidota padome – Krievijas tautiešu Latvijā jauniešu padome, tās darbību atbalstīja Krievijas diplomātiskais korpus, kas ar Padomi vēlējās sasniegt jauniešus, kurus būtu iespējams virzīt kā potenciālos Krievijas pasaules redzējuma sludinātājus Latvijā un ar kuru starpniecību būtu iespējams popularizēt un pārmantot Krievijas tautiešu politiku. Covid-19 dēļ Padomes aktivitātes galvenokārt norisinājās interneta vidē, kur tika izplatīta informācija par jauniešu izglītošanas un izaugsmes pasākumiem, un konferencēm.¹⁹¹

Kopumā Krievija asās varas aktivitātes balstījušās uz tās tautiešiem Latvijā, koordinēšanā piedaloties Krievijas vēstniecībai. Krievija asās varas īstenošanai izmantojusi plašu instrumentu klāstu, kas nodrošina dažāda veida aktivitātes un informācijas nodošanu

¹⁸⁹ Valsts drošības dienests. (2022). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2021. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/29/lv/vdd-2021-gada-parskats.pdf>

¹⁹⁰ Turpat.

* “Krievijas federālā aģentūra, kuras uzdevums ir realizēt un pārraudzīt pasākumus politiskajā un sabiedriskajā dzīvē nolūkā “audzināt” Kremļa iekšpolitiskajiem un ārpolitiskajiem mērķiem lojālus jauniešus.” Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/29/lv/vdd-2021-gada-parskats.pdf>

¹⁹¹ Valsts drošības dienests. (2022). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2021. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/29/lv/vdd-2021-gada-parskats.pdf>

dažādām mērķauditorijām. Un aktivitātes, ko Krievija īsteno Latvijā, tiek ierobežotas minimāli, kas nodrošina Krievijas iespējas īstenot plašas asās varas aktivitātes Latvijā. Tomēr skaidri iezīmējas, ka jaunieši Krievijas īstenotajās aktivitātēs iesaistīties nevēlas, kas liecina par potenciālu Krievijas atbalstītāju samazināšanos turpmākajās paaudzēs.

6. KRIEVIJAS ASĀ VARA LATVIJĀ 2022. – 2024. GADĀ

2022. gada 24. februāris, Krievijas pilna mēroga iebrukums Ukrainā, bija pagrieziena punkts Eiropā, kad valstis pārskatīja attiecības ar Krieviju, ieviesa virkni dažādu sankciju pret agresorvalsti un citādos veidos atsvešinājās no Krievijas. Latvija bija viena no pirmajām valstīm, kas sniedza palīdzību Ukrainai¹⁹² un pēc tam veicināja dažādas aktivitātes, lai ierobežotu Krievijas klātbūtni un aktivitātes Latvijā, kas varētu veicināt jebkāda veida viedokļu uzspiešanu, nepareiza viedokļa veidošanu par notiekošo Ukrainā un citviet Eiropā vai draudus Latvijai.

2023. gada martā, vairāk nekā gadu pēc Krievijas plaša kara fāzes uzsākšanas Ukrainā, Krievija izdeva jaunu ārpolitikas koncepciju, kas formulē Maskavas globālās prioritātes un fokusu nākotnē. Pirms 2023. gadā atjaunotās ārpolitikas koncepcijas, Maskava to bija izdevusi 2016. gadā. Kopš tā laika Krievija ir demonstrējusi savu pieaugošo nicinājumu pret uz noteikumiem balstīto starptautisko kārtību un antagonismu pret ASV un tās Eiropas NATO partneriem.¹⁹³ Lai izprastu galvenās izmaiņas Krievijas ārpolitikas īstenošanā un asās varas izmantošanā, darba autore izpēta Krievijas ārpolitikas koncepcijas galvenās atziņas saistībā ar Krievijas asās varas izmantošanu pret ārvalstīm.

6.1. Krievijas ārpolitikas koncepcija 2023. gadā

Krievijas jaunā ārpolitikas koncepcija ir veidota kā agresīva, kaujinieciska un revanšistiska politika, kuras mērķis ir palielināt Krievijas varu globālā mērogā. Šajā koncepcijā galvenais uzsvars ir uz Rietumiem kā hibrīdkara veicinātājiem pret Krieviju un tai draudzīgajām valstīm, tāpat tā apgalvo, ka pasaule pārkārtojas, lai pretotos Rietumu hegemonijai. Šajā nolūkā Krievija cenšas piespiest lēmumus ar Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Drošības padomes starpniecību, kur tai ir veto tiesības, un palielināt sava starptautisko organizāciju tīkla nozīmi.¹⁹⁴

Krievija pielāgojusi ārpolitikas koncepciju situācijai, kas mainījies ar tās plaša kara fāzes uzsākšanu Ukrainā un saistībā ar konfrontāciju ar Rietumiem. Koncepcija apstiprina Krievijas globālos centienus, kas tiek īstenoti ar ideoloģiskiem un militāriem instrumentiem. Jaunās koncepcijas pamatā ir daudzpolāras pasaules kārtības virzība. Šajā koncepcijā Krievija

¹⁹² LR Ārlietu ministrija. (2024). *Latvijas Republikas un Ukrainas divpusējās attiecības*. Izgūts no: <https://www.mfa.gov.lv/lv/latvijas-republikas-un-ukrainas-divpusejas-attiecibas>

¹⁹³ Ashby, H., Glantz, M. (2023). *What You Need to Know About Russia's New Foreign Policy Concept*. Izgūts no: <https://www.usip.org/publications/2023/05/what-you-need-know-about-russias-new-foreign-policy-concept>

¹⁹⁴ Fraioli, P., Alberque, W. (2023). *Russia's new foreign-policy concept: the airing of grievances and a new vision of world order*. Izgūts no: <https://www.iiss.org/en/online-analysis/online-analysis/2023/04/russia-new-foreign-policy-concept-the-airing-of-grievances-and-a-new-vision-of-world-order/>

uzsver iespēju izmantot militārus līdzekļus, lai aizstāvētu savus pilsoņus ārpus Krievijas robežām. Tajā pašā laikā tiek pieņemts, ka joprojām Krievija tiek popularizēta kā kulturāli pievilcīga valsts, kas spēj izplatīt “Krievu pasaules” ideoloģiju.¹⁹⁵

Krievijas mērķis ir arī cīnīties pret rusofobiju un aizstāvēt savu vēstures izpratni. Un šādā veidā aizsargāt krievvalodīgos vai cilvēkus, kas identificējas ar Krieviju visā pasaulē – saskaņā ar Krievijas norādīto, ideoloģiskajam faktoram ir liela nozīme pasaules civilizāciju sadursmē. Tāpat jaunajā koncepcijā atgriežas 1990. gados izmantots jēdziens – “tuvās ārvalstis”, ar ko tiek apzīmētas NVS un citas valstis, kas ir saistītas ar Krieviju, krievu kultūru un gadsimtiem senām krievu tradīcijām, tāpat bijušajām PSRS valstīm. Krievija uzskata, ka tuvās ārvalstis ir svarīgas tās drošībai, stabilitātei un sociāli ekonomiskai attīstībai, tomēr svarīgi uzsvērt, ka ne vienmēr Krievija šīs valstis saskata kā partneres, bet gan kā Krievijas ietekmes zonu.¹⁹⁶

Jaunā Krievijas ārpolitikas koncepcija balstās militārajā izpausmē – Krievija piešķir lielu nozīmi spēka lietošanai starptautiskajās attiecībās. Neskatoties uz koncepcijas punktiem par nekonvenciālām ietekmes izpausmēm, Krievija joprojām būs drauds un destabilizējošs faktors kaimiņvalstīm un starptautiskajai kārtībai. Turklāt papildu visam, Krievija turpinās izmantot krievvalodīgos un etniskos krievus ārvalstīs, lai iejauktos citu valstu iekšējās lietās.¹⁹⁷

6.2. Krievijas asās varas izpausmes 2022.-2024. gadā

2022. gads iesākās ar Eiropā vēl 21. gadsimtā nebijušu plaša kara fāzes uzsākšanu Ukrainā. 2022. gada 24. februārī Krievijas pilna mēroga iebrukums Ukrainā izmainīja Eiropas ģeopolitisko situāciju un lika pārvērtēt drošības un apdraudējuma riskus arī citām valstīm, īpaši tām, kas atrodas tiešā tuvumā Krievijai, tai skaitā Latvijai.

6.2.1. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2022. gadā

Krievijas taktika asās varas izmantošanai izmainījās. Galvenais vēstījums vairs nenorādīja uz Latviju kā rusofobisku valsti, bet gan Krievija visus centienus pārkoncentrēja tās plašas fāzes uzsāktajam karam Ukrainā un V. Putina mērķa – Ukrainas atgriešanās Krievijas ietekmes zonā – sasniegšanai. Arī tās specdienesti galvenokārt interesējās un centās iegūt ziņas, kas nepieciešamas, lai veiktu iespējamu militāru operāciju Latvijā.¹⁹⁸

---

¹⁹⁵ Navy, P., Mróz, H. (2023). *The Soviet-sounding New Foreign Policy of Russia*. Izgūts no: https://nesa-center.org/dev/wp-content/uploads/2023/06/2023-0622_The-Soviet-sounding-New-Foreign-Policy-of-Russia.pdf

¹⁹⁶ Turpat.

¹⁹⁷ Turpat.

¹⁹⁸ Valsts drošības dienests. (2023). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2022. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/32/lv/vdd-2022-gada-parskats.pdf>

2022. gadā Latvijas kibertelpa piedzīvoja līdz šim nepieredzētu kiberzbrukumu intensitāti, tie bija saistīti tieši ar Krievijas plašas kara fāzes uzsākšanu Ukrainā. Visbiežāk kiberuzbrukumi tika aktivizēti, kad tika pieņemti lēmumi par atbalsta sniegšanu Ukrainai, padomju pieminekļu demontāžu un citiem ar Ukrainas karu un tā sekām saistītiem jautājumiem.¹⁹⁹ Kā arī konfigurācijas nepilnības, ļaundabīgi kodi un ielaušanās mēģinājumi. Uz Covid-19 fona atzīmējamās kibertelpā izplatītās krāpšanas – ļaundariem uzdodoties par pakalpojumu sniedzējiem.²⁰⁰ SAB norādījis, ka kiberuzbrukumiem ir viļņveidīgs raksturs, tāpēc ka sabiedrību internetu un kibertelpu izmanto aizvien plašāk, kā arī Ukrainā notiekošā kara dēļ. 2022. gadā reģistrēto un apstrādāto incidentu skaits pieaudzis par 40%.²⁰¹

Visaktīvākie kibertelpā bija haktīvistu grupējumi, kur apvienojušies ideoloģiski motivēti, anonīmi hakeri un programmēšanas speciālisti. Ar nolūku veicināt Krievijas politisko mērķu sasniegšanu, haktīvisti uzbruka dažādām informācijas sistēmām Latvijā. Tie galvenokārt tika vērsti tieši pret Latvijas valsts un pašvaldību institūcijām, kritisko infrastruktūru, telekomunikāciju kompānijām, transporta pakalpojumu, masu medijiem un arī citiem, stratēģiski nozīmīgiem, uzņēmumiem. To galvenais mērķis bija radīt bailes, spriedzi un psiholoģisku spiedienu, kā arī censties traucēt vēstījumus par Krievijas noziegumiem pret Ukrainu, lai veicinātu Krievijai labvēlīgu lēmumu pieņemšanu.²⁰²

Prokrieviskie haktīvisti, lai radītu iespējami plašāku apdraudējuma sajūtu Latvijai, platformā “Telegram” izveidotos kanālos regulāri komunicēja par šķietami uzlauztām valsts tīmekļu vietnēm un izgūtiem sensitīviem datiem, tomēr lielākoties šāda informācija bija dezinformējoša. Potenciālo seku ziņā Latvijas kibertelpā 2022. gadā apdraudējumu radīja nevis iepriekš minētie haktīvisti, bet gan Krievijas atbalstīti hakeru grupējumi, kam ir daudz labāks sagatavotības līmenis, iemaņas un tehniskais aprīkojums, lai veiktu daudz sarežģītākus un kaitējošākus kiberuzbrukumus, kā arī šie grupējumi veica piegādes ķēžu uzbrukumus, kas šajā, 2022. gadā, tika uzskatīti par vienu no lielākajiem kiberdraudiem Latvijā.²⁰³

Krievijas tautiešu politikas pārstāvji līdz 2022. gadam bijuši Krievijas asās varas galvenie subjekti Krievijas nemilitārās ietekmes arhitektūrā, kas līdz šim spēlējusi nozīmīgu lomu Krievijas ietekmes aktivitātēs Latvijā. Tomēr 2022. gadā Krievija bija spiesta šo subjektu

---

¹⁹⁹ Valsts drošības dienests. (2023). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2022. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/32/lv/vdd-2022-gada-parskats.pdf>

²⁰⁰ Andžāns, M. (2022). *Latvijas ārējā un drošības politika. Gadagrāmata 2022: Latvijas militārā aizsardzība un kiberaizsardzība*. Izgūts no: https://www.lai.lv/publikacijas/latvijas-areja-un-drosibas-politika-gadagramata-2022-956?get_file=1

²⁰¹ Satversmes aizsardzības birojs. (2023). *SAB 2022. gada darbības pārskats*. Izgūts no: https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2018_SAB-gada-parskats.pdf

²⁰² Valsts drošības dienests. (2023). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2022. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/32/lv/vdd-2022-gada-parskats.pdf>

²⁰³ Turpat.

darbību mazināt vai pat apturēt. Arī slēdzot Krievijas ģenerālkonsulātus Daugavpilī un Liepājā, būtiski samazinājās tautiešu politikas aktivitātes reģionos. Bez tā arī Krievijas tautiešu atbalsta fondi bija spiesti apturēt projektu īstenošanu, finansējuma piešķiršanu un sadarbību ar tautiešu organizācijām Latvijā. Vairākas tautiešu organizācijas Latvijā samazināja savu darbību vai to pārtrauca. Līdz ar to, Krievijas tautiešu aktivitāte Latvijā ir mazinājusies un daudzi iepriekšējie aktīvisti izvairās no atklāta atbalsta paušanas Krievijai kriminālatbildības dēļ.²⁰⁴

Šādi apstākļi piespieda Krieviju izvēlēties instrumentus un aktivitātes, kas neiekļauj tiešu Krievijas tautiešu informācijas nodošanu un Krievijas slavināšanu, bet gan pastarpinātu to caur informatīvajām kampaņām, galvenokārt nosodot Latviju par padomju pieminekļu demontāžu un latviešu valodas nostiprināšanu publiskajā telpā, kas varētu pulcēt Krievijas atbalstītājus informatīvajā telpā un tādā veidā veicināt Latvijas krievvalodīgo un etnisko krievu saspringumu un neapmierinātību ar šādiem lēmumiem, kas varētu radīt arī saasinātas situācijas, kas noderētu Krievijas propagandas īstenošanai. Līdz tam Krievija centās uzturēt kontaktus ar atsevišķiem tautiešiem, aicinot pārstāvēt Latviju konferencēs un citos pasākumos Krievijā, kā arī piedāvājot piedalīties dažādos Krievijas propagandas raidījumos.²⁰⁵

Tāpat Krievija aizvien mēģināja piesaistīt Latvijas jauniešus, divi prokrieviskie jaunieši – Viktorija Matule un Aleksandrs Dubjago – šajā gadā izvērta plašas aktivitātes, kas raisīja uzmanību ne tikai VDD, bet arī sabiedrībai kopumā. Par Krievijas slavināšanu un agresijas atbalstīšanu A. Dubjago tika aizturēts, ko, savukārt, Krievija izmantoja saviem propagandas mērķiem, integrējot to pret Latviju vērstajās kampaņās. Turpretī V. Matule aizbēga uz Baltkrieviju, kalpojot Krievijas propagandas televīzijas raidījumiem un sniedzot intervijas par it kā notiekošajiem procesiem Latvijā. Vēlāk V. Matule uzsāka pret Latviju vērstas aktivitātes saziņas platformā “Telegram” un pasaulē pazīstamās videokoplietošanas platformā “TikTok”. Līdz ar to, ir skaidri redzama Krievijas interese par jauniem un spējīgiem aktīvistiem, kā arī arvien pieaugošu nozīmi sociālajiem medijiem, kļūstot par vienu no galvenajām Krievijas politisko mērķu sasniegšanas instrumentiem.²⁰⁶

Kopumā 2022. gadā novērojama Krievijas tautiešu politikas pozīciju zaudēšana, Krievijas tautiešu politikas atbalstošās organizācijas lielākoties savu darbību pārtrauca, atsevišķi aktīvisti, kā tas tika minēts iepriekš, turpināja savas saiknes gan Krieviju, gan Baltkrieviju, galvenokārt piedaloties informatīvās ietekmes aktivitātes klātienē un tiešsaistē, sniedzot gan intervijas, gan izsakot savu viedokli, atbalstot V. Putina veicināto režīmu.²⁰⁷

---

²⁰⁴ Valsts drošības dienests. (2023). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2022. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/32/lv/vdd-2022-gada-parskats.pdf>

²⁰⁵ Turpat.

²⁰⁶ Turpat.

²⁰⁷ Turpat.

Tāpat darbību Krievijas interesēs turpināja LKS, kas jau ilgstoši ir bijusi noderīga Krievijai tās interešu īstenošanai. Šīs partijas aktivitātes 2022. gadā saskanēja ar Krievijas radītajiem un mākslīgi veidotajiem vēstījumiem par Latviju. Tāpat atsevišķos gadījumos prokrieviskais noskaņojums izpaudās arī ielu vidē, kur tika fiksēti vairāk nekā tūkstoš incidentu, kas raksturojami kā atbalsta izpausme Krievijas īstētajai agresijai Ukrainā.²⁰⁸

Krievijas asās varas pārkoncentrēšana uz interneta vidi veicināja masveidīgas propagandas un dezinformācijas kampaņas, un informatīvās ietekmes kampaņas, kas galvenokārt tika vērstas, lai slavinātu Krieviju un noliegtu tās iebrukumu Ukrainā, lai arī Latvijā lielākās Krievijas tīmekļvietnes tika slēgtas, tomēr caur Krievijas sabiedrību to informācija sasniedza arī Latvijas iedzīvotājus, kas, savukārt, sasniedza arī savu rezultativitāti. Pierādījums tam bija prokrieviski noskaņotās Latvijas sabiedrības daļa, kas to apliecināja gan komentāros, gan atsevišķos ierakstos internetā, gan videomateriālos dažādās interneta platformās, piemēram, “Youtube” un “TikTok”, arī tiešās saziņas platformās, piemēram, “Telegram”. Kā arī augstu prokremliski noskaņotu iedzīvotāju aktivitāte tika fiksēta sociālās tīklošanās un videokoplietošanas platformās, primāri – “Facebook”, “TikTok” un “Telegram”, kas būtībā kļuva par galvenajiem Krievijas informatīvās ietekmes instrumentiem, un tos izmantoja visi Krievijai pietuvinātie mediju uzņēmumi, žurnālisti, kā arī visi sabiedriskie aktīvisti, kuri savas darbības vērsa Krievijas propagandas un dezinformācijas virzienā.²⁰⁹

Krievijas kara propagandas vēstījumi Latvijā nonāca, pateicoties vietējiem prokrieviskiem aktīvistiem un viņu izveidotajiem kontiem un grupām lielākoties tiešās saziņas platformās, tā arī sociālajos medijos, līdzās Krievijas pastrādāto kara noziegumu attaisnošanai šo aktīvistu mērķis bija arī vairot spriedzi un bailes Latvijas sabiedrībā, tādā veidā radot sajukumu un neapmierinātību sabiedrības vidū. Par plaši zināmu kanālu tiešās saziņas platformā “Telegram” kļuva “Baltijas antifašistu” grupa, kur propagandas un dezinformācijas izplatīšanā iesaistījās vairāki Krieviju atbalstoši aktīvisti. Šie aktīvisti dažādos veidos mēģināja ietekmēt Latvijas sabiedrību, organizējot protesta akcijas, apkopojot informāciju par personām, kas iesaistījušas padomju pieminekļu demontāžā un citām aktivitātēm, kas varētu pastiprināt asās varas aktivitātes Latvijā un graut iekšējo kārtību.²¹⁰

Tāpat, mēģinot apiet ES sankciju noteiktos ierobežojumus, arī Krievijas informācijas aģentūras un Krievijas televīzijas kanāli aktīvi izmantoja “Telegram” piedāvātās iespējas, piemēram, “Sputnik” satura veidotājs Aleksejs Stefanovs propagandējošus un dezinformējošus

---

²⁰⁸ Valsts drošības dienests. (2023). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2022. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/32/lv/vdd-2022-gada-parskats.pdf>

²⁰⁹ Turpat.

²¹⁰ Turpat.

ziņojumus Latvijā mēģināja nodot ar šīs tiešās saziņas platformas palīdzību, tāpat arī citi satura veidotāji izmantojuši šo platformu, lai sistemātiski izplatītu prokrievisku informāciju.²¹¹

Krievijai uzsākot plašu kara fāzi Ukrainā, uz Latviju pārcēlās arī daudzi mediju uzņēmēji, žurnālisti un blogeri, kas publicēja Krievijas propagandā balstītus videomateriālus un citu informāciju, kas nebija tieši saistīts ar Krievijas karu Ukrainā, bet gan, piemēram, ar blogu “Ieroču vēsture”.²¹²

2022. gadā nozīmīgu lomu tāpat kā iepriekšējos gados ieņēma arī Krievijas vēstniecība Latvijā. Tā propagndējošās un dezinformējošās ziņas izplatīja vēstniecības veidotajos kontos sociālo mediju un tiešās saziņas platformās. Tāpat Krievijas vēstniecība Latvijā sniedza nozīmīgu atbalstu Krievijas propagandas televīzijas kanāliem, kas veidoja sižetus par Latviju un translēja tos Krievijā.²¹³

6.2.2. Krievijas asās varas izpausmes Latvijā 2023. gadā

2023. gadā arvien drošības riskus Latvijai radīja visi Krievijas specdienesti (FSB, GRU un SVR). To galvenais mērķis bijis pārbaudīt Latvijas nacionālo noturību, meklējot, kā mazināt Latvijas sabiedrības vienotību un ticību nacionālas valsts idejai. Tāpat specdienesti veltīja uzmanību meklējot veidus, kā sabiedrībā pārliecināt par ideju Krievijas aizstāvībai karam Ukrainā.²¹⁴

Līdzīgi kā iepriekšējā gadā, arī 2023. gadā prokrieviskie haktīvistu veica regulārus kiberuzbrukumus valsts un pašvaldības iestādēm, tāpat stratēģiski nozīmīgiem uzņēmumiem un valsts kapitālsabiedrībām. Šajā gadā haktīvistu tiešās saziņas platformā “Telegram” un sociālo mediju platformās regulāri publicēja paziņojums par Latvijā uzlauztām valsts institūciju tīmekļu vietnēm, datu bāzēm un citiem dokumentiem, tomēr šī informācija bijusi dezinformācija, lai radītu bailes un spriedzi sabiedrības vidū.²¹⁵

Pateicoties plašajam ES sankciju klāstam, Krievijai bija ierobežota iespējamība vērst savas asās varas aktivitātes pret Latviju. Krievijai nebija iespēja būtiski izmainīt Latvijas iekšpolitiskos procesus ne ar politisko, ne diplomātisko, ne humanitāro, ne juridisko instrumentu palīdzību, tomēr aizvien Krievija veidoja galveno apdraudējumu Latvijai un tās konstitucionālajai iekārtai. Tā kā dažādu instrumentu izmantošana tika ierobežota, Krievija nespēja pilnvērtīgi īstenot savas asās varas aktivitātes, tomēr aizvien Krievija šīs asās varas aktivitātes centās kompensēt ar tautiešu iesaisti dažādās propagandas kampaņu atbalsta

---

²¹¹ Valsts drošības dienests. (2023). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2022. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/32/lv/vdd-2022-gada-parskats.pdf>

²¹² Turpat.

²¹³ Turpat.

²¹⁴ Valsts drošības dienests. (2024). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2023. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/34/lv/vdd-publiskaisparskats-2023-web.pdf>

²¹⁵ Turpat.

aktivitātēs. Tomēr, izmantojot pieejamos instrumentus, Krievija veicināja plašas predarbības Latvijas centieniem nostiprināt valsts valodas pozīcijas publiskajā telpā.²¹⁶

Lai arī šķietami, lielākā daļa mēģinājumu Krievijai īstenot aso varu Latvijā tika ierobežoti līdz minimumam, tomēr Krievijas plaša kara fāzes uzsākšana Ukrainā un ar to saistītās ziņas, īpaši Krievijas prezidenta V. Putina izteiktie draudi Rietumvalstīm, tai skaitā Latvijai, negatīvi ietekmēja procesus Latvijas sabiedrībā un uzturēja spriedzi, un nedrošības sajūtu. To nemazināja arī tā Latvijas sabiedrības daļa, kas ir prokrieviski, šīs personas negatīvo noskaņojumu un nedrošības sajūtu aktīvi un mērķtiecīgi izmantoja Krievijas propagandā, cenšoties aizvien vairot neapmierinātību un manipulēt ar to Krievijas ietekmes mērķu sasniegšanai. Bez tā Krievija koncentrēti pievērsās tai Latvijas sabiedrības daļai, kas jau ilgstoši ir bijusi pakļauta Krievijas propagandai, kas ilgtermiņā varētu Krievijai sniegt rezultātus tieši polarizācijas un radikalizācijas risku pieaugumam Latvijā tieši šajās, pakļautajās sabiedrības daļās, kas savukārt spētu radīt riskus un apdraudējumu Latvijas iekšpolitiskajai stabilitātei un valsts konstitucionālajai iekārtai.²¹⁷

2023. gadā arvien ieviesto ES sankciju pret Krieviju dēļ bija ierobežota Krievijas finanšu apguve Latvijā. Līdz ar to, arī Krievijas tautiešu organizācijas neturpināja savu darbību kā tas bija ierasts līdz 2022. gadam, kad tām bija pieejams Krievijas piešķirtais finansējums Krievijas ietekmes popularizēšanai Latvijā. Krievijas tautieši izvairījās iesaistīties Krievijas tautiešu politikas aktivitātēs. Tomēr neskatoties uz to, tautieši ieturējuši nogaidīšanas pozīciju, jo ir cerējuši uz Krievijai pozitīvu iznākumu Ukrainā. Šo apliecinājuši arī 2023. gada otrās puses mēģinājumi atjaunot vairākas iepriekšējos gados nozīmīgas tautiešu darbības platformas.²¹⁸

Šajā gadā tika veikts mēģinājums atjaunot Krievijas tautiešu aktivitātes Latvijā. 2023. gada otrajā pusē Rīgā, "Maskavas namā" tika organizētas sanāksmes, kur notika slēgta Krievijas tautiešu organizāciju sanāksme, un tās mērķis bija atjaunot tautiešu vides aktivitātes, tādā veidā mobilizējot tautiešu vidi aktivitātēm Krievijas ārpolitikas interesēs. Tomēr Krievijas ārpolitikas interesēs darbu turpināja atsevišķi indivīdi, tautieši, kas no Latvijas aizbēguši uz Krieviju. Bēgšana no Latvijas galvenokārt skaidrojama ar Latvijas likumdošanu un iespējamu kriminālatbildību par Krievijas atbalstīšanu un slavināšanu. Kā arī bēgšana uz Krieviju skaidrojama ar peļņas gūšanas iespējām, iesaistoties pret Latviju vērstās Krievijas ietekmes aktivitātēs.²¹⁹

---

²¹⁶ Valsts drošības dienests. (2024). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2023. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/34/lv/vdd-publiskaisparskats-2023-web.pdf>

²¹⁷ Turpat.

²¹⁸ Turpat.

²¹⁹ Turpat.

Uz Krieviju aizbēgušie aktīvisti sniedza ieguldījumu arī Krievijas informatīvās ietekmes pasākumos. Šie, prokrieviskie, aktīvisti bija lēts un parocīgs resurss, kas Krievijai palīdzēja nodrošināt papildu aktivitātes un nodrošināja papildu sabiedrību, kas šiem aktīvistiem seko Latvijā, tādā veidā turpinot izplatīt Krievijas kara propagandu un vēstījums, diskreditējot Latviju. Turklāt VDD informējis, ka šo aktīvistu vidē valdījusi konkurence par iespējam veidot Krievijas informatīvās ietekmes vēstījumus, saņemot par to samaksu.²²⁰

2023. gadā Krievija turpināja izmantot arī sociālās tīklošanās vietnes, kā arī dažādas citas interneta platformas, kur lētā un pieejamā veidā iespējams sasniegt un dezinformēt salīdzinoši plašu auditoriju. Šīs platformas 2023. gadā bijušas galvenais Krievijas asās varas instruments, jo platformu darbības principi ļāvuši Krievijai neierobežoti veikt dažādas informācijas operācijas, kas iekļauj gan dezinformācijas un propagandas izplatīšanu, gan organizāciju un atsevišķu indivīdu diskreditēšanu.²²¹

Lielā mērā Krievija tās informatīvās ietekmes pasākumus balstīja arī kara propagandas vajadzībām, cenšoties attaisnot savu pilna mēroga iebrukumu Ukrainā, kā arī panākt Latvijas sabiedrības atbalstu tās karam Ukrainā. Lai to panāktu, Krievija turpināja ieguldīt plašu finansējumu gan Krievijas specdienestu darbībai, gan informatīvajām kampaņām.²²²

2023. gadā Krievija pierādīja sociālo mediju, videokoplietošanas platformu un tiešās saziņas platformu nozīmi tās informatīvās ietekmes aktivitātēs. Līdzīgi kā iepriekš, Krievija savās asās varas aktivitātēs izmantoja tādas platformas kā “Telegram”, “TikTok”, “Facebook” un “Youtube”. Krievija izmantoja šīs platformas tās televīzijas kanālu retranslācijai gan ar nelegālo operatoru palīdzību, gan ievietojot pārraides videokoplietošanas platformās – “Youtube”, šādā veidā apejot ES sankcijas.²²³

Tāpat Krievijas informācijas operācijās iesaistījās arī interneta ietekmes aģenti, kas iesaistījās dažādās Krievijas asās aktivitātēs. Tādā veidā 2023. gadā palielinājās tiešās saziņas platformas “Telegram” izveidoto grupu un kanālu nozīme, darbu turpināja “Sputnik” veidotais kanāls, kā arī daudzi citi Krievijas finansēti informācijas kanāli.²²⁴

Darbu 2023. gadā pie plašām sociālo mediju aktivitātēm un dezinformējošiem ziņojumiem turpināja arī Krievijas vēstniecība Latvijā, kur tās aktivitātes bija pakārtotas Krievijas informatīvās ietekmes centieniem. Platformas galvenokārt tika izmantotas, lai izplatītu nepatiesus ziņojumus par vēstures notikumiem un kritizētu Latvijas pieņemtos lēmumus saistībā ar Krieviju. 2023. gada augustā Krievijas vēstniecības Latvijā “Facebook”

---

²²⁰ Valsts drošības dienests. (2024). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2023. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/34/lv/vdd-publiskaisparskats-2023-web.pdf>

²²¹ Turpat.

²²² Turpat.

²²³ Turpat.

²²⁴ Turpat.

kontā tika publicēti attēli ar jauniešiem, kas uzsāka studijas Krievijā, rādot un raisot interesi jauniešos par Krieviju tādā veidā mēģinot uzrunāt nākamos Krievijas tautiešus Latvijā.²²⁵ Jāmin, ka Vēstniecības vēstījumi šajā gadā kļuvuši daudz asāki un provokatīvāki, arī maldinoša informācija par Latvijas iekšpolitiku un vēsturi Vēstniecības sociālo mediju platformās kļuvusi par ierastu praksi.²²⁶

Tiešās saziņas platformā “Telegram” arvien lielu lomu Latvijas diskreditēšanā ieņēma kanāls “Baltijas antifašisti”, kā arī ar to saistīte kanāli un tērzētavas. “Baltijas antifašisti” uzskatāma par organizāciju, kas pret Latvijas valsti vērš sevišķi smagus noziegumus, līdz ar to veicina apdraudējumu Latvijas drošībai. Tā veicinājusi tādas noziedzīgas darbības pret Latvijas valsti kā: neizpaužamas informācijas nelikumīga ievākšana par norisēm Latvijā ar nolūku informēt Krievijas specdienestus; Krievijas izvērstā kara Ukrainā slavināšana un attaisnošana; finanšu līdzekļu un citu resursu iegūšana Krievijas armijas atbalstam Ukrainā; aicinājums karot Krievijas pusē pret Ukrainu.²²⁷

Kopumā pēc 2022. gada Krievijas asās varas aktivitātes ir mazinājušās, taču tās aktivitātes, kas tika izmantotas kļuvušas ar daudz agresīvāku raksturu, kas potenciāli var sabiedrībā radīt polarizācijas un radikalizācijas risku, kā arī radīt apdraudējumu Latvijas nacionālajai drošībai. Tāpat šis periods iezīmējas ar Krievijas draudiem par iespējamu militāru eskalāciju Latvijā, kas rada sabiedrības bailes un spriedzi, tādā veidā arī radot plaisas Latvijas iekšpolitikā.

---

²²⁵ Valsts drošības dienests. (2024). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2023. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/34/lv/vdd-publiskaisparskats-2023-web.pdf>

²²⁶ Satversmes aizsardzības birojs. (2024). *SAB 2023. gada darbības pārskats*. Izgūts no: https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2018_SAB-gada-parskats.pdf

²²⁷ Valsts drošības dienests. (2024). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2023. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/34/lv/vdd-publiskaisparskats-2023-web.pdf>

DISKUSIJA UN REZULTĀTI

Krievija jau kopš tās dibināšanas ir strādājusi pie dažādām aktivitātēm un instrumentiem, kas spētu nodrošināt tās vēsturiskās atmiņas – lielvaras atjaunošanu. Līdz ar to, tā laika gaitā ir attīstījusi savas spējas gan militārā, gan asās varas jomā, lai uzspiestu savu viedokli un tādā veidā veicinātu atbalstu Krievijai. Arī izpētot Latvijas-Krievijas attiecības, ir iespējams secināt, ka Krievijas galvenais mērķis ir bijis nodrošināt savas ambīcijas reģionā un starptautiskajā arēnā kopumā.

Krievijai pirms plaša kara fāzes uzsākšanas pastāvēja plašs instrumentu klāsts, ko tā lietoja, lai dažādos veidos un dažādiem mērķiem veicinātu savu ietekmi Latvijā. Lai arī pēc Krievijas kara uzsākšanas Ukrainā 2014. gadā Latvija piedzīvoja dažādus draudus no Krievijas, tam netika pievērsta pietiekama uzmanība, tika slēgti vairākas interneta tīmekļa vietnes, televīzijas kanāli, tomēr Krievijai bija plašas iespējas īstenot dažādas tās interesēm atbilstošas aktivitātes. Šīs nodaļas ietvaros pētījuma autore apkopo darbā veikto pētījumu un veic salīdzināmo analīzi, izpētot, Krievijas aso varu Latvijā pēc 2022. gada, salīdzinot divus periodus: 2014.-2022. gads un 2022.-2024. gads.

No 2014. līdz 2022. gadam Krievija spēja īstenot plašu asās varas aktivitāšu klāstu, kas sniedza iespēju dažādos veidos gan ietekmēt procesus Latvijā, gan ietekmēt sabiedrības viedokli, diskreditēt Latviju, nomelnot valsti un radīt nepatiesu informāciju un kopējo fonu par Latviju. Pirmā perioda (2014.-2022. gads) pirmajā pusē lielāko lomu Krievijas asās varas īstenošanā ieņēma Krievijas tautiešu politika un Krievijas televīzijas kanālos translētā propaganda un dezinformācija par Latviju (sk. 1.pielikumu), šādus Krievijas izpaušmes veidus būtu iespējams skaidrot ar tā laika informācijas tehnoloģiju popularitātes iesākumu, kad sabiedrība informāciju lielākoties ieguva tieši televīzijā un interneta platformas vēl nebija ieguvušas tik lielu popularitāti kā tas ir šodien, 2024. gadā, un pēdējos gados pēc Covid-19 pandēmijas.

Pirmajā periodā Krievijas tautiešu politika ar tās aktīvistu grupām, organizācijām un individuāliem aktīvistiem galvenokārt nodrošināja Krievijas tautiešu politikas mērķu sasniegšanu – iesaistījās Latvijas diskreditācijas, propagandas un dezinformācijas kampaņās, provocētu viedokļu sadursmēs, etniskās spriedzes vairošanā sabiedrībā, izmantojot dažādus naratīvus (sk. 2. pielikumu), kas vērsti pret Latviju un rada negatīvu Latvijas valsts tēlu, kā arī rada draudus Latvijā pastāvošajai iekārtai un sabiedrībai kopumā. Kā arī Krievijas ietekmes vairošana ar tās kultūras izglītības un informācijas telpas izmantošanu. Tāpat Krievijas tautiešu politikas pārstāvji savās kampaņās strādāja pie tautiešu tiesību aizstāvības, tautiešu konsolidācijas, vēlamo vēsturisko atmiņu nostiprināšanas, kā arī krievu valodas un tās kultūras

popularizēšanas, kas pirmajā izpētes periodā ir spējis radīt sašķeltību sabiedrībā, kā arī vairojis negativitāti pret Latviju no krievvalodīgo iedzīvotāju un etnisko krievu minoritātes. Tautieši organizēja daudzveidīgus pasākumus Krievijas atbalstam gan Latvijā, gan Krievijā. Latvijā pasākumi lielākoties saistāmi tieši ar piemiņas pasākumiem, informatīviem un protesta pasākumiem, savukārt Krievijā tautiešiem tika organizētas dažādas konferences, nometnes, forumi, izglītojošās programmas un ekskursijas, nodrošinot patīkamu un izglītojošu vidi Krievijas tautiešiem. Bez tā Krievijas tautiešu politika aktīvi visā perioda garumā mēģināja piesaistīt jauno paaudzi, lai veicinātu Krievijas tautiešu politikas neizsīkšanu nākotnē. Jauniešiem tika piedāvātas daudz un dažādas pievilcīgas iespējas – bez maksas studēt Krievijas augstskolās, doties apmaiņas un pieredzes braucienos uz Krieviju, apmeklēt nometnes, forumus un citas iespējas (sk. 1. pielikumu).

Pētījuma otrajā periodā (2022.-2024. gads) Krievijas tautiešu politikas īstenošana Latvijā tika ierobežota, par atklātu Krievijas atbalstīšanu Latvijā tika piespriesta kriminālatbildība, līdz ar to daudzas Krievijas tautiešu organizācijas pārtrauca savu darbību un kopējā aktīvistu darbība apsīka. Tomēr Krievija centās uzturēt kontaktus ar atsevišķiem tautiešiem, aicinot pārstāvēt Latviju dažādos pasākumos Krievijā, kas varētu diskreditēt un nomelnot Latviju. Krievijai izdevās iegūt atbalstu no Krievijas atbalstošiem indivīdiem, kas savu viedokli lielākoties pauda sociālo mediju platformās. Spilgtākie piemēri ir divi prokrieviskie jaunieši – Viktorija Matule un Aleksandrs Dubjago. A. Dubjago Krievijas atbalstošu aktivitāšu dēļ tika aizturēts, taču V. Matule aizbēga no Latvijas un Latviju nomelnojošas aktivitātes turpināja Baltkrievijā un Krievijā ar sevišķi smagiem noziegumiem pret Latviju. Tāpat aktīvistu mēģināja atjaunot Krievijas tautiešu aktivitātes 2023. gada otrajā pusē, organizējot pasākumus Rīgā “Maskavas namā”, tomēr bez ievērojamiem rezultātiem (sk. 1. pielikumu).

Vērtējot abus periodus, viennozīmīgi ir iespējams novērot Krievijas tautiešu aktivitātes samazināšanos reālā vidē. Ieviestie ierobežojumi un kriminālatbildība par pārkāpumiem ir likusi Krievijas atbalstītājiem samazināt savu iesaisti dažādos Krieviju atbalstošos pasākumos un aktivitātes. Līdz ar to iespējams norādīt, ka Krievijas spēcīgākais asās varas instruments – Krievijas tautieši, ir zaudējis savu efektivitāti plašas Krievijai labvēlīgās informācijas nodošanā un popularizēšanā Latvijā, tomēr ir pieaugusi atsevišķu indivīdu ietekme, kas nākotnē var iezīmēt jaunu Krievijas tautiešu politikas veidu – diskreditēt un kopumā radīt apdraudējumu Latvijai, esot Krievijā vai tai draudzīgajās valstīs, to pierāda jau šobrīd sevišķi smagu noziegumu veikšana pret Latviju no Krievijas un Baltkrievijas.

Pirms Krievijas plaša kara fāzes uzsākšanas Ukrainā 2022. gada 24. februārī arī Krievijas specdienesti (FSB, SVR, GRU) aktīvi iesaistījās Krievijas asās varas aktivitātēs.

Specdienesti ievāca Krievijas interesēm nepieciešamu informāciju un veicināja Krievijas ietekmes stiprināšanu, un iesaistījās pret Latviju organizētās informācijas operācijās. Tāpat specdienesti strādāja pie stratēģiska līmeņa informācijas ieguves par Latvijas sabiedrības viedokli dažādos jautājumos, kas varētu kalpot dezinformācijas un propagandas īstenošanai pret Latviju. Kā arī otrā perioda beigās Krievijas specdienesti aktīvi strādāja pie militāro ambīciju virzīšanas (sk. 1.pielikumu).

Otrais periods Krievijas specdienestu ikdienā iezīmējās ar stingrās varas pazīmēm – specdienesti mēģināja iegūt tādas ziņas par Latviju, kas nepieciešamas, lai veiktu militāru operāciju Latvijā. Kā arī notika Latvijas nacionālās noturības pārbaude, meklējot veidus, kā mazināt Latvijas sabiedrības vienotību un tās ticību nacionālas valsts idejai (sk. 1. pielikumu).

Krievijas specdienesti pēc plaša kara fāzes uzsākšanas Ukrainā ir pilnībā mainījuši savu dienaskārtību. Ja pirmajā periodā Specdienesti asās varas ziņā vairāk koncentrējās uz propagandas, dezinformācijas izplatīšanu, informācijas operācijām, tad otrajā periodā iezīmējās tāda Krievijas specdienestu darbība, kas potenciāli var radīt spriedzi, bailes un spiedienu uz Latvijas valsti, tās suverenitāti un šeit pastāvošo iekārtu, tādā veidā īstenojot agresīvas asās varas aktivitātes pret Latviju, kur potenciāli vērojamas stingrās varas pazīmes.

Lielu lomu Krievijas asās varas īstenošanā Latvijā pirmajā periodā uzņēmās arī politiskā elite, precīzāk, politiskā partija “Latvijas Krievu savienība”, kur tā rīkoja Krievijai atbalstošus pasākumus un izplatīja tai vēlamos vēstījumus. Tāpat LKS piedalījās Krievijas propagandas televīzijas raidījumos, kas bija vērsti pret Latviju. Bez tā īstenoja etniskās spriedzes vairojošu priekšvēlēšanu kampaņu, kā arī mēģināja uzsākt sadarbību ar Krievijas Valsts Domes NVS, Eirāzijas integrācijas un tautiešu lietu komiteju, lai panāktu Krievijas politisko spiedienu uz Latviju (sk. 1. pielikumu).

Otrais periods LKS aktivitātēs iezīmējās ar daudz mazāku aktivitāti, tomēr tās joprojām tika saskaņotas ar Krievijas radītajiem un mākslīgi veidotajiem vēstījumiem par Latviju, cik to pieļāva Latvijā ieviestie ierobežojumi (sk. 1. pielikumu).

LKS aktivitātes otrajā periodā ir samazinājušās, taču joprojām tā ir sniegusi Krievijai noderīgu ieguldījumu tās vēstījumos pret Latviju, ko Krievijā būtu iespējams traktēt ar Latvijas politiskās elites vērsanos pret valsts iekārtu, līdz ar to, ar Krievijai vēlamāku redzējumu par Latvijas iekļaušanu tās ietekmes zonā, jo tā to vēlas Latvijas politiskā elite, kas diskreditē Latviju un rada propagandiskus vēstījumus par valsti. Tomēr pēc Eiropas Parlamenta vēlēšanām 2024. gada 8. jūnijā ir sagaidāma LKS varas pilnība mazināšanās, kas nodrošinās promaskavisku politiķu lomas mazināšanos Krievijas informācijas telpā un vēstījumos, kas vērsti pret Latviju.

Krievijas aktivitātes tiešsaistes informācijas platformās Krievijai abos periodos kalpojušas kā salīdzinoši lēts un efektīvs līdzeklis Krievijas asās varas īstenošanai. Pirmajā periodā Krievija aktīvi strādāja pie dažādu tīmekļu vietņu izstrādes, kas varētu kalpot Krievijas propagandas naratīvu atspoguļošanai par Latviju. Šajā laikā tika izstrādātas dažādas tīmekļvietnes – gan mazpazīstamas, kas kalpojušas kā vieta mērķtiecīgai dezinformācijas izplatīšanai, gan pseido ziņu platformu jeb klikšķu portālu izveide, kas strādājusi uz reklāmas tipa rakstiem ar skaļiem un uzrunājošiem virsrakstiem. Tāpat šajā laika periodā tika izveidotas vairākas informatīvās platformas, kā “Sputnik”, *imhoclub.lv*, *baltnews.lv*, kas ir bijusi viena no agresīvākajām dezinformācijas vietnēm, kā arī vairākas citas vietnes, kur izplatīt informāciju pret Latviju. Bez tā Krievija pirmā perioda otrajā pusē uzsāka aktīvu darbu pie sociālo mediju “X”, “Facebook”, “VKontakte”, “Odnoklassniki”, “Telegram” izmantošanas, kas nodrošināja lētu un ērtu veidu, kā izplatīt Krievijai vēlamu informāciju. Sociālos medijos tika nodarbināti gan aktīvisti ar viltotām identitātēm, gan interneta boti un interneta ietekmes aģenti. Dezinformācijas un propagandas rezultātā palielinājās tādu komentāru izplatīšanās, kas ietvēra arī agresīvus un vardarbīgus vēstījumus, tādā veidā Krievija spēja radīt plaisu arī starp Latvijas sabiedrības daļām (sk. 1. pielikumu).

Otrajā periodā gandrīz visa Krievijas asā vara tika pārkoncentrēta uz interneta vidi, veicinot masveidīgus propagandas un dezinformācijas kampaņas, kā arī informatīvās ietekmes kampaņas. Pēc 2022. gada 24. februāra arī Krievijas informācijas aģentūras un Krievijas televīzijas kanāli izmantoja iespēju darboties dažādās interneta platformās, kā arī daudzu mediju uzņēmēji, žurnālisti un blogeri pārcēlās uz Latviju, lai publicētu Krievijas propagandā balstītu informāciju. Latvijai nedraudzīgu vēstījumu izplatīšanai tikušas izmantotas tādas platformas kā “Facebook”, “TikTok”, “Youtube” un “Telegram”. Arī šeit iespēja izpausties bija individuāliem Krievijas atbalstītājiem, kas caur kādām no iepriekš minētajām platformām publicēja gan ierakstus, gan komentārus, kļūstot par galvenajiem Krievijas informatīvās ietekmes instrumentiem. Spilgtākās no tiem – V. Matules pret Latviju vērstās aktivitātes platformās “Telegram” – “Baltijas antifašistu” kanāla izveide un V. Matules darbība “TikTok”. Kā jau tika minēts, V. Matule ar savām, pret Latviju vērstām, aktivitātēm radīja sevišķi smagus noziegumus: “Baltijas antifašisti” veicinājuši apdraudējumu Latvijas drošībai, veicinājuši neizpaužamas informācijas ievākšanu par norisēm Latvijā, informējot Krievijas specdienestus; slavinājuši un attaisnojuši Krievijas karu Ukrainā; ieguvuši finanšu līdzekļus un citus resursus Krievijas armijas atbalstam, kā arī citi pārkāpumi (sk. 1. pielikumu).

Krievijas tiešsaistes informācijas platformas abos periodos ir bijuši nozīmīgi Krievijas asās varas instrumenti, tie bijuši salīdzinoši lēti un efektīvi plašas sabiedrības daļas sasniegšanā un veiksmīgu rezultātu sasniegšanā. Krievijas interneta ietekmes kampaņas ir efektīvs līdzeklis,

jo tas skar ne tikai Krievijas atbalstītājus, bet arī citas sabiedrības daļas, kas var noticēt Krievijas propagandai un dezinformācijai, tādā veidā gūstot nepareizu priekšstatu par notiekošo un, iespējami, mainīt savu viedokli dažādās jomās par Latviju. Ja pirmajā periodā Krievijai bija iespēja vairāk koncentrēties uz savu tīmekļu vietņu izveidi un piesaistīt konkrētu sabiedrības daļu, perioda beigās tā pārkoncentrējoties arī uz sociālo mediju platformām. Otrais periods iezīmējās ar pilnīgu sociālo mediju, videoplatformu un tiešās saziņas platformu izmantošanu Krievijas asās varas izplatīšanā. Otrais periods iezīmējas arī ar agresīvu un vardarbīgu komunikāciju, īpaši interneta komentāru sadaļās, kas potenciāli var radīt radikalizācijas un polarizācijas riskus, kā tas tika minēts jau iepriekš. Tāpat “Baltijas antifašistu” kanāla esamība var radīt apdraudējumu Latvijas nacionālajai drošībai. Līdz ar to iespējams norādīt, ka tiešsaistes informācijas kanāli otrā perioda laikā ir kļuvuši par asās varas instrumentu, kas ir kļuvis par visbīstamāko, kas arī nākotnes perspektīvā varētu radīt daudz plašākus izcinājumus, īpaši tā iemesla dēļ, ka mūsdienās tehnoloģijas un iespējas attīstās vēl nebijušā ātrumā, kas norāda uz potenciāliem riskiem Latvijas drošībai, ko nepieciešams risināt un pastiprinātu uzmanību pievērst jau šodien, lai valsts nesastaptos ar negaidītiem pārsteigumiem.

Savukārt Krievijas televīzijas kanālu aktivitāte pirmajā periodā bija vērojams dažāda veida saturs, kas bija veidots tieši mērķauditorijai Latvijā. Kā jau tika minēts, televīzijas raidījumos piedalījās gan Krievijas tautieši no Latvijas, gan Latvijas politiskās elites pārstāvji no LKS, nodrošinot reālu personāliju stāstījumu, kas diskreditē Latviju. Tāpat dažādi sižeti ar nepatiesu informāciju pēc 2020. gada tika nodrošināti arī Baltkrievijas televīzijas kanālos. Kā arī Krievijas televīzija izmantoja dažādus notikumus Latvijā, kas varētu kalpot par jauniem propagandas materiāliem, piemēram, protesta akcijas, tās pagriežot Krievijai labvēlīgā skatījumā (sk. 1. pielikumu).

Otrajā periodā Krievijas televīzijas kanālu galvenā auditorija bija Krievijas iedzīvotāji un tie Latvijas iedzīvotāji, kas izmantoja nelegālo televīzijas operatoru izmantotās iespējās vai Krievijas televīzijas kanālu raidījumus skatījās kādā no videokoplietošanas platformām, kur arī Krievijas televīzija tos ievietoja, lai sasniegtu pēc iespējas plašāku auditoriju. Krievijas televīzijas raidījumos turpināja piedalīties personas, kas ir no Latvijas un atbalsta Krieviju (sk. 1. pielikumu).

Līdz ar to, galvenā atšķirība starp abiem periodiem ir auditorija, kam šie raidījumi tiek adresēti. Pirmajā periodā pret Latviju vērstie raidījumi ir mērķēti tieši Latvijas iedzīvotājiem, jo Krievijas un Baltkrievijas televīzijas kanāli Latvijā bija pieejami. Savukārt pēc 2022. gada, kad Krievijas televīzijas kanālu translācija Latvijā tika aizliegta, par primāro auditoriju kļuva Krievijas iedzīvotāji, kas rada nepatiesu skatījumu uz ārvalstīm – šajā gadījumā uz Latviju. Papildu tam, šos raidījumus izņēmuma situācijās bija iespēja vērot arī Latvijas iedzīvotājiem,

kā arī informāciju par raidījumiem Krievijas televīzijas kanālos iespējams iegūt arī pastarpināti, piemēram, Krievijas iedzīvotājam nododot ziņu Latvijas iedzīvotājam vai citādi.

Lai nodrošinātu efektīvu Krievijas asās varas īstenošanu Latvijā, to nodrošināšanā piedalījās arī Krievijas vēstniecība un tās ģenerālkonsulāti Latvijā. Galvenokārt pirmajā periodā tā iesaistījās Krievijas tautiešu, ar Krievijas medijiem Latvijā saistītu jautājumu un finanšu izdales Krievijas finansējuma saņemšanai koordinēšanā. Tāpat tautiešu no Latvijas kontrolēta dalība Krievijas organizētajos pasākumos, arī pretēji – kontaktu uzturēšana tepat, Latvijā, atbalstot pasākumus, kuros Latvijas vēsturiskie notikumi tiek interpretēti par labu Krievijai. Vēstures jomā Vēstniecība uzņēmās arī stiprināt Krievijas vēsturiskās atmiņas – strādāt pie militāri memoriālā darba, organizēt 9. maija pasākumus, kā arī sadarboties ar vēsturniekiem Latvijā, kas iepriekš publicējuši Krievijas vēstures interpretācijai atbilstošus darbus. Bez tā Krievijas vēstniecība un tās ģenerālkonsulāti iesaistījušies jauniešu piesaistē un aktīvi darbojušies sociālo mediju platformā “Facebook”, kur tikuši publicēt dažādi ieraksti, lai sekmētu Krievijai labvēlīgu vēstījumu izplatīšanu (sk. 1. pielikumu).

Otrajā periodā, pēc Krievijas plašas fāzes kara uzsākšanas Ukrainā, Latvijā tika slēgti Krievijas ģenerālkonsulāti Daugavpilī un Liepājā, kas veicināja Krievijas tautiešu aktivitāšu samazināšanos Latvijas reģionos. Tomēr Vēstniecība turpināja darbu un sniedza nozīmīgu atbalstu Krievijas televīzijas kanāliem sagatavot propagandējošus sižetus par Latviju, ko translēt Krievijā. Tāpat Krievijas vēstniecība vēl aktīvāk pievērsās interneta platformām, kur bez “Facebook” izmantojusi arī tiešās saziņas platformas, lai veicinātu propagandējošu un dezinformējošu ziņu izplatīšanu plašākam sabiedrības lokam (sk. 1. pielikumu).

Kopumā Krievijas vēstniecības un tās ģenerālkonsulātu darbība pēc 2022. gada ir kļuvusi daudz pieklusinātāka un samazinājusies, pildot tikai tās galvenās pamatfunkcijas un galvenokārt tā ir zaudējusi savu lomu Krievijas asās varas aktivitātēs un to koordinēšanā Latvijā, neradot būtiskus draudus un apdraudējumu Latvijai.

Vēl viens būtisks Krievijas asās varas instruments ir kiberuzbrukumi un kopējā Latvijas kibertelpas drošība. Pirmajā periodā Latvija sastapās ar kiberuzbrukumiem, taču ne tādā līmenī kā pēc 2022. gada. Krievija izmantoja tehniska rakstura ievainojamību pret Latviju, veikta kiberizlūkošana, signālu izlūkošana, satelītizlūkošana, pikšķerēšanas e-pasta vēstules, piegādes ķēžu uzbrukumi. Kā arī šajā laika periodā izmantota personiska labuma un valstu atbalstītas hakeru grupas Latvijas informācijas tehnoloģiju komersantu pakalpojumiem Krievijas nepieciešamībām, tāpat Latvijā bāzētu resursu prettiesiska izmantošana kibertelpā. Bez tā Krievijas kiberuzbrukumi tika izvērsti arī sociālajos medijos, kur pastāv iespēja personu profilēšanai un uzrunāšanai virtuālajā vidē un ir efektīvs un neuzkrītošs veids informācijas izguvei, uz ko uzķeras plaša sabiedrības daļa (sk. 1. pielikumu).

Pēc 2022. gada Latvija piedzīvoja nepieredzētu kiberuzbrukumu intensitāti. Tika piedzīvoti gan haktīvistu uzbrukumi dažādām informācijas sistēmām Latvijā – valsts un pašvaldības iestādēm, stratēģiski nozīmīgiem uzņēmumiem un kapitālsabiedrībām, tāpat tiešās saziņas platformā “Telegram” un sociālo mediju platformās regulāri publicēti paziņojumi par Latvijā uzlauztām tīmekļu vietnēm un datubāzēm, gan hakeru grupējumu ķēžu uzbrukumu veikšana. Tāpat aizvien tiek piedzīvoti dažāda mēroga uzbrukumi arī medijiem un citiem, kas izplata Krievijai nelabvēlīgu informāciju par karu Ukrainā, tādā veidā cenšoties iebiedēt un radīt spriedzi Latvijas informācijas telpā (sk. 1. pielikumu).

Salīdzinot abus periodus, ir iespējams novērot, ka pēc 2022. gada Krievijas kiberuzbrukumi Latvijai ir pastiprinājušies, un šāds scenārijs noteikti būs vērojams arī turpmāk. Kiberuzbrukumi un kopumā draudi un apdraudējums kibertelpai ir līdzeklis, ar ko iespējams nodarīt plašu kaitējumu gan valsts nozīmes objektiem, datu bāzēm, informatīvajai telpai un citur, un to intensitātes pastiprināšanās potenciāli var radīt aizvien regulārākus draudus un apdraudējumu Latvijas sabiedrībai, piemēram, ar sociālo mediju starpniecību, institūcijām, piemēram, ielaušanās datu bāzēs, dokumentu izguve, kā arī medijiem – mediju darba ietekmēšanai, tāpat valsts nacionālajai drošībai un tās suverenitātei.

Kopumā Krievijas asā vara Latvijā pēc 2022. gada apjoma ir samazinājusies, tas ir, samazinājušās redzamās aktivitātes reālajā vidē, apsīkušas Krievijas tautiešu politikas īstenotās aktivitātes – pasākumi, ietekmes kampaņas un masveidīgas, pret Latviju vērstas, propagandas un dezinformācijas izplatīšana. Tāpat, līdzīgi Krievijas tautiešu politikai, savu darbību pārtraukušas ar Krieviju saistītas organizācijas Latvijā, kas līdz 2022. gadam nodrošināja labvēlīgu vidi pret Latviju vērstām kampaņām. Līdz ar to, arī Krievijas vēstniecība un tās ģenerālkonsulāti Latvijā ir zaudējuši savu ietekmi un lomu ar Krieviju saistītās aktivitātēs. Arī Latvijas politiskā elite, īpaši LKS, ir zaudējusi savu ietekmi un spējas radīt Latvijai nelabvēlīgus vēstījumus sabiedrības vidū. Tāpat Krievijai nācies pārorientēt televīzijas kanālu auditoriju no Latvijas uz Krievijas auditoriju.

Krievijas tautieši noteiktu laika periodu ir bijuši svarīgākais un efektīvākais instruments Krievijas asās varas īstenošanai, taču arī ilgtermiņā, ja Krievija nebūtu uzsākusi plaša kara fāzi Ukrainā, būtu sagaidāma sabiedrības novecošana, un jaunā paaudze vairs tik aktīvi nav vēlējusies iesaistīties Krievijas asās varas īstenošanā un Krievijas atbalstīšanā kopumā. Tomēr tie tautieši, kas joprojām atbalsta un rīkojas saskaņā ar Krieviju, ir izveidojuši konkurenci, taču šāda situācija visdrīzāk izveidojusies merkantilu mērķu nolūkos.

Līdzīgi iespējams norādīt arī par Krievijas televīzijas kanāliem Latvijā. Attīstoties modernajām tehnoloģijām, jaunāko paaudžu vidū televīzijas izmantošana kļūst arvien nepopulārāka, kas norāda uz potenciālu šī instrumenta efektivitātes samazināšanos arī turpmāk.

Tomēr politiskās elites, organizāciju, Krievijas vēstniecības un tās ģenerālkonsulātu ietekmes samazināšanās ir likusi šķēršļus Krievijas asās varas īstenošanā tiešā veidā.

Līdz ar to, jebkurā situācijā, Krievijai būtu nepieciešams meklēt jaunus veidus, kā īstenot aso varu Latvijā. Un šo instrumentu izslēgšana tikai minimāli un īstermiņā radījusi papildu drošību Latvijā, tomēr potenciāli iespējams norādīt uz Krievijas vēl agresīvākiem paņēmieniem tās asās varas īstenošanā Latvijā, kas varētu vēl vairāk apdraudēt un radīt apdraudējumu Latvijas sabiedrībai, institūcijām un kopējai drošības situācijai valstī. To pierāda arī jau pēc 2022. gada Krievijas veiktās arvien agresīvāka rakstura aktivitātes– specdienestu pārorientācija uz Krievijas militārajām ambīcijām Latvijā, tādā veidā radot spiedienu un bailes par iespējamu tuvojošos konfliktu un Krievijas iebrukumu Latvijā, līdzīgu scenāriju Krievija īstenoja arī Ukrainā. Tāpat arī drošība kibertelpā un pēc 2022. gada īstenošanās aktivitātes, kas intensitātes ziņā ir pastiprinājušās, arī turpmākās prognozes nenorāda uz pretējo. Tas liek secināt, ka kiberuzbrukumi kļūs par arvien sastopamāku situāciju, kurā Krievija mēģinās radīt apdraudējumu Latvijai. Arī tehnoloģiju attīstība ir un būs potenciāls risks arvien attīstītākām Krievijas kiberaktivitātēm Latvijā, kas, pateicoties mūsdienu straujai attīstībai, kļūs iespējami efektīvāka.

Arī tiešsaistes informācijas platformas iegūst arvien lielāku nozīmi ikdienas dzīvē, un tām pievienojas arvien jauni, dažāda vecuma kategoriju pārstāvji, kas norāda uz iespēju, tai skaitā Krievijai aptvert arvien plašāku mērķauditoriju, kas īpaši pakļaut spētu jaunus cilvēkus, cilvēkus bez augstākās izglītības, kā arī vecāka gājuma cilvēkus, kas nešķiro saņemto informāciju un arvien uzticas visam, kas tiek norādīts internetā. Līdz ar to Latvijā tās drošības mērķu nodrošināšanā būtu nepieciešama plaša medijpratības kampaņa vai cits veids, kā veicināt sabiedrības izglītību par iespējamu Krievijas un citu valstu dezinformāciju un propagandu, tai skaitā šobrīd aktuālo krāpniecību, kā arī nodrošinātību pret Krievijas asās varas aktivitātēm.

Šāda veida sabiedrības neizglītība, kā arī atbalsts Krievijai ir radījis un potenciāli var radīt apdraudējumu Latvijai. Pirmkārt, pēc 2022. gadā ir pieaudzis anonīmo, agresīvo sociālo mediju, videokoplietošanas un tiešās saziņas platformu lietotāju skaits, kas izsaka savu viedokli un komentārus, šajā kontekstā par labu Krievijai, tādā veidā radot agresīvu noskaņojumu interneta vidē. Kā norāda VDD, šāda komunikācija spēj radīt arī polarizācijas un radikalizācijas riskus valstī. Otrkārt, jau iepriekš minētais “Baltijas antifašistu” kanāls, kas radījis sevišķi smagus noziegumus pret Latviju ir pirmais šāda veida agresijas kanāls, kas darbojas sadarbojoties ar Krieviju. Tomēr nav iespējams izslēgt aizvien jaunus un vēl agresīvākus gadījumus, kas spēj apdraudēt Latvijas nacionālo drošību. Jau 2024. gadā fiksēti jauni gadījumi, kad Krievijas asā vara kļuvusi arvien agresīvāka un spēj apdraudēt valsts drošību.

Lai arī Krievijas asās varas instrumentu klāsts ir samazinājies, tomēr Krievija aso varu īsteno arvien agresīvākos veidos un nākotnē nav sagaidāms Krievijas aktivitāšu samazināšanās. Krievija pēc saviem ārpolitikas mērķiem vēlas nodrošināt savu kā lielvaras statusu. Kamēr Rietumi šādām rīcībām pretosies, Krievija turpinās savas aktivitātes, lai mēģinātu nodrošināt šādu statusu. Veids, kā šādas Krievijas ambīcijas šķietami varētu novērst ir Krievijas vadības maiņa, taču, skatoties uz to teorētiski, nomainoties vienam vadītājam, nav iespējams pilnībā izmainīt valsts režīmu. To nebūtu iespējams īstenot arī tieši Krievijas iedzīvotāju sagrozītās domāšanas, ideoloģijas un uzskatu dēļ – tā nenoticētu demokrātiskas valsts idejai. Līdz ar to, Krievija rada un arī turpmāk būs kaimiņvalsts, kas spēj radīt un rada draudus un apdraudējumu Latvijai, ietekmējot sabiedrības viedokli, iejaucoties valsts iekšpolitikā, ietekmējot dažādu procesu, institūciju un citu darbību. Latvijai, lai arī drošības nodrošināšana ir augstā līmenī, nepieciešams aizvien uzlabot drošības situāciju, lai Krievija nākotnē nemazinātu drošības līmeni Latvijā.

SECINĀJUMI

Krievijas asā vara sāka attīstīties jau pagājušā gadsimtā, kad pirmo reizi parādījās dezinformācijas un propagandas gadījumi, kā arī sāka attīstīties Krievijas tautiešu politika. Iesākumā, līdz 2014. gadam, Krievijas aso varu bija iespējams definēt kā maigo varu, taču pēc 2014. gada iebrukuma Ukrainā Krievijas varas aktivitātes vairs nebija iespējams traktēt kā maigas varas instrumentus. Gan asajai, gan maigajai varai ir saskanīgs sasniedzamais mērķis, taču asās varas īstenošanai tiek izmantoti nevis pievilcīgi instrumenti, bet gan maldināšana, piespiešana un citi veidi, kas neatbilst maigās varas raksturojumam.

Krievija, īstenojot aso varu, ir izmantojusi plašu instrumentu klāstu – tās specdienestu aktivitātes, Krievijas tautiešu politiku, Latvijas politiskās elites daļu, kas atbalsta Krieviju, tiešsaistes informācijas platformas, Krievijas un Baltkrievijas televīziju, propagandu un dezinformāciju, Krievijas vēstniecību un ģenerālkonsulātus Latvijā, kā arī kibertelpu. Plašais instrumentu klāsts nodrošināja iespēju īsteno plaša spektra informācijas kampaņas un citus pasākumus, galvenokārt koncentrējoties tieši uz Krievijas tautiešu politikas īstenojamām aktivitātēm, kā arī Krievijas televīziju.

Pēc 2022. gada Krievijas asās varas aktivitātes pārorientējušās galvenokārt darbam tiešsaistes informācijas platformās – sociālajos medijos, videokoplietošanas platformās, kā arī tiešās saziņas platformās. Šīs platformas izmanto gan individuāli Krievijas tautiešu aktīvisti, kas dzīvo ārvalstīs vai izmanto anonīmu identitāti, jo Latvijā šobrīd par jebkādu Krievijas atbalstu iespējams saņemt kriminālatbildību. Tāpat uz tiešsaistes platformām pārorientējušies arī Krievijas mediji un televīzija, Krievijas vēstniecība un citi, kas darbojas Krievijas interesēs un kam ir būtiski nodot Krievijas interesēm atbilstošu informāciju. Krievija ar tās asās varas aktivitātēm – informācijas kampaņām, kiberuzbrukumiem un tās aktīvistiem veicina valsts lielāko apdraudējumu nacionālajai drošībai. To pierāda arī pētījuma gaitā izpētītais potenciāls polarizācijas un radikalizācijas riskam, kā arī tiešās saziņas platformas kanāla “Baltijas antifašisti” darbībām un sevišķi smagiem noziegumiem pret Latviju.

Pētījumā izpētīti Valsts drošības dienesta publiskie gada pārskati no 2014. līdz 2024. gadam, Satversmes aizsardzības biroja gada pārskati no 2014. līdz 2023. gadam, Latvijas Ārpolitikas institūta gadagrāmatas no 2015. līdz 2024. gadam, kā arī Austrumeiropas politikas pētījumu centra pētījums. Līdz ar to iegūta visaptveroša informācija par Krievijas asās varas aktivitātēm Latvijā un šo aktivitāšu draudiem un apdraudējumam Latvijā.

Līdz ar to, pētījuma gaitā ir sasniegts pētījuma mērķis – izpētīta Krievijas asā vara Latvijā pēc 2022. gada un salīdzināts, kādas izmaiņas novērojamas Krievijas pielietoto asās varas aktivitāšu klāstā pret Latviju pirms 2022. gada, tas ir no 2014. līdz 2022. gadam un pēc

2022. gada, no 2022. gada līdz 2024. gadam. Kā arī pētījuma gaitā atbildēts uz izpētes jautājumu - kā izmainījusies Krievijas asā vara Latvijā pēc 2022. gada. Tāpat pētījuma gaitā apstiprinājās pētījuma ievadā izvirzītā hipotēze – Krievijas plašais iebrukums un tā radītās izmaiņas Latvijas ārpolitikā un drošības politikā ir mazinājušas Krievijas asās varas īstenošanas iespējas Latvijā pēc 2022. gada. Pēc Krievijas plaša kara fāzes uzsākšanas Ukrainā, iespējams novērot Krievijas asās varas aktivitāšu samazināšanos, taču Krievijas asā vara ir kļuvusi ar daudz agresīvāku raksturu, kas var radīt potenciālus draudus un apdraudējumu Latvijas valsts drošībai un suverenitātei. Kā arī ar Krievijas draudiem par iespējamu militāru eskalāciju Latvijā, kas rada sabiedrības bailes un spriedzi.

Kopumā Krievija turpina radīt asās varas draudus un apdraudējumu Latvijā, lai arī Krievijas spēju īstenošana Latvijā ir ierobežota līdz minimumam. Tāpat arvien strauji attīstās modernās tehnoloģijas, kas nodrošina arvien vairāk veidus, kā Krievija neierobežojami varētu īstenot tās aso varu. Šobrīd to pierāda tādas tiešsaistes informācijas platformas kā “Telegram”, “TikTok”, “Facebook” un citas, kur ikvienam iespējams saskarties ar Krievijas īstenotajām aktivitātēm. Vēl viens būtisks aspekts ir uzbrukumi kibertelpai, kas kļūst arvien intensīvākas, arī tuvākajā nākotnē nav sagaidāmi uzlabojumi. Līdz ar to, šī brīža ierobežošanas pasākumi Krievijas aktivitātēm ir īstermiņa risinājums, kas pierādās jau šobrīd. Iespējams, ka tehnoloģijām attīstoties, Krievija atradīs arvien jaunus veidus, kā piekļūt un īstenot dažāda veida aktivitātes Latvijā.

IZMANTOTĀS INFORMĀCIJAS AVOTI

- Agarin, T., Karolewski I. (2015). *Extraterritorial Citizenship in Postcommunist Europe*. London: Rowman & Littlefield international. 68. lpp.
- Ateed, E., H., Özel Özcan, M., S. (2023). *A New Face of China: Sharp Power Strategy and Its Global Effects*. Vol. 29. Nr. 2. 378. lpp.
- Baldwin, D. (2016). *Power and International Relations*. Princeton: Princeton University Press. 164.lpp.
- Baldwin, D. (2016). *Power and International Relations*. Princeton: Princeton University Press. 165.lpp.
- Cepurītis, M., Kudors, A. (2017). *Latvijas reģioni un valsts ārpolitika: Krievijas faktora izpēte*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. 43.-44.lpp.
- Chan, C., Fung, A. (2020). *From soft power to sharp power: China's media image in Hong Kong's health crises from 2003 to 2020*. Vol. 6. Nr. 1.
- Cull, N. (2019). *Public Diplomacy. Foundations for Global Engagement in the Digital Age*. Cambridge: Polity Press. 14.-15.lpp.
- Dinevičs, J., Gorbunovs, A., Tilgass, Ē., Upmalis, I. (2006). *Latvija – PSRS karabāze*. Rīga: Zelta grauds. 73.lpp.
- Dinevičs, J., Gorbunovs, A., Tilgass, Ē., Upmalis, I. (2006). *Latvija – PSRS karabāze*. Rīga: Zelta grauds. 113.lpp.
- Hanouna, S., Neu, O., Pardo, Sh., Tsur, O., Zahavi, H. (2019). *Sharp power in social media: Patterns from datasets across electoral campaigns*. Vol. 11. Nr. 2. 99.-100. lpp.
- Geun Lee. (2009). *A Theory of Soft Power and Korea's Soft Power Strategy*. Vol. 1. Nr. 2. 4.lpp.
- Kleiner, J., Gregor, M., Mlejnková, P. (2024). *The Night Wolves: Evidence of Russian Sharp Power and Propaganda from the Victory Road's Itinerary*. Vol. 71. Nr. 2. 145. lpp.
- Kudors, A. (2024). *Russia and Latvia: A Case of Sharp Power*. New York: Routledge. 28.-36.lpp.
- Lukes, S. (1986). *Power*. New York: New York University Press. 19.lpp.
- Mankoff, J. (2009). *Russian Foreign Policy: The Return to Great Power Politics*. New York: Rowman & Littlefield Publishers, INC. 12.lpp.
- Nau, H., R. (2015). *Perspectives on International Relations: Power, Institutions, and Ideas*. Washington: Sage Publications & CQ Press. 217.lpp.
- Nye, J. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs.

- 11.lpp.
- Nye, J. (2011). *The Future of Power*. New York: Public Affairs. 25.lpp.
- Rothman, S. (2011). *Revising the soft power concept: what are the means and mechanisms of soft power?* Vol. 4. Nr. 1. 50.lpp
- Rothman, S. (2011). *Revising the soft power concept: what are the means and mechanisms of soft power?* Vol. 4. Nr. 1. 51.lpp
- Shao, J. (2019). *Exploring China's "Sharp Power": Conceptual Deficiencies and Alternatives*. Vol. 6. Nr. 2. 131. lpp.
- Yasushi, W., McConnell, D. (2008). *Soft Power Superpowers: Cultural and National Assets of Japan and the United States*. New York: An East Gate Book. XVII lpp.
- Walker, Ch. (2018). *Journal of Democracy*. "What is "Sharp Power"?". Vol. 26. Nr.3.
- Walker, Ch. (2018). *What is "Sharp Power"?* Vol. 29. Nr. 3.
-
- Ageeva, V. (2021). *The Rise and Fall of Russia's Soft Power. Results of the Past Twenty Years*. 120.-123. lpp. Izgūts no: <https://hal.science/hal-03384661>
- Ageeva, V. (2021). *The Rise and Fall of Russia's Soft Power. Results of the Past Twenty Years*. 122. lpp. Izgūts no: <https://hal.science/hal-03384661>
- Ageeva, V. (2021). *The Rise and Fall of Russia's Soft Power. Results of the Past Twenty Years*. 123. lpp. Izgūts no: <https://hal.science/hal-03384661>
- Ageeva, V. (2021). *The Rise and Fall of Russia's Soft Power. Results of the Past Twenty Years*. 123.-124. lpp. Izgūts no: <https://hal.science/hal-03384661>
- Ageeva, V. (2021). *The Rise and Fall of Russia's Soft Power. Results of the Past Twenty Years*. 125.-126. lpp. Izgūts no: <https://hal.science/hal-03384661>
- Ageeva, V. (2021). *The Rise and Fall of Russia's Soft Power. Results of the Past Twenty Years*. 127. lpp. Izgūts no: <https://hal.science/hal-03384661>
- Ageeva, V. (2021). *The Rise and Fall of Russia's Soft Power. Results of the Past Twenty Years*. 132.-134. lpp. Izgūts no: <https://hal.science/hal-03384661>
- Ageeva, V. (2021). *The Rise and Fall of Russia's Soft Power. Results of the Past Twenty Years*. 136.-139. lpp. Izgūts no: <https://hal.science/hal-03384661>
- Alexopoulos, Ch. (2018). *Russia's Foreign Policy Main Principles*. Izgūts no: <https://www.linkedin.com/pulse/russias-foreign-policy-main-principles-christos-alexopoulos/>
- Andriyenko, O. (2019). *Rosstrudnichestvo as an Instrument of Soft Power of the Russian*

- Federation*. Vol. 5. Nr. 32. Izgūts no:
<https://www.naukajournal.org/index.php/ISMSD/article/view/1864/1908>
- Andžāns, M. (2022). *Latvijas ārējā un drošības politika. Gadagrāmata 2022: Latvijas militārā aizsardzība un kiberaizsardzība*. Izgūts no: https://www.lai.lv/publikacijas/latvijas-areja-un-drosibas-politika-gadagramata-2022-956?get_file=1
- Armetrics. *What is Odnoklassniki*. Izgūts no:
<https://www.armetrics.com/en/digital-glossary/odnoklassniki>
- Avgerinos, K. (2009). *Russia's Public Diplomacy Effort: What the Kremlin is Doing and Why it's not Working*. Izgūts no:
<https://jpia.princeton.edu/sites/g/files/toruqf1661/files/2009-6.pdf>
- Belo, D., Carment, D. (2019). *Protecting Minority Rights to Undermine Russia's Compatriots Strategy*. Izgūts no:
https://www.cgai.ca/protecting_minority_rights_to_undermine_russias_compatriots_strategy#Russias
- Bērziņš, J. (2014). *Krievijas jaunās paaudzes karš Ukrainā: tā nozīme Latvijas aizsardzības politikā*. Izgūts no: https://www.naa.mil.lv/sites/naa/files/document/2_PP02%20-2014%20-%20LV.pdf
- Bikovs, A., Bruģe, I., Sprūds, A. *Russia's Influence and Presence in Latvia*. Izgūts no:
[https://newdirection.online/2018-publications-pdf/ND-RussianInfluenceInLatvia-preview\(low-res\).pdf](https://newdirection.online/2018-publications-pdf/ND-RussianInfluenceInLatvia-preview(low-res).pdf)
- Brauβ, H., Rácz, A. (2021). *Russia's Strategic Interests and Actions in the Baltic Region*. Izgūts no: https://dgap.org/sites/default/files/article_pdfs/210107_Report-2021-1-EN.pdf
- Cepurītis, M. (2014). *Latvijas un Krievijas attiecību attīstība kopš Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā un NATO*. Izgūts no: <https://www.rsu.lv/zinatniskie-raksti/latvijas-un-krievijas-attiecibu-attistiba-kops-latvijas-iestasanas-eiropas>
- Cristobal, D., M. (2021). *The Current Perspective on Sharp Power: China and Russia in the Era of (Dis)information*. Izgūts no: DOI: 10.17103/reei.42.14
- Curanović, A. (2015). *4 The Main Features of Traditional Values in Russian Discourse*. Izgūts no:
<https://www.jstor.org/stable/resrep19000.6>
- Drošības policija. (2015). *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2014. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/12/lv/dp-2014-gada-parskats.pdf>
- Drošības policija. (2016). *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2015. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/11/lv/dp-2015-gada-parskats.pdf>
- Drošības policija. (2017). *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2016. gadā*.

- Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/10/lv/dp-2016-gada-parskats.pdf>
- Drošības policija. (2018). *Publiskais pārskats par Drošības policijas darbību 2017. gadā*.
- Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/9/lv/dp-2017-gada-parskats.pdf>
- Dyner, A. (2017). *The Russian Federation's New Foreign Policy Concept*. Izgūts no: https://pism.pl/publications/The_Russian_Federation_s_New_Foreign_Policy_Concept
- Forum Staff. (2019). *Rising Sharp Power: Authoritarian regimes China and Russia increasingly manipulate, bully and distract to advance their agendas in democratic nations*. Izgūts no: <https://ipdefenseforum.com/2019/04/rising-sharp-power/>
- Gurganus J., & Rumer E. (2019). *Russia's Global Ambitions in Perspective*. Izgūts no: <https://carnegieendowment.org/2019/02/20/russia-s-global-ambitions-in-perspective-pub-78067>
- Hodun, M., Cappelletti, F. (2023). *Putin's Europe*. 24. lpp. Izgūts no: https://bdf.ba/v2/wp-content/uploads/2023/12/Putins_Europe.pdf#page=107
- Isola, G. (2022). *Russia and Its "Compatriots Abroad"*. Izgūts no: <https://www.unitedcitizensofeurope.com/post/russia-and-its-compatriots-abroad>
- Jesjana, J. (2023). *Putin's Europe: New Europeans in the Making?* Izgūts no: https://bdf.ba/v2/wp-content/uploads/2023/12/Putins_Europe.pdf#page=107
- Jundzis, T. *Krievijas Karaspēka Izvešana no Latvijas 1992-1994: Diplomātiska Uzvara vai Politiska Piekāpšanās?* Izgūts no: http://archive.lza.lv/LZA_VestisA/68_3-4/1_Talavs%20Jundzis_Krievias%20karaspeka%20izvesana.pdf
- Kaspersky. *What are bots? – Definition and Explanation*. Izgūts no: <https://www.kaspersky.com/resource-center/definitions/what-are-bots>
- Kleiner, J., Gregor, M., Mlejnková, P. (2024). *The Night Wolves: Evidence of Russian Sharp Power and Propaganda from the Victory Road's Itinerary*. Vol. 71. Nr. 2. 145. lpp.
- Taehwan, K. (2018). *Authoritarian Sharp Power: Comparing China and Russia*. Izgūts no: <https://theasanforum.org/authoritarian-sharp-power-comparing-china-and-russia/>
- Kudors, A. (2017). *Latvijas ārējā un drošības politika. Gadagrāmata 2017*. Izgūts no: https://www.lai.lv/publikacijas/latvijas-areja-un-drosibas-politika-gadagramata-2017-577?get_file=1
- Kudors, A. (2019). *Latvijas ārējā un drošības politika. Gadagrāmata 2019: Fiziski – blakus, domās – tālu*. Izgūts no: https://www.lai.lv/publikacijas/latvijas-areja-un-drosibas-politika-gadagramata-2019-770?get_file=1
- Kudors, A. (2018). *Latvijas ārējā un drošības politika. Gadagrāmata 2018: Latvijas un Krievijas*

- attiecības. Izgūts no: https://www.lai.lv/publikacijas/latvian-foreign-and-security-policy-yearbook-2018-669?get_file=1
- Kudors, A. (2024). *Russia and Latvia: A Case of Sharp Power*. New York: Routledge. Izgūts no: <https://books.google.lv/books?id=2kHUEAAAQBAJ&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>
- Lerhis, A., Bērziņš, G., Keišs, A., Latišenko A. (2019). *Krievijas sadarbība ar Latvijas pilsētām*. Izgūts no: <https://appc.lv/wp-content/uploads/2019/06/APPC-Latgales-apskats-2019.pdf>
- Liu, F. (2022). *Russia's Foreign Policy Over the Past Three Decades: Change and Continuity*. Izgūts no: <https://doi.org/10.1515/cjss-2022-0004>
- LR Ārlietu ministrija. (2024). *Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas divpusējās attiecības*. Izgūts no: <https://www.mfa.gov.lv/lv/latvijas-republikas-un-krievijas-federacijas-divpusejas-attiecibas>
- Mäkinen, S. (2016). *Russia as an alternative model. Geopolitical representations and Russia's public diplomacy – the case of Rossotrudnichestvo*. 101.-121. lpp. Izgūts no: https://tuhat.helsinki.fi/ws/portalfiles/portal/235281778/Sirke_M_kinen_2015_Russia_as_an_alternative_model.pdf
- Monaghan, A. (2013). *The New Russian Foreign Policy Concept: Evolving Continuity*. Izgūts no: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Russia%20and%20Eurasia/0413pp_monaghan.pdf
- Muižnieks, N. (2011). *Latvian-Russian Relations: Dynamics Since Latvia's Accession to the EU and NATO*. Izgūts no: https://www.szf.lu.lv/fileadmin/user_upload/szf_faili/Petnieciba/sppi/lat_un_starp/L-R-Relations-gramata.pdf
- National Endowment for Democracy. (2021, 10. decembris). *Understanding Sharp Power*. [Videofails]. Izgūts no: <https://www.youtube.com/watch?v=2SYmWNfrKaY>
- Nye, J. (2018). *How Sharp Power Threatens Soft Power: The Right and Wrong Ways to Respond to Authoritarian Influence*. Izgūts no: <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2018-01-24/how-sharp-power-threatens-soft-power>
- Nye, J. (2018). *How Sharp Power Threatens Soft Power: The Right and Wrong Ways to*

- Respond to Authoritarian Influence.* Izgūts no:
http://en.iiss.pku.edu.cn/_local/5/C5/6A/E87FB4BFBD60F6FD5F53AC65330_5E50B2EB_1A145.pdf
- Nye, J. (1990). *Soft Power*. Izgūts no: <https://www.jstor.org/stable/1148580>
- Nye, J. (1990). *Soft Power*. 157. lpp. Izgūts no: <https://doi.org/10.2307/1148580>
- Nye, J. (1990). *Soft Power*. 167.-168. lpp. Izgūts no: <https://doi.org/10.2307/1148580>
- Nye, J. (2008). *Public Diplomacy and Soft Power*. 95. lpp. Izgūts no:
<https://www.jstor.org/stable/25097996>
- Oficiālais statistikas portāls. (2023). *64% Latvijas iedzīvotāju dzimtā valoda ir latviešu*. Izgūts no:
<https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/izglitiba-kultura-zinatne/izglitibas-limenis/preses-relizes/21052-dzimta-un-majas>
- Oficiālais statistikas portāls. (2023). *Iedzīvotāji pēc tautības gada sākumā – Tautība un laika periods*. Izgūts no:
https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_IR_IRE/IRE010/table/tableViewLayout1/
- Permanent Mission of the Russian Federation to the European Union. (2008). *The Foreign Policy Concept of the Russian Federation*. Izgūts no:
https://russiaeu.ru/userfiles/file/foreign_policy_concept_english.pdf
- Satversmes aizsardzības birojs. (2015). *SAB 2014. gada darbības pārskats*. Izgūts no:
https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2014_SAB-gada-parskats.pdf
- Satversmes aizsardzības birojs. (2016). *SAB 2015. gada darbības pārskats*. Izgūts no:
https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2015_SAB-gada-parskats.pdf
- Satversmes aizsardzības birojs. (2017). *SAB 2016. gada darbības pārskats*. Izgūts no:
https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2016_SAB-gada-parskats.pdf
- Satversmes aizsardzības birojs. (2018). *SAB 2017. gada darbības pārskats*. Izgūts no:
https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2017_SAB-gada-parskats.pdf
- Satversmes aizsardzības birojs. (2019). *SAB 2018. gada darbības pārskats*. Izgūts no:
https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2018_SAB-gada-parskats.pdf
- Satversmes aizsardzības birojs. (2020). *SAB 2019. gada darbības pārskats*. Izgūts no:
https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2018_SAB-gada-parskats.pdf
- Satversmes aizsardzības birojs. (2021). *SAB 2020. gada darbības pārskats*. Izgūts no:
https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2018_SAB-gada-parskats.pdf
- Satversmes aizsardzības birojs. (2022). *SAB 2021. gada darbības pārskats*. Izgūts no:
https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2018_SAB-gada-parskats.pdf
- Satversmes aizsardzības birojs. (2023). *SAB 2022. gada darbības pārskats*. Izgūts no:

- https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2018_SAB-gada-parskats.pdf
- Satversmes aizsardzības birojs. (2024). *SAB 2023. gada darbības pārskats*. Izgūts no: https://sab.gov.lv/files/uploads/2023/09/2018_SAB-gada-parskats.pdf
- Stoner, K., E. (2021). *Russian Soft and Sharp Power Resources*. Izgūts no: <https://doi.org/10.1093/oso/9780190860714.003.0007>
- Taehwan, K. (2018). *Authoritarian Sharp Power: Comparing China and Russia*. Izgūts no: <https://theasanforum.org/authoritarian-sharp-power-comparing-china-and-russia/>
- Tsvetkova, N., Rushchin. (2021). *Russia's Public Diplomacy: From Soft Power to Strategic Communication*. Vol. 20. Nr. 1. 52.lpp. Izgūts no: <https://doi.org/10.1080/15377857.2020.1869845>
- Unacademy. *Difference between Horizontal and Vertical Power Sharing*. Izgūts no: <https://unacademy.com/content/upsc/difference-between/horizontal-and-vertical-power-sharing/#:~:text=Horizontal%20power%20sharing%20is%20power,Union%2C%20State%20and%20local%20government.>
- Valsts drošības dienests. (2019). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2018. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/2/lv/vdd-2018-gada-parskats.pdf>
- Valsts drošības dienests. (2020). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2019. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/1/lv/vdd-2019-gada-parskats.pdf>
- Valsts drošības dienests. (2021). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2020. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/4/lv/vdd-2020-gada-parskats.pdf>
- Valsts drošības dienests. (2022). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2021. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/29/lv/vdd-2021-gada-parskats.pdf>
- Valsts drošības dienests. (2023). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2022. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/32/lv/vdd-2022-gada-parskats.pdf>
- Valsts drošības dienests. (2024). *Publiskais pārskats par Valsts drošības dienesta darbību 2023. gadā*. Izgūts no: <https://vdd.gov.lv/uploads/materials/34/lv/vdd-publicaisparskats-2023-web.pdf>
- Vuving, A. (2009). *How Soft Power Works*. Izgūts no: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1466220>
- Wake, D. (2015). *Latvian Foreign and Security Policy Yearbook 2015: Old Tricks, New*

Context: Russia's Soft Power Approach to Latvia in Light of Russia's Aggression Against Ukraine. Izgūts no: https://www.lai.lv/publikacijas/latvian-foreign-and-security-policy-yearbook-2015-429?get_file=1

Walker, Ch., Ludwig, J. (2017). *From "Soft Power" to "Sharp Power": Rising Authoritarian Influence in Democratic World.* Izgūts no: <https://www.ned.org/wp-content/uploads/2017/12/Sharp-Power-Rising-Authoritarian-Influence-Full-Report.pdf>

Walker, Ch., Ludwig, J. (2021). *A Full-Spectrum Response to Sharp Power: The Vulnerabilities and Strengths of Open Societies.* 5.lpp. Izgūts no: <https://www.ned.org/wp-content/uploads/2021/06/A-Full-Spectrum-Response-to-Sharp-Power-The-Vulnerabilities-and-Strengths-of-Open-Societies-Walker-Ludwig-June-2021.pdf>

Walker, Ch. (2016). *The Authoritarian Threat: The hijacking of "Soft Power".* Vol. 1. Nr. 1. Izgūts no: [10.1353/jod.2016.0007](https://doi.org/10.1353/jod.2016.0007)

Warren, M. (1992). Sage Journals. "Max Weber's Nietzschean conception of power". Vol. 5. Nr. 3. Izgūts no: <https://doi.org/10.1177/095269519200500303>

Weimann, C. *Introduction: What is VK and VK social media App?* Izgūts no: <https://www.huntintel.io/post/what-is-vk-social-media-app-a-look-at-the-russian-platform>

Zevelev, I. (2016). *The Russian World in Moscow's Strategy.* Izgūts no: <https://www.csis.org/analysis/russian-world-moscows-strategy>

Zvērs, J. (2019). "Atbrīvošana. Skrundas lokators." *Stāsts par monstra spridzināšanu, sazvērestības teorijām, pilsētiņas sadzīvi un nākotni.* [Dokumentālā filma]. Izgūts no: <https://skaties.lv/zinas/latvija/atbrivosana-skrundas-lokators-stasts-par-monstra-spridzinasanu-sazverestibas-teorijam-pilsetinas-sadzivi-un-nakotni/>

PIELIKUMI

Krievijas asās varas izpausmes divos pārskata periodos

Specifika	2014.-2022. gads	2022.-2024. gads
Krievijas specdienestu aktivitātes Krievijas asās varas īstenošanā	<ul style="list-style-type: none"> • Krievijas interesēm nepieciešamas informācijas iegūšana, ietekmes pozīciju stiprināšana un pret Latviju organizētas informatīvās operācijas. • Stratēģiska līmeņa informācijas iegūšana par Latvijas sabiedrības viedokli dažādos jautājumos, kas varētu noderēt dezinformācijas un propagandas veicināšanai. • Militāro ambīciju virzīšana. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ziņu iegūšana, kas nepieciešamas, lai veiktu iespējamu militāru operāciju Latvijā. • Latvijas nacionālās noturības pārbaude, meklējot, kā mazināt Latvijas sabiedrības vienotību un ticību nacionālas valsts idejai.
Krievijas tautiešu politika	<ul style="list-style-type: none"> • Latvijas diskreditācijas kampaņas, sagrozītu informāciju izplatot starptautiskajā vidē. • Tādu organizāciju izveide, kas nodarbojas ar Krievijas tautiešu politikas mērķu nodrošināšanu. • Tautiešu tiesību aizstāvība, tautiešu konsolidācija, vēlamo vēsturisko atmiņu nostiprināšana, kā arī krievu valodas un tās kultūras popularizēšana. • Jauniešu lojalitātes veicināšana Krievijai 	<ul style="list-style-type: none"> • Krievija centieni uzturēt kontaktus ar atsevišķiem tautiešiem, aicinot pārstāvēt Latviju konferencēs un citos pasākumos Krievijā. • Divu prokrievisku jauniešu – Viktorijas Matules un Aleksandra Dubjago – izvērstas aktivitātes gan reālā vidē, gan tiešsaistē. • Krievijas tautiešu politikas pozīciju zaudēšana. • “Maskavas namā” organizētas sanāksmes ar mērķi atjaunot

	<p><i>un piesaiste tās augstskolām.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Daudzveidīgu pasākumu piedāvājums jauniešiem Krievijā – forumi, konferences, nometnes, izglītojošās programmas un ekskursijas.</i> • <i>Krievijai atbalstošu, informatīvo un protesta pasākumu organizēšana.</i> • <i>Tēžu, notikumu interpretāciju izplatīšana un dezinformācija pret Latviju.</i> • <i>Krievijas ietekmes kultūrā, izglītībā, informācijas telpā un citu sekmēšana.</i> • <i>Jauniešu piesaiste.</i> • <i>Krievijas tautiešu darbība kā jomas ekspertiem, nodrošinot papildu uzmanību informatīvajā telpā.</i> • <i>Provocēta viedokļu sadursme.</i> • <i>Etniskās spriedzes vairošana sabiedrībā.</i> 	<p><i>tautiešu vides aktivitātes.</i></p>
<p>“Rossotrudņičestvo” darbība</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Latvijas vidusskolēnu piesaiste Krievijas augstskolas.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>“Rossotrudņičestvo” aktīva darbība pēc Krievijas plaša kara fāzes uzsākšanas 2022.</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Tieša kontakta veidošana prokrievisko aktīvistu vidē.</i> • <i>“Rosmolodož” darbība, kas izvērta virkni pasākumu jauniešu piesaistei.</i> 	<p><i>gadā vairs nebija pilnībā produktīva.</i></p>
<p><i>Latvijas politiskās elites iesaistīšanās Krievijas asās varas īstenošanā Latvijā</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Krievijas pozīciju atbalstošu pasākumu organizēšana un Krievijai vēlamo vēstījumu izplatīšana.</i> • <i>LKS īstenoti, etniskās spriedzes vairojoša priekšvēlēšanu kampaņa.</i> • <i>LKS biedru mēģinājums uzsākt sadarbību ar Krievijas Valsts Domes NVS, Eirāzijas integrācijas un tautiešu lietu komiteju, lai panāktu Krievijas politisko spiedienu uz Latviju.</i> • <i>LKS biedri regulāri viesi Krievijas propagandas televīzijas kanālos, izplatot Latviju nomelnojošus vēstījumus.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>LKS aktivitātes, kas saskaņotas ar Krievijas radītajiem un mākslīgi veidotajiem vēstījumiem par Latviju.</i>
<p><i>Tiešsaistes informācijas platformas</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Krievijas informācijas resursi radīti propagandas naratīvi par Latviju.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>V. Matules pret Latviju vērstās aktivitātes saziņas platformā “Telegram” un pasaulē pazīstamās</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Tiešsaistes informatīvo platformu izveide, spilgtākā – “Sputnik” izveide.</i> • <i>Uzturēt informācijas resursi – multimediju platforma “Sputnik” un interneta vietne baltnews.lv. (viens no agresīvākajiem portāliem, kas izplata dezinformāciju). Kā arī Krievijas tautiešu politikas aktīvistu viedokļu apmaiņas vietne imhoclub.lv; radio stacija “Autoradio”, kas turpināja sadarbību ar Radio “Sputnik”.</i> • <i>Pseido ziņu platformu izveide jeb klikšķu portāli.</i> • <i>Sociālo mediju “Twitter” (šobrīd, 2024. gadā, “X”), “Facebook”, “VKontakte”, “Odnoklassniki”, “Telegram” izmantošana, kur tika identificēti lietotāji ar viltotām identitātēm, kas izmantoti Krievijas propagandas īstenošanai un popularizēšanai.</i> 	<p><i>videokoplietošanas platformā “TikTok”.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Krievijas asās varas pārkoncentrēšana uz interneta vidi, veicinot masveidīgas propagandas un dezinformācijas kampaņas, un informatīvās ietekmes kampaņas.</i> • <i>Prokrieviski noskaņotās Latvijas sabiedrības daļas izplatīti komentāri, atsevišķi ieraksti internetā un videomateriāli dažādās interneta platformās, piemēram, “Youtube” un “TikTok”, arī tiešās saziņas platformās, piemēram, “Telegram”</i> • <i>Prokremliski noskaņotu iedzīvotāju aktivitāte sociālās tīklošanās un videokoplietošanas platformās – “Facebook”, “TikTok” un “Telegram”, kļūstot par galvenajiem Krievijas informatīvās ietekmes instrumentiem, un tos izmantojot visiem Krievijai pietuvināto mediju uzņēmumi, žurnālisti, kā arī visi</i>
--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>dezinformācijas un propagandas rezultātā palielināta tādu komentāru izplatība sociālajos medijos, kas saturēja vardarbīgus un agresīvus vēstījumus.</i> • <i>mazpazīstamas interneta vietnes kalpojušas kā pateicīga vieta mērķētas dezinformācijas izplatīšanai.</i> 	<p><i>sabiedriskie aktīvisti, kuri savas darbības vērš Krievijas propagandas un dezinformācijas virzienā.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>“Baltijas antifašistu” grupas izveide platformā “Telegram”, kur propagandas un dezinformācijas izplatīšanā iesaistījās vairāki Krieviju atbalstoši aktīvisti.</i> • <i>Krievijas informācijas aģentūras un Krievijas televīzijas kanālu aktīva “Telegram” piedāvāto iespēju izmantošana.</i> • <i>Daudzu mediju uzņēmēju, žurnālistu un blogeru pārcelšanās uz Latviju, kas publicēja Krievijas propagandā balstītus videomateriālus un citu informāciju.</i> • <i>Tika izmantotas tādas platformas kā “Telegram”, “TikTok”, “Facebook” Krievijas televīzijas kanālu retranslācijai gan ar nelegālo operatoru palīdzību, gan ievietojot pārraides</i>
--	---	---

		<p><i>videokoplietošanas platformās "Youtube".</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Interneta ietekmes aģentu iesaistīšana informācijas operācijās.</i>
<i>Krievijas televīzija</i>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Protesta akciju organizēšana, ko translēt Krievijas televīzijas kanālos propagandisku vēstījumu veicināšanai.</i> • <i>Balkrievijas televīzijas kanālu un citu informācijas resursu nepatiesas informācijas par Latviju nodrošināšana.</i> • <i>Latvijas elites un Krievijas tautiešu dalība Krievijas televīzijas raidījumos.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Latvijā dzīvojošo tautiešu dalība Krievijā translētos televīzijas raidījumos, lai ārvalstīs diskreditētu Latviju.</i>
<i>Krieviju atbalstošu organizāciju darbība</i>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Iespēja Latvijā dzīvojošajiem tautiešiem apmeklēt un piedalīties dažādos pasākumos, nometnēs, forumos, izglītojošos semināros, festivālos un citur Krievijā.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Krievijas tautiešu atbalsta fondu apturēta projektu īstenošana, finansējuma piešķiršana un sadarbība ar tautiešu organizācijām Latvijā. Līdz ar to, vairākas tautiešu organizācijas Latvijā samazināja savu darbību vai to pārtrauca.</i>
<i>Propaganda un dezinformācija</i>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Propagandas un dezinformācijas efektivitātes</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Haktīvistu platformā "Telegram" izveidotos kanālos regulāri tika</i>

	<p>nodrošināšana, izmantojot Krievijas politologus, tos dēvējot par ekspertiem, pētniekiem, profesoriem un aktīvistiem.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viegla satura nodošana mērķauditorijai bez agresīvas un uzbrūkošas propagandas. 	<p>komunicēts par šķietami uzlauztām valsts tīmekļvietnēm un izgūtiem sensitīviem datiem.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krievijas kara propagandas vēstījumi. • Polarizācijas un radikalizācijas risku pieauguma potenciāls Krievijas propagandas un dezinformācijas dēļ.
<p>Krievijas vēstniecība un ģenerālkonsulāti Latvijā</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Krievijas tautiešu koordinēšana. • Jauniešu piesaiste. • Sadarbība ar vēsturniekiem, kas iepriekš publicējuši Krievijas vēstures interpretācijai atbilstošus darbus. • Kontaktu uzturēšana ar Krievijas tautiešu pasākumu rīkotājiem, atbalstot pasākumus, kuros Latvijas vēsturiskie notikumi tika interpretēti labvēlīgi Krievijai. • Krievijas vēsturisko atmiņu stiprināšana - militāri memoriālais darbs Krievijas vēsturisko atmiņu nostiprināšanai Latvijā; padomju memoriāla 	<ul style="list-style-type: none"> • Krievijas ģenerālkonsulātu Daugavpilī un Liepājā slēgšana, līdz ar to Krievijas tautiešu aktivitāšu mazināšanās reģionos. • Propagandējošu un dezinformējošu ziņu izplatīšana Vēstniecības veidotajos kontos sociālo mediju un tiešās saziņas platformās. • Krievijas vēstniecības Latvijā sniegtais nozīmīgais atbalsts Krievijas propagandas televīzijas kanāliem, kas veidoja sižetus par Latviju un translēja Krievijā. • Krievijas vēstniecības Latvijā "Facebook" kontā publicēti attēli ar

	<p>remontdarbi, piemiņas tīkla veidošana un atjaunošana Latvijas teritorijā.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Palīdzības sniegšana Krievijas tautiešu neformālajai Latvijas Sabiedrisko organizāciju padomei (LSOP). • Tautiešu pārstāvju no Latvijas kontrolēta dalība Krievijas organizētajos pasākumos. • Finanšu izdales koordinēšana Krievijas finansējuma saņemšanai. • Ar Krievijas medijiem Latvijā saistītu jautājumu koordinēšana. • 9. maija ziedu nolikšana dažādās Krievijai nozīmīgās piemiņas vietās. • sociālo medija "Facebook" izmantošana, lai sekmētu Krievijai labvēlīgu vēstījumu izplatīšanu. 	<p>jauniešiem, kas uzsāka studijas Krievijā, rādot un raisot interesi jauniešos par Krieviju tādā veidā mēģinot uzrunāt nākamās Krievijas tautiešus Latvijā</p>
<p>Kibertelpas drošība</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tehniska rakstura ievainojamību izmantošana. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepieredzēta kiberzbrukumu intensitāte, kas saistīta ar Krievijas plašas

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Sociālo mediju sniegtā iespēja personu profilēšanai un uzrunāšanai virtuālajā vidē.</i> • <i>Latvijā bāzētu resursu prettiesiska izmantošana kibertelpā.</i> • <i>Izmantota personiska labuma un valstu atbalstītas hakeru grupas Latvijas informācijas tehnoloģiju komersantu pakalpojums savām vajadzībām.</i> • <i>kiberizlūkošana, signālu izlūkošana, satelītizlūkošana, pikšķerēšanas e-pasta vēstules.</i> • <i>Piegādes ķēdes uzbrukumi.</i> 	<p><i>kara fāzes uzsākšanu Ukrainā.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Haktīvistu uzbrukumi dažādām informācijas sistēmām Latvijā.</i> • <i>hakeru grupējumu piegādes ķēdes uzbrukumu veikšana..</i> • <i>haktīvistu regulāri veikti kiberuzbrukumi valsts un pašvaldības iestādēm, tāpat stratēģiski nozīmīgiem uzņēmumiem un valsts kapitālsabiedrībām.</i> • <i>haktīvisti tiešās saziņas platformā “Telegram” un sociālo mediju platformās regulāri publicēti paziņojumi par Latvijā uzlauztām valsts institūciju tīmekļu vietnēm, datu bāzēm un citiem dokumentiem.</i>
--	---	---

Krievijas vēstījumi par Latviju divos pārskata periodos

2014.-2022. gads	2022.-2024. gads
<i>Cilvēktiesību pārkāpumi;</i>	<i>Latvijas par padomju pieminēkļu demontāžu un latviešu valodas nostiprināšanu publiskajā telpā nosodīšana;</i>
<i>Mazākumtautību diskriminācija;</i>	<i>Slavināta Krievija un noliegts tās iebrukums Ukrainā;</i>
<i>Mīts par fašisma glorificēšanu Latvijā;</i>	<i>Krievijas pastrādāto kara noziegumu attaisnošana;</i>
<i>Nacisma un fašisma atdzimšana;</i>	<i>Krievijas aizstāvība karam Ukrainā attaisnošana;</i>
<i>Latvijas dēvēšanu par “naidīgu valsti”; “neizdevušos valsti”;</i>	<i>V. Putina izteiktie draudi Rietumvalstīm, tai skaitā Latvijai;</i>
<i>Krievu valodas lietojums;</i>	<i>Nepatiesu ziņojumu par vēstures notikumiem izplatīšana un Latvijas pieņemto lēmumu saistībā ar Krieviju kritizēšana.</i>
<i>Okupācijas tematika;</i>	
<i>Nepilsoņu jautājumi;</i>	
<i>Vēstījumi par kariem un apdraudējumiem Latvijas faktiskai un praktiskai pastāvēšanai;</i>	
<i>Covid-19 pandēmija, izplatot dažādas sazvērestības teorijas;</i>	
<i>Pret tautiešiem vērsto “slikto” attieksmi mītnes valstīs, tai skaitā Latvijā.</i>	

DOKUMENTĀRĀ LAPA

Maģistra darbs “Krievijas asā vara Latvijā pēc 2022. gada” izstrādāts LU Sociālo zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Darba apjoms (no ievada līdz secinājumiem ieskaitot) ir 174 499 rakstzīmes (ieskaitot intervālus, bet neieskaitot zemspvītras atsauces).

Autors: _____ Auce Mūrniece
(*paraksts*)

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai.

Vadītājs: eksperts Andis Kudors _____
(*paraksts*)

30.05.2024.

Recenzents: asoc. prof. Toms Rostoks _____
(*paraksts*)

Darbs iesniegts Politikas zinātnes nodaļā 30.05.2024.

Dekāna pilnvarotā persona: metodiķe Inga Poļaka _____
(*paraksts*)

Darbs aizstāvēts maģistra gala pārbaudījuma komisijas sēdē

11.06.2024. prot. Nr. _____

Komisijas sekretāre/-s: _____
(*paraksts*)